DNB-konsernet

RISIKO- OG KAPITALSTYRING

Redegjørelse i henhold til Pilar 3

2012

DNB

INNHOLD

2 INNLEDNING

3 VIKTIGE UTVIKLINGSTREKK

3 Utvikling i kapitaldekning
3 Utvikling i risikojustert kapital

5 RISIKOSTYRING OG RAMMESTRUKTUR I DNB

5 Styring og kontroll av risiko i DNB
6 Risikomåling og risikojustert kapital
7 Kapitalavkastning
7 Stresstesting
8 Risikoappetitt

10 KAPITALSTYRING

10 Vurdering av risikoprofil og kapitalbehov
11 Juridisk struktur og konsolideringsregler
11 Kapitaldekning
12 Ansvarlig kapital
15 Risikovektet volum

20 KREDITTRISIKO

20 Utvikling i kredittrisiko i 2012
20 Generelt om kredittrisiko
20 Styring og måling av kredittrisiko
21 Sikkerheter og andre risikoreduserende tiltak
23 Oversikt over kreditteksponeringer
24 Mislighold og nedskrivninger
28 IRB-systemet
31 Eksponering og nøkkeltall for IRB-porteføljen
34 Kredittrisiko – standardmetoden
34 Motpartsrisiko for derivater
35 Investering i verdipapirisering

36 MARKEDSRISIKO

36 Utvikling i markedsrisiko i 2012
36 Generelt om markedsrisiko
36 Styring og måling av markedsrisiko
37 Markedsrisiko i handelsaktiviteter
38 Markedsrisiko i bankaktiviteter
39 Verdivurderingsmetoder

40 MARKEDSRISIKO I DNB LIVSFORSIKRING

40 Utvikling i markedsrisiko i 2012
40 Generelt om markedsrisiko i livsforsikring
40 Styring og måling av markedsrisiko i livsforsikring

42 FORSIKRINGSRISIKO

42 Utvikling i forsikringsrisiko i 2012
42 Generelt om forsikringsrisiko
42 Styring og måling av forsikringsrisiko

43 OPERASJONELL RISIKO

43 Utvikling i operasjonell risiko i 2012
43 Styring og måling av operasjonell risiko

45 FORRETNINGSRISIKO

45 Utvikling i forretningsrisiko i 2012
45 Styring og måling av forretningsrisiko

46 LIKVIDITETSRISIKO OG BALANSESTYRING

46 Utvikling i likviditetsrisiko i 2012
46 Risikoprofil
46 Styring og måling av likviditetsrisiko
48 Likviditetsporteføljen
48 Nærmere om hold-til-forfall-porteføljen
49 Likviditetsporteføljen i eksportfinans

50 INFORMASJON OM DNBS GODTGJØRELSESORDNING

50 Beslutningsprosess
50 A. Veiledende retningslinjer for det kommende regnskapsåret
51 Godtgjørelse til øvrige ledende ansatte
51 Konsernretningslinjer for variabel godtgjørelse
51 Målstruktur 2013
52 Beregning av variabel godtgjørelse for 2013
52 Pensjoner mv.

INNLEDNING

Denne rapporten inneholder informasjon om risikostyring, risikomåling og kapitaldekning i henhold til kravene i kapitalkravsforskriftens Pilar 3. Rapporten oppdateres årlig. Opplysninger om kapitaldekning og minimumskrav til ansvarlig kapital oppdateres kvartalsvis i vedlegg til Pilar 3. Pilar 3 er ikke underlagt revisjon.

Metodene som anvendes for beregning av kapitalkrav for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko (Pilar 1) er beskrevet i dokumentet. Videre inneholder rapporten informasjon om bankens interne måling, rapportering og styring av risiko (Pilar 2). Metodene for beregning av økonomisk kapital, samt bruken av denne i bankens styring er beskrevet. I beregningene av økonomisk kapital blir også andre risikotyper enn de som er dekket av kapitalkravene kvantifisert.

Nytt i Pilar 3 rapporteringen for DNB for 2012 er informasjon om rammeverk for risikoappetitt i tillegg til mer utfyllende informasjon rundt ICAAP-prosessen i DNB.

Utfyllende opplysninger finnes i vedlegget til Pilar 3.

VIKTIGE UTVIKLINGSTREKK

Risikobildet utviklet seg samlet sett positivt gjennom 2012. Året startet godt, men i andre kvartal økte igjen uroen i kapitalmarkedene. Aksjemarkedene falt, og risikopåslagene i penge- og kredittmarkedene økte. Bakgrunnen var blant annet en manglende løsning på gjeldsproblemene i eurosonen og reduserte vekstutsikter for verdensøkonomien. Bildet endret seg etter at sentralbankene i EU og USA gjennomførte omfattende kjøp av statsgjeld. I EU bidro i tillegg planene om en bankunion til at tilliten til banksystemet økte. I andre halvår tok aksjekursene seg vesentlig opp, og risikopåslagene i penge- og kapitalmarkedene ble redusert til nivåene fra første del av 2011. Rentenivået fortsatte å falle i 2012 til rekordlave nivåer.

Veksten i norsk økonomi var god i 2012, blant annet som følge av høy aktivitet i olje- og gassektoren. Etter å ha senket styringsrenten med 0,5 prosentpoeng i desember 2011 valgte Norges Bank i første kvartal 2012, som følge av lavere renter internasjonalt, å senke renten med ytterligere 0,25 prosentpoeng til 1,5 prosent. Rekordsterk kronekurs og en relativt høy lønnsvekst ga økende utfordringer for det norske næringslivet som konkurrerer internasjonalt. For å finne en like sterk krone som ved utgangen av 2012 må en tilbake til perioden før devalueringen i 1986.

Sysselsettingen i Norge økte til tross for at arbeidsledigheten økte med 0,4 prosentpoeng siste kvartal 2012. Økt tilbud av arbeidskraft, som delvis skyldtes fortsatt høy innvandring, bidro til dette. Den sterke økningen i arbeidstilbudet bidro til å holde inflasjonen lav. Lønnsveksten fortsatte i 2012 på omtrent samme nivå som i 2011. Sammen med økte pensjoner ga det en høy vekst i husholdningenes kjøpekraft. I tillegg førte lave renter til fortsatt sterk vekst i boligpriser og boliginvesteringer. Det bidro til økt produksjon både i bygge- og anleggsvirksomhet og i privat tjenesteyting. Høye investeringer knyttet til petroleumsvirksomheten ga også positive impulser til den økonomiske veksten.

Forventet svak vekst hos de viktigste handelspartnerne betyr at norsk økonomi trolig får liten drahjelp fra eksport av varer og tjenester de nærmeste årene. Petroleumsvirksomheten og husholdningssektoren forventes dermed fortsatt å stå for de viktigste bidragene til økonomisk vekst. Med god vekst i husholdningenes inntekter og høy befolkningsvekst, særlig i sentrale strøk, vil etterspørselen etter boliger trolig holde seg på et høyt nivå. Et lavt rentenivå forsterker denne utviklingen. En forventet vekst i boligbyggingen vil etter hvert kunne øke tilbudet av boliger så mye at prisveksten på brukte boliger dempes. Selv om rentenivået ventes å bli noe mer normalisert om to til tre år, vil trolig ikke rentebelastningen for husholdningene generelt bli så sterk at det vil føre til et markert tilbakeslag i boligmarkedet.

UTVIKLING I KAPITALDEKNING

DNB-konsernet hadde ved utgangen av 2012 en ren kjernekapitaldekning beregnet etter fullt implementert Basel III på 12,1 prosent. Dette inkluderer DNB sitt beste estimat for innfasing av CVA[1)], livsforsikring, forventet tap og endrede pensjonsberegninger etter IAS19. I Norge er overgangsregelen i henhold til Basel II fortsatt gjeldende. Målt etter dette var ren kjernekapitaldekning på 10,7 prosent og kapitaldekning på 12,6 prosent, mot henholdsvis 9,4 og 11,4 prosent ett år tidligere. DNB-konsernet er godt rustet til å møte usikkerhet i den økonomiske utviklingen og økte krav til kapitalisering fra markedet og myndigheter. Planlagt kapitaloppbygging vil påvirke rammene for vekst. Se kapittel 3 for mer om kapitaldekning. Grafen under illustrer risikovektet volum målt med Basel II med overgangsregel, Basel II uten overgangsregel (full IRB) og Basel III.

RISIKOVEKTET VOLUM FOR DNB-KONSERNET

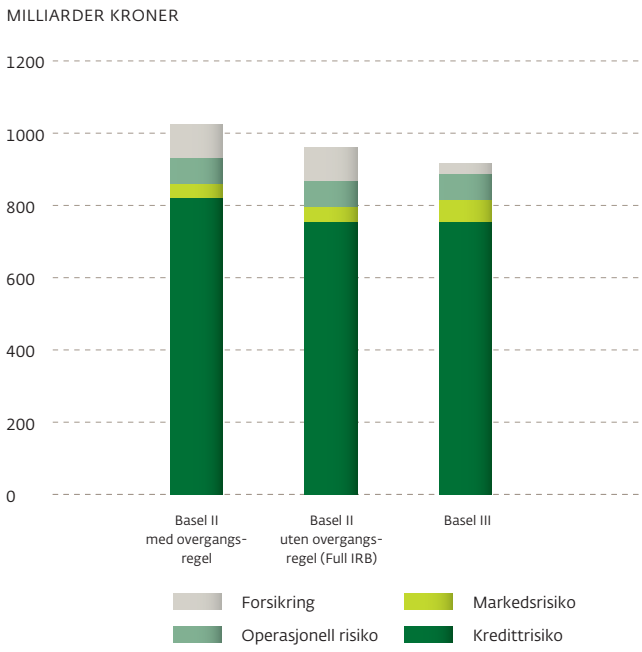

UTVIKLING I RISIKOJUSTERT KAPITAL

DNB-konsernet kvantifiserer risiko gjennom beregning av økonomisk kapital, internt i DNB kalt risikojustert kapital. Netto risikojustert kapital gikk ned med 5,8 milliarder kroner fra utgangen av 2011, til 75 milliarder kroner ved utgangen av 2012. Nedgangen skyldtes at kreditteksponeringen ble redusert gjennom året.

1) CVA – Credit Valuation Adjustment, kapitalpåslag for motpartsrisiko

Risikojustert kapital for kredittrisiko gikk ned med 7,5 milliarder kroner gjennom 2012 på grunn av redusert volum i bedriftskundesegmentene. En styrket krone bidro til denne utviklingen. Den målte kredittkvaliteten i den friske porteføljen var stabil og god for de fleste områdene. Unntaket var shipping. Rekordlave fraktrater for tank-, container- og tørrbulksegmentene presset inntjeningen og likviditeten i rederiene. Fremover må det påregnes en svekket porteføljekvalitet for disse segmentene. Økt produksjon av skiferolje i USA vil redusere behovet for import av olje fra Afrika og Midtøsten og gi mindre etterspørsel etter tanktonnasje. Det er imidlertid en forventing om vekst i verdenshandelen som kan gi økt etterspørsel etter sjøtransport fra andre segmenter.

Store nye oljefunn på norsk sektor gir grunnlag for optimisme i offshoresektoren og for leverandørindustrien til oljesektoren. Markedet for næringseiendom i Norge utviklet seg positivt i 2012 med økt omsetning og moderat verdistigning til tross for at det er blitt vanskeligere og dyrere for investorene å finansiere investeringer i næringseiendom.

Risikojustert kapital for markedsrisiko økte, primært som følge av endrede forutsetninger som reflekterer bevegelsene i markedspriser under finanskrisen. Basisswaprisiko i handelsvirksomheten er inkludert i risikojustert kapital. Denne risikoen varierte betydelig gjennom året, og var ved utgangen av året beregnet til 1,2 milliarder kroner. Det var ingen vesentlige endringer i rammene for markedsrisiko i 2012. Markedsverdiendringer på swapkontrakter som inngås i forbindelse med konsernets langsiktige finansiering av utlån, basisswapper, inngår ikke i målingen av risikojustert kapital for markedsrisiko. Disse kontraktene kan gi betydelige regnskapsmessige effekter fra kvartal til kvartal, men fordi avtalene i stor grad holdes til forfall, vil resultatene jevne seg ut over tid.

Markedsrisiko i livsforsikring var uendret fra utgangen av 2011 til utgangen av 2012. Aksjeinvesteringene ble redusert betydelig mot slutten av 2011 og utgjorde gjennom 2012 mellom 6 og 8 prosent av investeringene. DNB Livsforsikring reduserte i 2012 plasseringene i næringseiendom. Forutsetningene for beregning av markedsrisiko ble oppdatert for å reflektere bevegelsene i markedspriser under finanskrisen, noe som isolert sett medførte at risikojustert kapital for markedsrisiko i livsforsikring økte med om lag 8 prosent. De langsiktige norske swaprentene, som er en referanse for forventet avkastning, var ved utgangen av 2012 i underkant av nivået på rentegarantien til kundene. På lengre sikt vil det begrense DNB Livsforsikrings evne til å ta risiko for å sikre kundene en god avkastning. Et godt finansresultat for 2012 gjorde det mulig å styrke avsetningene for økt levealder med 3,8 milliarder kroner. Gjenværende oppreserveringsbehov er beregnet til 10-11 milliarder kroner og vil bli avsatt i perioden 2013-2018.

Det var en økning i antall rapporterte hendelser knyttet til operasjonell risiko på 24 prosent fra 2011. Dette reflekterer til dels en mer omfattende registrering av slike hendelser, men også en reell økning. Netto tap viste en reduksjon på 40 prosent sammenlignet med tapene i 2011. Nivået vurderes som lavt. Det var en betydelig økning i omfanget av trojanerangrep og hacking mot konsernets nettbanker i 2012.

Tabellen under viser utvikling i risikojustert kapital per utgangen av 2011 og 2012.

Milliarder kroner	1112	1212	Endring
Kredittrisiko	64,5	57,0	(7,5)
Markedsrisiko	6,3	8,0	1,7
Markedsrisiko i livsforsikring	10,6	10,6	0,0
Forsikringsrisiko	1,8	1,7	(0,1)
Operasjonell risiko	9,0	9,8	0,8
Forretningsrisiko	4,7	4,6	(0,0)
Brutto risikojustert kapital	97,0	91,9	(5,1)
Diversifiseringseffekt	(16,1)	(16,8)	(0,7)
Netto risikojustert kapital	80,9	75,0	(5,8)
Diversifiseringseffekt i prosent av brutto RK	16,6 %	18,3 %	1,7 %

** Diversifiseringseffekten gjelder den risikoreduserende effekten konsernet oppnår ved at ulike risikotyper ikke kan påregnes å medføre tap samtidig.*

RISIKOSTYRING OG RAMMESTRUKTUR I DNB

STYRING OG KONTROLL AV RISIKO I DNB

Risikostyring er et strategisk virkemiddel som skal bidra til oppnåelse av konsernets mål. Med strategisk virkemiddel menes i denne sammenheng at risikostyring anerkjennes som et ledelsesverktøy som vil kunne gi selvstendige bidrag til konsernets verdiskapning.

Risikostyringen i DNB har som hovedmål å optimalisere forholdet mellom tapsrisiko og inntjeningsmulighet i et langsiktig perspektiv. Risikostyringen innebærer at lønnsomhet vurderes i forhold til risiko, samtidig som at konsernet sikres mot uønsket risiko.

Et fundament i en god risikostyring er en sterk kultur, som kjennetegnes ved høy bevissthet om risiko og risikohåndtering i organisasjonen. Felles rammeverk for risikostyring gir grunnlag for utvikling av kulturen og en effektiv styring av konsernet.

Organisering og fullmaktstruktur

- *Styret*. Styret i DNB ASA fastsetter langsiktige mål for risikoprofil. Risikoprofilen operasjonaliseres gjennom rammeverket for risikostyring, herunder fastsettelse av fullmakter. Risikotagning skal gjennomføres innenfor fastsatte rammer.
- *Fullmakter*. Det skal foreligge fullmakter for bevilgninger og posisjons- og handlerammer på alle vesentlige finansielle områder. Alle fullmakter er personlige. Fullmakter besluttes i styret sammen med overordnede rammer og kan delegeres i organisasjonen, men enhver videre delegering skal godkjennes og følges opp av nærmeste overordnede leder.
- *Årlig gjennomgang av rammer*. Risikorammene vurderes minst årlig i tilknytning til budsjett- og planarbeidet.
- *Uavhengige risikostyringsfunksjoner*. Risikostyringsfunksjoner og utvikling av risikostyringsverktøy foregår i enheter som er uavhengig av virksomheten i de enkelte forretningsområdene.

Oppfølging og anvendelse

- *Ansvarliggjøring*. Alle ledere er ansvarlige for risiko innen eget område og må derfor ha full innsikt i og forståelse av risikobildet til enhver tid.
- *Risikorapportering*. Risikorapporteringen i konsernet skal sikre at alle ledere har nødvendig informasjon om risikonivå og -utvikling. For å sikre kvalitet og tilstrekkelig uavhengighet blir risikorapporteringen organisert og ledet av enheter som er uavhengige av de operative virksomhetene.
- *Kapitalvurdering*. Konsernets kapitalsituasjon og risiko vurderes og oppsummeres i en kvartalsvis risikorapport til styret i DNB ASA.
- *Anvendelse av risikoinformasjon*. Risiko inngår i styringen og oppfølgingen av forretningsområdene. Avkastning på risikojustert kapital inngår i prising av produkter, resultatmåling og oppfølging av forretningsområdene.

Relevante risikomål

- *Risikoappetitt*. Risikoappetitt er risikoen konsernet er villig til å akseptere for å realisere konsernets mål. DNB innførte fra 2013 et eget rammeverk for oppfølging av risikoappetitt i konsernet. Risikoappetitt i DNB skal gi en helhetlig oppsummering av risikosituasjonen i konsernet.
- *Ett felles mål for risiko i konsernet*. Konsernets risiko tallfestes i form av risikojustert kapital (økonomisk kapital), som beregnes for hovedkategorier av risiko og for alle forretningsområder i konsernet.
- *Supplerende risikomål*. Risiko følges også opp gjennom supplerende risikomål som er tilpasset virksomheten i de enkelte forretningsområdene, for eksempel måling av posisjoner mot rammer, nøkkeltall og porteføljerisikomål.

DNBs konsernpolicy for risikostyring er retningsgivende for konsernets samlede arbeid med risikostyring og beskriver ambisjonene, holdningene og arbeidet med risiko. Konsernpolicy for risikostyring uttrykker målet om å holde en lav risikoprofil og kun påta seg risiko som forstås og kan følges opp, og som ikke kan skade omdømmet. Kulturen i konsernet skal kjennetegnes av transparente metoder og prosesser som understøtter god risikostyring. Alle ledere har ansvar for risiko i eget ansvarsområde. Ansvaret for å inngå avtaler som påfører konsernet risiko, delegeres ut i organisasjonen gjennom personlige fullmakter og rammer. Risikostyringsfunksjoner og utvikling av risikostyringsverktøy skal organiseres i enheter som er uavhengige av enhetene som utøver forretningsvirksomheten.

Konsernpolicy for risikostyring revurderes regelmessig. En ny policy ble vedtatt og gjort gjeldende fra og med 14. mars og lyder som følger:

1. All virksomhet i konsernet medfører risiko. Evnen til å håndtere risiko er kjernen i finansvirksomhet og en forutsetning for verdiskapning over tid.
2. I DNB er risiko inndelt i seks hovedkategorier som er gjenstand for særlig måling og styring: Kredittrisiko, markedsrisiko, operasjonell risiko, forsikringsrisiko, likviditetsrisiko og forretningsrisiko.
3. Akseptabelt risikonivå for DNB settes gjennom risikoappetittutsagn. DNB har som mål å ha en lav risikoprofil.
4. Konsernet skal kun påta seg risiko som forstås og kan følges opp og skal ikke bli forbundet med virksomhet som kan skade dets omdømme.
5. Kulturen i konsernet skal kjennetegnes av transparente metoder og prosesser som understøtter god risikostyring.

6. Styret fastsetter konsernets risikoappetittmålsetninger.
7. Alle ledere har ansvar for risiko innen eget ansvarsområde og skal derfor ha nødvendig innsikt i og forståelse av eget risikobilde.
8. Ansvar for å inngå avtaler som påfører konsernet risiko, delegeres ut i organisasjonen gjennom personlige fullmakter og rammer.
9. Risikostyringsfunksjoner og utvikling av risikostyrings-verktøy skal organiseres i enheter som er uavhengige av de enheter som utøver forretningsvirksomheten.
10. Konsernets arbeid og løsninger innen risikostyring skal være ledende i forhold til sammenlignbare aktører.
11. Risiko skal identifiseres, måles, styres og kommuniseres på en helhetlig og konsistent måte og risikoreduserende tiltak skal følges opp.
12. Risiko og risikojustert lønnsomhet skal inngå som en integrert del av styringen i DNB og skal være et sentralt element i alle strategiske beslutninger.
13. Risiko i konsernet tallfestes gjennom beregning av risiko-justert kapital som utledes av virksomheten i den enkelte enhet. Risiko følges også opp gjennom supplerende risikomål som er tilpasset risikotype og forretningsområde.
14. Alle nivåer i organisasjonen skal ha tilgang til relevant og aktuell risikoinformasjon.
15. Konsernets arbeid med risikostyring skal regelmessig kontrolleres og etterprøves.

RISIKOMÅLING OG RISIKOJUSTERT KAPITAL

DNB beregner økonomisk kapital, internt i DNB kalt risikojustert kapital. Totalrisikomodellen brukes til å måle risikojustert kapital. Risikojustert kapital skal beregnes for konsernets hovedkategorier av risiko og for alle forretningsområder, som uttrykk for det kapitalbehov virksomheten medfører. Kapitalberegningene skal bygge på kunnskap om den reelle risiko som virksomheten i konsernet medfører, og de omfatte alle vesentlige resultat-enheter, kunder og produkter. Kvantifiseringen er basert på statistiske sannsynlighetsfordelinger for de ulike risikoformene på bakgrunn av historiske data. I tilfeller der historiske data ikke har tilstrekkelig kvalitet, benyttes også skjønnsmessige vurderinger.

Modellen simulerer først tapsrisikoen forbundet med de ulike risikokategoriene separat før den samlede risikoen beregnes. Det oppstår en betydelig diversifiseringseffekt når risikoene vurderes sammen, ettersom det er usannsynlig at alle tapshendelser inntreffer samtidig. I en nedgangsperiode vil de fleste områder bli påvirket negativt av konjunkturen, men det vil likevel være en diversifiserings-effekt ettersom ikke alle områder blir truffet like hardt eller til samme tid. Diversifiseringseffektene mellom risikokategorier og forretningsområder innebærer at konsernets risikojusterte kapital blir lavere enn om forretningsområdene hadde vært selvstendige selskaper. Diversifiseringseffektene beregnes gjennom korrelasjonsstrukturen i Totalrisikomodellen. Korrelasjonsstrukturen beskriver korrelasjonene både innad og mellom de ulike risikokategoriene.

DNB har fastsatt at risikojustert kapital skal tilsvare 99,97 prosent av mulige uventede tap med en tidshorisont på ett år. Det er et nivå som samsvarer med målsettingen om AA-rating for ordinære langsiktige innlån.

Risikokategorier
I DNB er risiko inndelt i seks hovedkategorier som er gjenstand for særlig måling og styring: Kredittrisiko, markedsrisiko, operasjonell risiko, forsikringsrisiko, likviditetsrisiko og forretningsrisiko.

Kredittrisiko (eller motpartsrisiko) er risiko for økonomisk tap som skyldes at konsernets kunder (motparter) ikke oppfyller sine betalingsforpliktelser overfor DNB. Kredittrisiko vedrører alle fordringer på kunder/motparter, i hovedsak utlån, men også ansvar i henhold til andre utstedte kreditter, garantier, rentebærende verdipapirer, ubenyttede kreditter og interbank-plasseringer, samt motpartsrisiko som oppstår gjennom derivat-handel med valuta- og rentederivater. Dessuten er det viktige innslag av motpartsrisiko i den oppgjørsrisiko som oppstår i forbindelse med betalingsformidling og oppgjør av inngåtte kontrakter.

Kredittrisiko omfatter også konsentrasjonsrisiko, herunder risiko knyttet til store engasjement med samme kunde, konsentrasjon innenfor geografiske områder eller næringer, eller med like-artede grupper av kunder. Restrisiko er risikoen for at sikkerheter ved et engasjement er mindre effektive enn forventet.

Markedsrisiko er risiko for tap som oppstår som følge av åpne posisjoner i valuta-, rente-, råvare- og egenkapitalmarkedene. Risikoen er knyttet til resultatvariasjoner som følge av endringer i markedspriser eller -kurser. Markedsrisiko inkluderer både risiko som oppstår gjennom ordinære handelsaktiviteter og risiko som oppstår som en del av bankaktiviteter og øvrig forretnings-virksomhet. Dessuten oppstår markedsrisiko i DNB Livsforsikring ASA, gjennom risikoen for at finansavkastningen ikke vil være tilstrekkelig for å dekke forpliktelsene selskapet har i avtalene med kundene.

Forsikringsrisiko er risiko knyttet til virksomheten i DNB Livs-forsikring ASA og DNB Skadeforsikring AS, og gjelder endringer i forsikringsforpliktelsene, blant annet som følge av endringer i forsikringstakernes levealder og uførhet for livsforsikrings-virksomheten. I skadeforsikring er forsikringsrisikoen knyttet til hyppighet og størrelse på de erstatninger som selskapet er forpliktet til.

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko omfatter også compliancerisiko, som er risikoen for tap forår-saket av brudd på lover og regler eller tilsvarende forpliktelser, samt juridisk risiko, som er en risiko som ofte følger av problem-stillinger omkring dokumentasjon og tolkning av kontrakter og varierende rettspraksis der konsernet driver virksomhet.

Forretningsrisiko er risiko knyttet til svingninger i resultatet på grunn av endringer i eksterne forhold som markedssituasjonen, myndighetenes reguleringer eller bortfall av inntekter som følge av svekket omdømme. Omdømmerisiko er ofte en konsekvens av andre risikoformer. Håndteringen av konsernets forretningsrisiko skjer i første rekke gjennom strategiprosessen og ved løpende arbeid for å ta vare på og forbedre konsernet

omdømme. Ved fastsettelse og oppfølging av konsernets risikoappetitt er omdømmerisiko skilt ut som et eget temaområde.

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å kunne innfri sine forpliktelser ved forfall, samt risikoen for at konsernet ikke klarer å møte sine likviditetsforpliktelser uten at kostnaden ved dette øker dramatisk. Likviditet er helt avgjørende for finansiell virksomhet, men denne risikokategori vil ofte være betinget, i den forstand at den først blir synlig når andre hendelser skaper bekymring for konsernets evne til å gjøre opp for seg.

Likviditetsrisiko kvantifiseres ikke som risikojustert kapital, men følges opp blant annet gjennom stresstester, jfr. «Styring og kontroll av risiko». For flere detaljer rundt styring av likviditetsrisiko, se kapittel 9.

Annen risiko I tillegg til overnevnte risikoformer er konsernet eksponert for strategisk risiko som kan defineres som risikoen for resultatbortfall som følge av at konsernet ikke greier å utnytte de strategiske muligheter som finnes. Konsernets strategiske risiko er ikke gjenstand for spesiell måling eller rapportering, men blir regelmessig diskutert som et ledd i de årlige strategiprosesser.

I rammeverket for risikoappetitt inngår inntjeningsvolatilitet som en særskilt risiko under dimensjonen lønnsomhet og inntjening. Risikoappetitt har følgende dimensjoner: lønnsomhet og inntjening, kapitaldekning, markedsrisiko, livsforsikring, kredittrisiko, likviditetsrisiko, operasjonell risiko samt omdømmerisiko. Til hver dimensjon er det knyttet en eller flere risikoer med tilhørende risikomålsetninger.

Tabellen under viser brutto risikojustert kapital fordelt på risikotype ved utgangen av 2012.

BRUTTO RISIKOJUSTERT KAPITAL FORDELT PÅ RISIKOTYPE PER DESEMBER 2012

PROSENT

KAPITALAVKASTNING

Avkastning på bundet kapital er sentrale nøkkeltall på alle nivå i konsernet, både i lønnsomhetsmåling og prising av enkeltengasjementer, og i løpende oppfølging og planlegging for forretningsområder og på konsernnivå.

I intern rapportering og styring av virksomheten på ulike nivå i organisasjonen måles avkastningen i forhold til en allokert kapital til områdene. Frem til og med 2012 har allokert kapital vært basert på DNBs modell for beregning av risikojustert kapital. Dette sikrer sammenlignbarhet mellom ulike enheter i konsernet ved at resultater måles i forhold til vurdert risiko i virksomheten. Reguleringsmyndighetenes krav til konsernets kapitalisering har imidlertid økt, noe som har medført et økende gap mellom vurdert kapitalbehov i henhold til interne modeller og eksterne kapitalkrav for konsernet. Det er derfor besluttet å endre kapitalallokeringen fra og med 2013. Allokert kapital til virksomheten, og til konsernets forretningsområder, skal så langt som mulig reflektere myndighetenes kapitalkrav og konsernets uttalte mål for kapitaldekning. Basis for allokeringen til enkeltengasjementer og transaksjoner vil være eksternt regelverk kombinert med interne vurderinger av risiko i virksomheten.

Kapitalavkastning måles både i forhold til regnskapsførte og normaliserte resultater.

REKA (RORAC), **RE**gnskapsført **KA**pitalavkastning er definert som regnskapsført resultat etter skatt målt i forhold til allokert kapital for virksomheten og benyttes for måling av historiske resultater og for vurdering av planer i en kort tidshorisont.

RIKA (RARORAC) **RI**sikojustert **KA**pitalavkastning er definert som et normalisert, risikojustert resultat etter skatt i forhold til allokert kapital. I normalisering av resultatet erstattes regnskapsførte nedskrivninger med normaliserte tap beregnet over en konjunktursyklus. RIKA er justert for tilfeldige svingninger i nedskrivninger og benyttes for vurderinger av oppnådde resultater og planer i et lengre tidsperspektiv.

REKA og RIKA benyttes parallelt i måling av et områdes avkastning. Ved å normalisere resultatet for svingninger i tap på utlån, gir RIKA et bedre bilde på avkastningsnivået i et lengre tidsperspektiv, mens REKA viser et bilde på den realiserte avkastningen i øyeblikket samt forventet avkastning i nær fremtid.

STRESSTESTING

Stresstesting er et viktig styringsverktøy i DNB for å vurdere risikoen for tap på kreditteksponeringer ved negative endringer i de makroøkonomiske rammevilkårene. Stresstester av banken som helhet kan også brukes til å illustrere de korresponderende endringene i kapitaldekningen.

Bankens kredittporteføljer er stresstestet årlig for å identifisere kritiske drivere for utviklingen i kredittrisiko og kapitaldekning.

Bankkonsernet benytter stresstester i ICAAP-rapporteringen og kapitalplanprosessen for å anslå hvordan endringer i det makroøkonomiske bildet vil påvirke behovet for kapital. Endringsomfanget vil avhenge både av hvordan det makroøkonomiske scenarioet er spesifisert og kvaliteten på porteføljene. Stresstesting av spesifikke risikoelementer i enkeltporteføljer er ikke obligatorisk, men kan utføres i forbindelse med analyser av utvalgte sektorer.

I 2011 deltok DNB for første gang i stresstest av europeiske storbanker, som var koordinert av European Banking Authority (EBA) og nasjonale tilsynsmyndigheter. Bankkonsernet hadde et tilstrekkelig nivå på kapitalen i disse scenarioene, men det var behov for kapitaltilførsel i DNB Bank fra holdingselskapet for å nå de nye kapitalkravene satt av EBA. Det er forventet at en ny stresstest i regi av EBA blir gjennomført i løpet av første halvdel av 2013.

EBA har angitt anbefalinger for stresstesting som DNB bruker som rettesnor for hvordan stresstester skal implementeres i organisasjonen. DNB har gjennomført et prøveprosjekt med omvendt stresstesting i 2012.

Internt genererte stresstestscenarioer
I forbindelse med prosessen rundt finansiell plan blir det utarbeidet et stresstestscenario, som godkjennes av ALCO. Scenarioet består av et konsistent sett av makroøkonomiske variabler som er anslått for en framskrivingsperiode på tre år. Disse variablene oversettes deretter til modellspesifikke variabler for å kunne utføre stresstester på de ulike kreditt-porteføljene. I modellene blir sannsynligheten for mislighold (PD) for hver enkelt kunde stresset. Videre blir modellene for tapsgrad (LGD) og eksponering ved mislighold (EAD) også utsatt for det samme makroøkonomiske sjokket.

På grunnlag av resultatene fra stresstestingen av kreditt-modellene beregnes kapitalbehovet for bankkonsernet ved det definerte scenarioet. PD-modellene er ikke fullt ut sykliske, det vil si at PD-verdiene i modellen varierer mindre enn observert misligholdsfrekvens over et konjunkturforløp. I tillegg vil risikovektet volum være mindre syklisk enn PD-verdien som inngår i beregningen. Derfor må overgangen fra modellberegnede IRB-tall til anslag på faktiske nivå av nye mislighold og tap ta hensyn til IRB-systemets kalibreringsnivå og grad av syklikalitet. I tillegg må den nåværende posisjonen i den økonomiske syklusen hensyntas.

DNB bruker også skreddersydde scenarioer ved stresstester av datterselskaper, forretningsområder og spesifikke porteføljer. Scenarioene kan bestå av færre makroøkonomiske variabler og/eller mer direkte endringer i de ulike risikoparametrene i modellen, avhengig av behovet til de ulike forretningsområdene.

Myndighetenes krav til stresstesting
De regulatoriske stresstestene bygger på makroøkonomiske scenarioer som den enkelte bank anvender på sine kreditt-modeller. EBA gjennomførte en stresstest av 91 store europeiske banker i 2011, disse utgjorde til sammen over 65 prosent av bankenes forvaltningskapital innenfor EØS-området. Testen hadde som formål å vurdere robustheten til det europeiske banksystemet ved et alvorlig sjokk i økonomien, herunder soliditeten til den enkelte bank ved en slik hendelse.

Opprinnelig ble bankenes stressede kapitaldekning vurdert opp mot et krav på 5 prosent ren kjernekapitaldekning (common equity Tier 1 capital). Stresstesten tok utgangspunkt i en forutsetning om en statisk balanse per desember 2010 og dekket en fremskrivningsperiode på to år (2011-2012). Stresstesten tok ikke hensyn til fremtidige tilpasninger i forretningsstrategier i en slik krisesituasjon, og er derfor ikke en prognose for hvordan fortjenesten vil utvikle seg i et slikt scenario. Stresstesten viste at DNB Bank vil oppnå betydelige årlige overskudd selv under stress-scenarioet. Ren kjernekapitaldekning økte til 9,0 prosent ved utgangen av 2012 under stresscenarioet, sammenlignet med utgangsnivået på 8,3 prosent ved utgangen av 2010.

Høsten 2011 ble det gjennomført en oppdatering av stresstesten, hvor statsgjeldseksponeringer både i handelsboken og i balansen ble nedjustert til de da gjeldende markedspriser. DNB Bank hadde ikke eksponering mot statsobligasjoner hvor verdien måtte skrives ned. I forbindelse med denne oppdateringen ble krav til ren kjernekapitaldekning i bankene økt til minimum 9 prosent, og ved tredje kvartal 2011 hadde DNB Bank en ren kjernekapitaldekning på 7,8 prosent. I tråd med konsernets retningslinje for kapitalisering er det beholdt en betydelig likviditetsreserve i DNB ASA (eierselskapet) for kapitalisering av DNB Bank og andre datterselskaper. DNB-konsernet var i stand til å møte kravet på 9 prosent med umiddelbar virkning ved å omfordele tilgjengelige interne kapitalressurser i fjerde kvartal 2011.

DNB Bank besto stresstesten av europeiske banker med god margin. Dette skyldes en robust norsk økonomi, en sterk soliditet, en lav risikoprofil og ingen eksponering mot gjeldstyngede land i eurosonen. Flere europeiske storbanker hadde imidlertid en kapitaldekning som falt under kravet som ble satt i stresstesten, og måtte utarbeide en plan for rekapitalisering. EBA annonserte at det ikke ble iverksatt en ny stresstest av de europeiske bankene i løpet av 2012, sett i lys av den pågående rekapitaliseringsprosessen.

I 2013 vil det bli gjennomført en ny stresstest i regi av EBA og de nasjonale tilsynsmyndighetene.

RISIKOAPPETITT

I 2012 arbeidet DNB med å etablere et rammeverk for risikoappetitt for konsernet som vil være gjeldende i 2013. En overordnet beskrivelse av rammeverket følger nedenfor.

Bakgrunnen for bruk av risikoappetitt in DNB-konsernet
En av hovedutfordringene for finansbransjen er å gi ledelsen en helhetlig og balansert oversikt over virksomhetens risiko. Dette har ført til tiltak for å avklare og integrere risikoperspektivet i organisasjonen og vurdere det på en helhetlig måte som en del av strategi- og planprosessen. Et slikt behov er blitt enda tydeligere på grunn av de siste års uro I finansmarkedene, krevende økonomiske utsikter og uklare rammebetingelser.

Risikoappetitt er blitt beste praksis for finansbransjen og gjør finansinstitusjonene i stand til å integrere risiko i strategi- og planprosessen for dermed å kunne reagere raskere når det skjer endringer i omgivelsene. I DNB-konsernet vil rammeverket for risikoappetitt representere en operasjonalisering av konsernets eksisterende risikopolicy og -retningslinjer og sikre at risikostyringen blir håndtert og integrert i konsernets andre styringsprosesser på en praktisk, tydelig og synkronisert måte.

En hovedvurdering som er lagt til grunn for kalibreringen av utsagnene, er at DNB-konsernets samlede risikonivå er tilfredsstillende, og vil bli opprettholdt. Risikonivået i enkelte områder er imidlertid vurdert til å være for høyt og vil bli redusert fremover.

Rammeverket for risikoappetitt

Rammeverket for risikoappetitt består av 13 utsagn som omfatter de risikodimensjonene som vurderes å være av betydning for DNB-konsernet og som samlet gir et godt bilde av totalrisikoen. Utsagnene definerer enkelte referansepunkter for hvilke konsekvenser organisasjonens strategiske og finansielle planlegging vil ha for risikobildet. Utsagnene er blitt formulert langs følgende dimensjoner:

- Lønnsomhet og inntjening
- Kapitalisering
- Markedsrisiko
- Forsikringsrisiko
- Kredittrisiko
- Likviditetsrisiko
- Operasjonell risiko
- Omdømmerisiko

Rammene som gjelder for konsernet vil bli viderefordelt på forretnings- og støtteområdene. Dette er viktig for å sikre at utsagnene om risikoappetitt blir mer konkrete og relevante til bruk i både strategi- og planleggingsprosesser samt i daglig drift i forretningsenhetene.

Styringsprinsipper

For å støtte opp om rammeverket er det utarbeidet styringsprinsipper, og definert rutiner og ansvar for DNB-konsernet. Dette er viktig for å sikre at risikoappetitt bidrar til at risiko blir styrt og integrert i organisasjonens andre viktige styringsprosesser, men samtidig har den nødvendige uavhengighet til å fungere som et referansepunkt for hvilke konsekvenser organisasjonens strategiske og finansielle planlegging vil ha på risikobildet:

- **Eierskap**: Rammeverket eies av styret. Alle endringer i rammeverket og styringsprinsippene må godkjennes av styret.
- **Årlig gjennomgang**: Rammeverket for risikoappetitt skal vurderes minst årlig etter initiativ av konsernets chief risk officer, CRO. Den årlige gjennomgangen skal finne sted uavhengig av den strategiske og finansielle planprosessen.
- **Rapportering**: Det skal være en månedlig rapportering av faktisk risikonivå i konsernet i form av en «trafikklysvurdering». Basert på denne rapporteringsstrukturen er det laget rutiner for hvordan risikoer som nærmer seg et kritisk nivå, skal følges opp og håndteres i forhold til risikoappetittutsagnene. Det samme gjelder risikoer som har oversteget disse nivåene.
- **Ansvar**: Det skal utpekes en eier innen administrasjonen av hvert enkelt risikoappetittutsagn som vil være ansvarlig for oppfølging dersom risikonivåene overstiges.

KAPITALSTYRING

VURDERING AV RISIKOPROFIL OG KAPITALBEHOV

I henhold til allmennaksjeloven skal alle selskaper til enhver tid ha en egenkapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet. Kapitaldekningsregelverket stiller minstekrav til ansvarlig kapital og omfatter kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. I tillegg er det krav om at finansinstitusjonene må gjennomføre en intern kapitalvurderingsprosess.

Kapitalvurderingen skal også omfatte risikotyper som ikke inngår i beregning av minstekravet, og reflektere at kvantifisering av risiko er basert på metoder og data som inneholder usikkerhet. Vurderingen av kapitalbehovet skal være fremtidsrettet og ta hensyn til forretningsplaner, vekst og tilgang til kapitalmarkedene. Kapitalbasen skal være tilstrekkelig til å komme gjennom en nedgangskonjunktur med negative resultater og redusert tilgang til ny kapital. Egenvurderingen rapporteres til Finanstilsynet. Som ledd i tilsynsprosessen utarbeider Finanstilsynet årlig en samlet risikovurdering for konsernet, og gir en tilbakemelding om konsernets kapitalisering.

Forslag til nye internasjonale regulatoriske krav til kapital og likviditet for banker ble utarbeidet av Baselkomiteen i 2010 (Basel III). EU vil gjennomføre disse reguleringene i sitt nye kapitalkravsdirektiv CRD IV, og gjennom en forordning CRR. Det nye regelverket er ventet å tre i kraft fra 1. januar 2014. Styret har som del av konsernets risiko- og kapitalvurderingsprosess (ICAAP) en dialog med Finanstilsynet om konsernets kapitalisering i lys av disse forslagene. Styret tok som utgangspunkt for dialogen i 2012 at konsernet, basert på IRB-måling av risikovektet volum i normale tider, skal ha en ren kjernekapital på 12,5 prosent i 2015. I økonomiske nedgangstider skal den rene kjernekapitaldekningen i henhold til disse prinsippene ikke falle under 10,0 prosent. EU har gjennom behandlingen av Basel III-forslagene supplert kapitalkravene slik at det kan stilles ytterligere krav til systemviktige banker. Konsernets kapitaliseringsretningslinje vil bli revidert når de regulatoriske kravene er blitt endelig fastsatt.

Konsernet skal ha et kapitaliseringsnivå som understøtter et mål om AA-rating på ordinære langsiktige innlån til banken. I forhold til dagens risikovektede volum, som er en blanding av standardmetode og IRB-metode, er det estimert at full IRB-måling ville gitt en ytterligere reduksjon på om lag 11 prosent i beregningsgrunnlaget for kapitaldekningen ved utgangen av 2012. Det er da ikke tatt hensyn til overgangsregelen som fastsetter at risikovektet volum ikke kan reduseres til mer enn 80 prosent av tilsvarende størrelse beregnet etter Basel I-reglene. Overgangsregelen vil bli vurdert i forbindelse med gjennomføringen av CRD IV.

I DNB vurderes risiko og kapitalsituasjon løpende gjennom månedlig rapportering til konsernledelsen av finansielle og risikomessige forhold, se også omtale i kapittel 2 og rammeverket for risikoappetitt. Det gjennomføres en komplett kapitaliseringsvurdering for det samlede konsernet hvert kvartal i forbindelse med styrets risikorapport. Prosessen omfatter gjennomgang og vurdering av den aktuelle kapitalsituasjonen, siste utvikling i risikobildet, relevante makroøkonomiske forhold, endringer i regulatorisk rammeverk og forretningsstrategier.

Kapitaliseringsvurderingene skal omfatte gjeldende og framtidig nivå på regulatoriske krav til kapitaldekning, målinger av utviklingen i risikonivå målt ved risikojustert kapital, vurdering av eksterne og interne faktorer som ikke er dekket av risikojustert kapital, herunder endringer i de regulatoriske krav, samt stresstest av kapitaliseringen. Konsernets likviditets- og finansieringssituasjon skal vurderes i sammenheng med kapitaliseringen.

Kapitalvurderingen er framoverskuende og tar hensyn til organisk vekst og behov for strategisk fleksibilitet. Økonomiske konjunkturforhold inngår i vurderingen. Risikoen kvantifiseres gjennom beregning av risikojustert kapital, og gjennom størrelsen på det regulatoriske beregningsgrunnlaget for kapitaldekningen.

Kapitalvurderingene bygger på konsernets kapitaliseringsretningslinje. Denne fastsetter spesifikke kapitaldekningsmål for konsernet. Konsernets kapitalisering følges opp gjennom en stresstest knyttet til definerte mål for ren kjernekapital. I tillegg vil stresstester for kreditt- og markedsrisiko være viktige referanser. Retningslinjen for kapitalisering gjennomgås årlig som ledd i konsernets budsjett- og strategiprosess.

Datterselskapene gjennomfører en kapitalvurdering minst en gang i året i forbindelse med årsoppgjøret og utarbeidelsen av konsernets ICAAP-rapport.

Det utarbeides en omfattende årlig ICAAP-rapport i tråd med kapitalkravsforskriften som oversendes Finanstilsynet og som danner basis for dialogen med Finanstilsynet. Innholdet i ICAAP-rapporten vurderes årlig, blant annet i lys av tilbakemeldinger fra Finanstilsynet. De viktigste datterselskapene utarbeider en egen ICAAP-dokumentasjon som tas inn i konsernets samlede rapport. Det er opprettet et internasjonalt tilsynscollege for DNB under ledelse av Finanstilsynet.

Hovedkonklusjonen i Finantilsynets vurdering av siste års ICAAP-prosess var at DNB-konsernet og underkonsernene på bakgrunn av risikonivå og eksterne forhold hadde en tilfredsstillende kapitalisering per 31.12.2011, men at det ville være nødvendig med en styrking av den rene kjernekapitalen i 2012 og videre fremover. Dette for å møte fremtidige regulatoriske krav.

JURIDISK STRUKTUR OG KONSOLIDERINGSREGLER

I konsernregnskapet for DNB ASA inngår DNB Bank ASA, DNB Livsforsikring ASA, DNB Asset Management Holding AS og DNB Skadeforsikring AS. Alle datterselskapene er 100 prosent eid.

DNB-KONSERNET – JURIDISK STRUKTUR PER 31. DESEMBER 2012

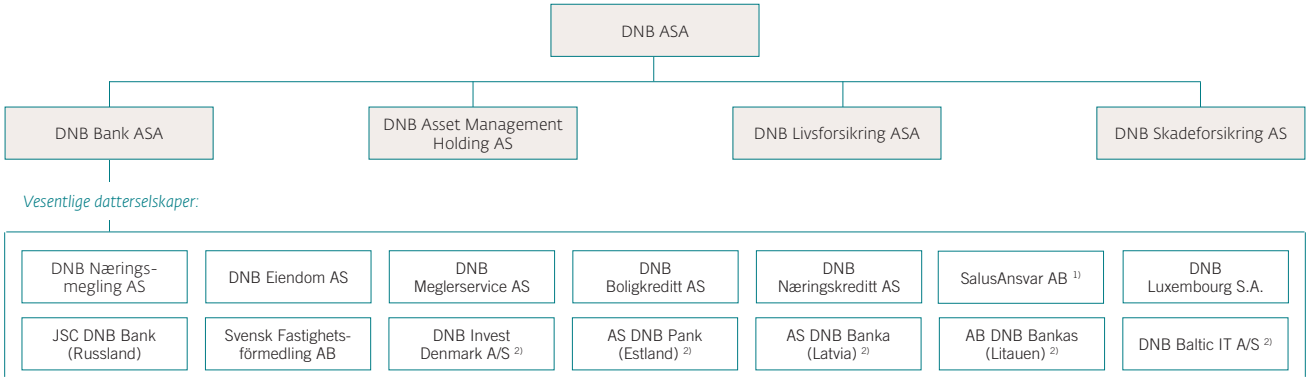

1) I tredje kvartal 2012 inngikk DNB en avtale om salg av SalusAnsvar AB. Salget ble formelt gjennomført i slutningen av januar 2013.

2) Virksomheten i DNB Baltikum og Polen er under omstrukturering. Som en del av omstruktureringen ble eierskapet til bankene i Litauen og Latvia overført til DNB ved utgangen av juni 2011. I første kvartal 2012 ble eierskapet av AS DNB Liising i Estland overført til Norge. AS DNB Liising har nå fått innvilget banklisens i Estland og endret navn til AS DNB Pank. I andre kvartal 2012 ble eierskapet av DNB Baltic IT A/S overført til Norge. DNB Invest Denmark A/S eier fortsatt virksomheten i Polen, men eierskapet vil bli overført til DNB Bank ASA så snart dette er mulig. Banklisensen i Danmark ble innlevert 9. november 2012 og selskapet vil fungere som et holdingselskap frem til den polske virksomheten kan overførers til Norge. Etter omstruktureringen vil Bank DNB A/S i Danmark kun omfatte investeringsvirksomhet.

DNB avlegger konsernregnskap i samsvar med IFRS. Ved utarbeidelse av konsernregnskap elimineres konserninterne transaksjoner, balanser og urealiserte gevinster og tap på transaksjoner mellom enheter i konsernet. For kapitaldeknings-beregning gjelder egne konsolideringsregler regulert i Konsolideringsforskriften. Ansvarlig kapital og nominelle beløp benyttet ved beregning av risikovektet volum vil avvike fra DNB-konsernets regnskap, fordi tilknyttede selskap som i regn-skapet er vurdert etter egenkapitalmetoden er forholdsmessig konsolidert i forhold til eierandel i kapitaldekningen.

Tabellen under viser DNB Banks investeringer i tilknyttede selskaper med tilhørende risikovektet volum.

		DNB-KONSERNET	
	Eierandel i prosent	Eiendeler	Risikovektet[1] volum
Beløp i millioner kroner	31.12.12	31.12.12	31.12.12
Eksportfinans AS	40	157 406	11 864
Amports Inc.	29	837	214
Nordito Property AS	40	271	24
Relacom Management AB	28	5 050	381
Andre tilknyttede selskaper	–	6 707	147

1) DNBs andel

KAPITALDEKNING

DNB-konsernet hadde ved utgangen av 2012 en ren kjerne-kapitaldekning på 10,7 prosent og en kapitaldekning på 12,6 prosent, mot henholdsvis 9,4 og 11,4 prosent ett år tidligere. Overgangsregelens beregningsgrunnlag er anvendt i disse beregningene. DNB-konsernet er godt rustet til å møte usikkerhet i den økonomiske utviklingen og økte krav til kapitalisering fra markedet og myndigheter. Planlagt kapital-oppbygging vil påvirke rammene for vekst.

KAPITALDEKNING

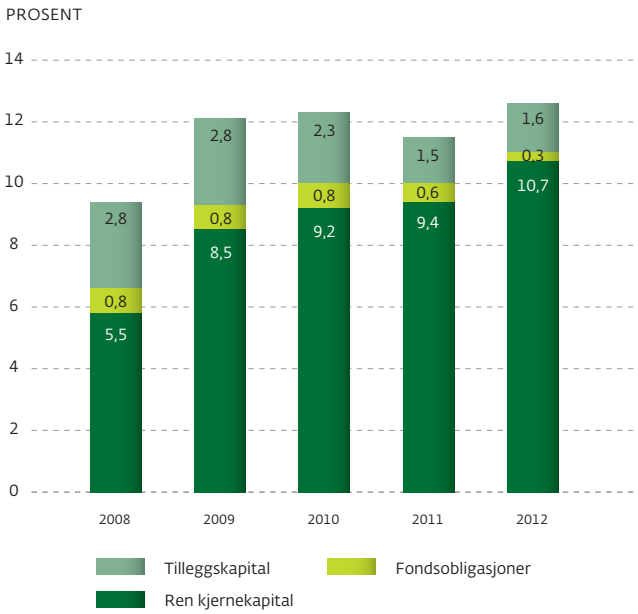

Konsernets kapitalstrategi og utbyttepolitikk tilsier at konsernet reelt sett, basert på likeartede beregningsregler, skal være blant de best kapitaliserte finanskonsern i Norden. Videre skal konsernet styre mot å ha tilfredsstillende rating. Ved fastsettelse av utbytte blir det blant annet tatt hensyn til behovet for å opprettholde en tilfredsstillende soliditet og utviklingen i eksterne rammebetingelser. For øvrig fastsettes utbytte ut fra en vurdering av forventet resultat i en normalsituasjon.

Etter gjennomførte årsoppgjørsdisposisjoner og utbyttebetaling vil holdingselskapet DNB ASA ha en likviditetsreserve på om lag 6,7 milliarder kroner.

I DNB-konsernet gjelder at datterselskaper på alle nivåer i konsernet er tilstrekkelig kapitalisert sett i lys av at de inngår i en konsernstruktur. Finanstilsynet krever på bakgrunn av krav fra den europeiske banktilsynsmyndigheten EBA, at alle kreditt-institusjoner i Norge minst skal ha en ren kjernekapitaldekning på 9 prosent fra 30. juni 2012. Det gjelder også for datterselskaper i finanskonsern.

DNB Bank-konsernet hadde ved utgangen av 2012 en ren kjernekapitaldekning på 10,5 prosent og en kapitaldekning på 12,4 prosent, mot henholdsvis 9,3 og 11,5 prosent ett år tidligere.

DNB Livsforsikring hadde en kapitaldekning på 16,7 prosent og en solvensmargin på 195,4 prosent ved utgangen av 2012, som er godt over de myndighetspålagte kravene på henholdsvis 8 prosent og 100 prosent. Årsresultatet etter skatt var på 1,6 milliarder kroner og blir i sin helhet tilbakeholdt i selskapet. Etter tillatelse fra Finanstilsynet er 3,3 milliarder kroner av kundenes resultat blitt anvendt til å styrke de forsikringstekniske avsetningene. Fra 2015 er det antatt at nåværende soliditetsregler blir erstattet av et felles regelverk for forsikringsselskaper i Europa, Solvens II. DNB Livsforsikring forbereder seg til dette blant annet ved å tilpasse styringen av selskapet til Finanstilsynets stresstester og tilsynsmetodikk og ved regelmessig å oppdatere QIS-beregninger, Quantitative Impact Studies, utformet av den europeiske tilsynsorganisasjonen.

DNB Boligkreditt AS hadde ved utgangen av 2012 en ren kjernekapitaldekning på 10,3 prosent og en kapitaldekning på 11,2 prosent.

ANSVARLIG KAPITAL

Figurene under viser utviklingen i ren kjernekapital og utbytte samt ansvarlig kapital i DNB-konsernet. I 2009 ble det foretatt en emisjon med egenkapitaleffekt på 13,8 milliarder kroner.

UTVIKLINGEN I REN KJERNEKAPITAL OG UTBYTTE I DNB-KONSERNET

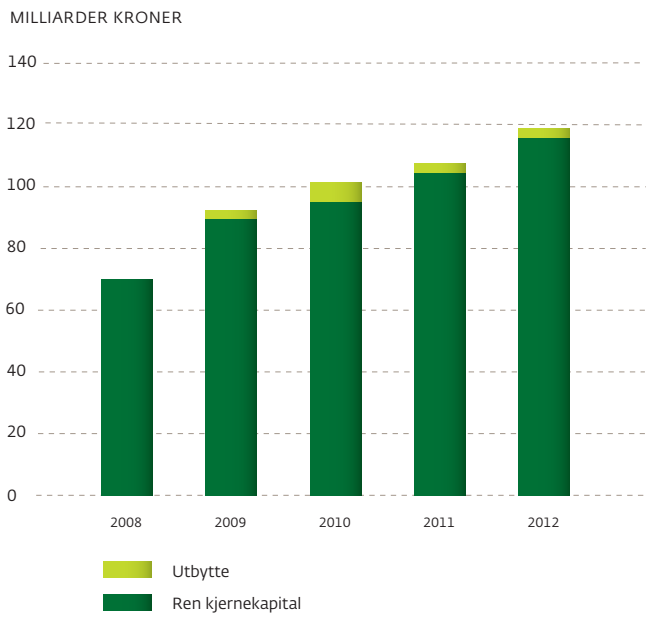

ANSVARLIG KAPITAL I DNB-KONSERNET

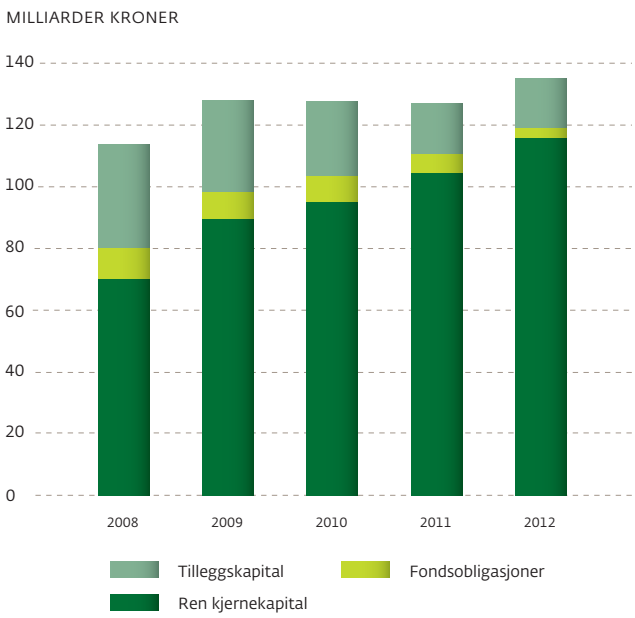

Tabellen under viser spesifikasjon av kjernekapital med fradrag og tilleggskapital for DNB Bank ASA, DNB Bank-konsernet og DNB-konsernet per 31. desember 2012.

ANSVARLIG KAPITAL [1)]

	DNB Bank ASA		DNB Bank-konsernet		DNB-konsernet	
Beløp i millioner kroner	31.12.12	31.12.11	31.12.12	31.12.11	31.12.12	31.12.11
Aksjekapital	18 314	18 314	18 314	18 314	16 269	16 260
Øvrig egenkapital	87 160	79 328	98 280	85 990	111 767	101 555
Egenkapital	105 474	97 643	116 594	104 304	128 035	117 815
Fradrag						
Overfinansiering av pensjonsforpliktelser	(8)	0	(19)	(22)	(94)	(126)
Goodwill	(2 907)	(2 419)	(3 543)	(3 834)	(5 223)	(5 741)
Utsatt skattefordel	(565)	(3)	(1 055)	(644)	(1 066)	(651)
Andre immaterielle eiendeler	(1 092)	(1 130)	(1 822)	(2 028)	(2 033)	(2 270)
Avsatt utbytte m.v.	0	0	(6 000)	0	(3 420)	(3 258)
Urealiserte gevinster på varige driftsmidler	0	0	(30)	(30)	(30)	(30)
50 prosent av bokførte verdier av ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	(392)	(1 022)	(538)	(1 022)	0	0
50 prosent av justert forventet tap, IRB-porteføljer	(415)	(648)	(626)	(835)	(626)	(835)
Justering for urealisert tap/(gevinst) på gjeld ført til virkelig verdi	181	(24)	84	(713)	84	(713)
Kjernekapital uten fondsobligasjoner	100 276	92 396	103 047	95 177	115 627	104 191
Fondsobligasjoner [2) 3)]	3 162	5 973	3 162	6 159	3 162	6 159
Kjernekapital	103 439	98 370	106 209	101 336	118 790	110 350
Evigvarende ansvarlig lånekapital	3 804	4 153	3 804	4 153	3 804	4 153
Ordinær ansvarlig lånekapital [3)]	12 848	12 773	13 081	13 230	13 081	13 230
Fradrag						
50 prosent av bokførte verdier av ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	(392)	(1 022)	(538)	(1 022)	0	0
50 prosent av justert forventet tap, IRB-porteføljer	(415)	(648)	(626)	(835)	(626)	(835)
Tillegg						
45 prosent av netto urealisert gevinst på varige driftsmidler	0	0	18	18	18	18
Tilleggskapital	15 846	15 256	15 740	15 544	16 278	16 566
Sum tellende ansvarlig kapital [3)]	119 285	113 625	121 949	116 879	135 068	126 916
Risikovektet volum	874 840	874 786	984 137	1 018 586	1 075 672	1 111 574
Minimumskrav ansvarlig kapital	69 987	69 983	78 731	81 487	86 054	88 926
Kjernekapitaldekning uten fondsobligasjoner (%)	11,5	10,6	10,5	9,3	10,7	9,4
Kjernekapitaldekning (%)	11,8	11,2	10,8	9,9	11,0	9,9
Kapitaldekning (%)	13,6	13,0	12,4	11,5	12,6	11,4

1) Fondsobligasjoner kan utgjøre inntil 15 prosent av kjernekapitalen, mens overskytende del teller som evigvarende tilleggskapital.
2) I kapitaldekningsberegningen for bankkonsernet og DNB-konsernet inngår ansvarlig lånekapital i tilknyttede selskaper med til sammen 233 millioner kroner per 31. desember 2012.
3) Ansvarlig kapital og nominelle beløp benyttet ved beregning av risikovektet volum vil avvike fra konsolidert regnskap, idet tilknyttede selskaper som i regnskapet er vurdert etter egenkapitalmetoden, er vurdert og innarbeidet etter pro-rata metoden i kapitaldekningsberegningen.

UTVIKLING I KAPITALDEKNING

DNB-KONSERNET

Beløp i millioner kroner	31.12.12	30.09.12	30.06.12	31.03.12	31.12.11	30.09.11	30.06.11	31.03.11	31.12.10
Aksjekapital	16 269	16 288	16 261	16 275	16 260	16 273	16 253	16 251	16 232
Øvrig egenkapital	111 767	98 329	98 230	101 483	101 555	88 613	88 378	94 931	94 964
50% av perioden resultat	-	4 924	3 170	880	-	4 445	3 199	1 426	-
Egenkapital	128 035	119 541	117 661	118 638	117 815	109 331	107 830	112 608	111 196
Fradrag	(12 408)	(10 047)	(9 935)	(13 550)	(13 624)	(10 186)	(9 506)	(17 065)	(16 250)
Kjernekapital uten fondsobligasjoner	115 627	109 494	107 726	105 088	104 191	99 145	98 324	95 542	94 946
Fondsobligasjoner [1) 2)]	3 162	5 997	6 090	6 033	6 159	6 140	5 903	8 233	8 423
Kjernekapital	118 790	115 491	113 816	111 121	110 350	105 285	104 227	103 775	103 369
Tilleggskapital	16 278	17 746	18 229	21 603	16 566	18 815	20 388	20 766	24 131
Sum tellende ansvarlig kapital [3)]	135 068	133 237	132 045	132 724	126 916	124 100	124 615	124 541	127 500
Risikovektet volum uten overgangsregel	1 226 117	1 242 502	1 269 008	1 275 327	1 269 037	1 259 577	1 178 973	1 150 609	1 144 757
80 % av risikovektet volum	980 894	994 002	1 015 206	1 020 262	1 015 230	1 007 661	943 178	920 487	915 806
Netto forsikring	94 538	98 353	101 176	103 987	96 345	118 726	121 295	119 003	112 599
Risikovektet volum	1 075 672	1 092 354	1 116 382	1 124 249	1 111 574	1 126 388	1 064 474	1 039 491	1 028 404
Minimumskrav ansvarlig kapital, overgangsregel	86 054	87 388	89 311	89 940	88 926	90 111	85 158	83 159	82 272
Kjernekapitaldekning uten fondsobligasjoner (%) (overgangsregel)	10.7	10.0	9.6	9.3	9.4	8.8	9.2	9.2	9.2
Kjernekapitaldekning (%) (overgangsregel)	11.0	10.6	10.2	9.9	9.9	9.3	9.8	10.0	10.1
Kapitaldekning (%) (overgangsregel)	12.6	12.2	11.8	11.8	11.4	11.0	11.7	12.0	12.4
Kjernekapitaldekning uten fondsobligasjoner (%) (overgangsregel) uten 50% av periodens resultat	-	9.6	9.4	9.3	-	8.4	8.9	9.1	-
Kjernekapitaldekning (%) (overgangsregel) uten 50% av periodens resultat	-	10.1	9.9	9.8	-	9.0	9.5	9.8	-
Kapitaldekning (%) (overgangsregel) uten 50% av periodens resultat	-	11.7	11.5	11.7	-	10.6	11.4	11.8	-
Risikovektet volum, Basel II	1 024 645	1 029 025	1 054 388	1 044 412	1 061 772	1 060 777	992 912	946 028	945 175
Minimumskrav ansvarlig kapital, Basel II	81 906	82 322	84 351	83 553	84 942	84 862	79 433	75 682	75 614
Kjernekapitaldekning uten fondsobligasjoner (%), Basel II	11.3	10.6	10.2	10.1	9.8	9.3	9.9	10.1	10.0
Kjernekapitaldekning (%), Basel II	11.6	11.2	10.8	10.6	10.4	9.9	10.5	11.0	10.9
Kapitaldekning (%), Basel II	13.2	12.9	12.5	12.7	12.0	11.7	12.6	13.2	13.5
Risikovektet volum, full IRB	959 319	956 724	963 337	965 796	973 948	955 846	877 925	841 087	841 772
Minimumskrav ansvarlig kapital, full IRB	76 746	76 538	77 067	77 264	77 916	76 468	70 234	67 287	67 342
Kjernekapitaldekning uten fondsobligasjoner (%), full IRB	12.1	11.4	11.2	10.9	10.7	10.4	11.2	11.4	11.3
Kjernekapitaldekning (%), full IRB	12.4	12.1	11.8	11.5	11.3	11.0	11.9	12.3	12.3
Kapitaldekning (%), full IRB	14.1	13.9	13.7	13.7	13.0	13.0	14.2	14.8	15.1
Kjernekapitaldekning uten fondsobligasjoner (%), Basel III	12.1	10.8	10.6	-	-	-	-	-	-

1) Fondsobligasjoner kan utgjøre inntil 15 prosent av kjernekapitalen, mens overskytende del teller som evigvarende tilleggskapital.
2) I kapitaldekningsberegningen for bankkonsernet og DNB-konsernet inngår ansvarlig lånekapital i tilknyttede selskaper med til sammen 233 millioner kroner per 31. desember 2012.
3) Ansvarlig kapital og nominelle beløp benyttet ved beregning av risikovektet volum vil avvike fra konsolidert regnskap, idet tilknyttede selskaper som i regnskapet er vurdert etter egenkapitalmetoden, er vurdert og innarbeidet etter pro-rata metoden i kapitaldekningsberegningen.

RISIKOVEKTET VOLUM

Anvendelse av IRB-metoden

DNB anvender IRB-metoden for kredittrisiko ved kapitaldekningsberegningen for ca 70 prosent av konsernets kredittrisiko målt etter forventet engasjement ved mislighold. Tabellen under viser hvilke porteføljer dette gjelder. Tallgrunnlag for risikovektet volum målt med IRB-modeller uten overgangsregler foreligger først fra 2009.

RAPPORTERINGSMETODER FOR KREDITTRISIKO VED KAPITALDEKNING

Porteføljer	31.12.12	31.12.13 [1]
Massemarked:		
- utlån med pant i fast eiendom, DNB Bank og DNB Boligkreditt	IRB [2]	IRB [2]
- rullerende kreditter, DNB Bank [3]	IRB [2]	IRB [2]
- utlån i DNB Finans Norge	IRB [2]	IRB [2]
Foretak:		
- små og mellomstore bedrifter, DNB Bank	Avansert IRB	Avansert IRB
- store bedrifter (scorekortmodeller), DNB Bank	Avansert IRB	Avansert IRB
- store bedrifter (simuleringsmodeller), DNB Bank og DNB Næringskreditt	Standard	Avansert IRB
- leasing, DNB Bank	Avansert IRB	Avansert IRB
- bedrifter, DNB Næringskreditt	Avansert IRB	Avansert IRB
Verdipapiriseringsposisjoner:		
- internasjonal obligasjonsportefølje, DNB Markets	IRB [1]	IRB [1]
Institusjoner:		
- banker og finansinstitusjoner, DNB Bank	Standard	Avansert IRB
Unntak:		
- godkjente unntak: engasjementer med stater, kommuner, egenkapitalposisjoner	Standard	Standard
- midlertidige unntak: DNB Baltikum og Polen, DNB Luxembourg, JSC DNB Bank og diverse mindre porteføljer	Standard	Standard

1) I henhold til innføringsplan. Implementeringen avhenger av godkjenning fra Finanstilsynet
2) For massemarked og verdipapiriseringsposisjoner er det kun en IRB-metode.
3) Rapporteres etter IRB kategori massemarked, øvrige engasjementer

Konsernet rapporterer etter IRB-metoden for tilnærmet all eksponering med pant i fast eiendom. IRB-metoden for massemarkedet innebærer at bankens modeller for forventet misligholdsfrekvens (PD), tapsgrad (LGD) og eksponering (EAD) legges til grunn både for interne styringsformål og for kapitaldekning. Det er søkt om godkjennelse til å benytte IRB-metode for kapitaldekningsrapportering av kreditteksponering med pant i fast eiendom for porteføljer overført til banken fra den tidligere innfusjonerte Nordlandsbanken.

Konsernet rapporterer etter avansert IRB for størstedelen av foretaksporteføljen. Avansert IRB-metode for denne porteføljen

UTVIKLINGEN I RISIKOVEKTET VOLUM I DNB-KONSERNET MÅLT ETTER BASEL II MED OVERGANGSREGEL

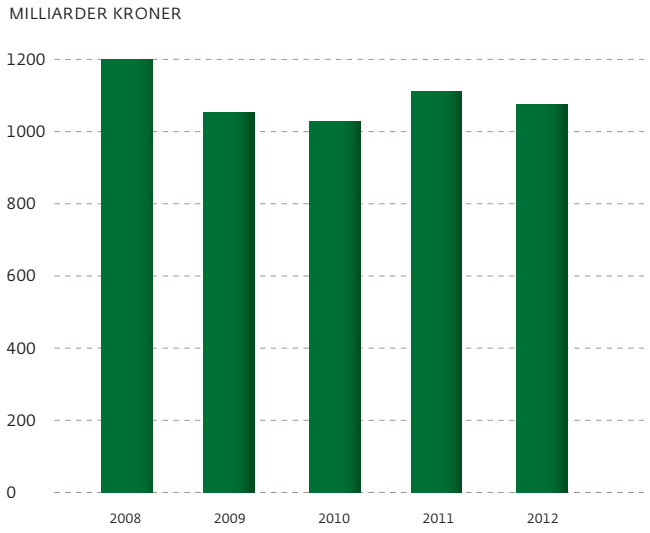

RISIKOVEKTET VOLUM DNB-KONSERNET, MÅLT MED IRB-MODELLER UTEN OVERGANGSREGLER (FULL IRB)

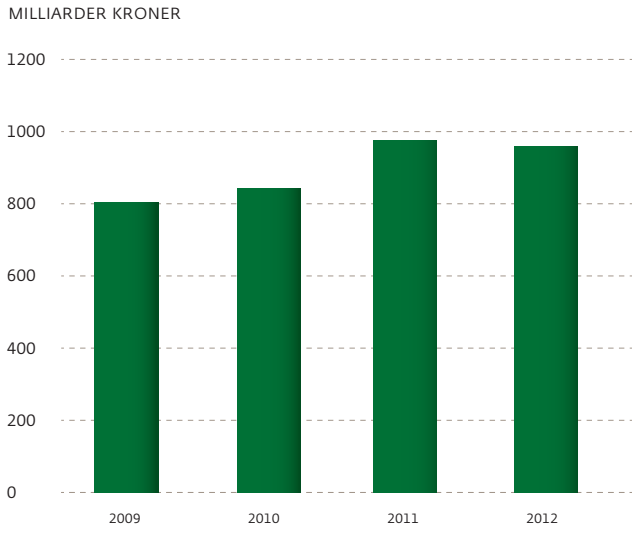

innebærer at bankens modeller for PD, LGD, EAD og løpetid (M) legges til grunn både for interne styringsformål og for kapitaldekning. I fjerde kvartal 2012 fikk DNB Næringskreditt godkjennelse til å benytte avansert IRB-metode. Det er søkt om godkjennelse til å benytte avansert IRB-metode for simuleringsmodeller i DNB Bank og for foretaksengasjementer overført fra Nordlandsbanken. Konsernet har også søkt om godkjennelse til å benytte avansert IRB-metode for lån til banker.

DNB Bank ASA rapporterer operasjonell risiko etter sjablongmetoden, mens enkelte av datterselskapene bruker basismetoden. Overgang til den mest avanserte rapporteringsmetoden Advanced Measurement Approaches, AMA, vil bli vurdert på et senere tidspunkt.

Markedsrisiko kan rapporteres etter standardmetoden eller etter interne modeller, VaR-basert Internal Models Approach. DNB rapporterer etter standardmetoden.

Tabellene under viser spesifikasjon av risikovektet volum og kapitalkrav for DNB Bank ASA, DNB Bank-konsernet og DNB-konsernet per 31. desember 2012.

SPESIFIKASJON AV RISIKOVEKTET VOLUM OG KAPITALKRAV — DNB BANK ASA

Beløp i millioner kroner	Eksponering, nominelt 31.12.12	EAD [1] 31.12.12	Risikovektet volum 31.12.12	Kapitalkrav 31.12.12	Kapitalkrav 31.12.11
IRB-metode					
Foretak	789 221	653 936	362 500	29 000	30 291
Spesialiserte foretak (SL)	4 310	4 255	2 400	192	286
Massemarked, pant i fast eiendom	67 434	67 434	16 698	1 336	1 477
Massemarked, øvrige engasjementer	99 482	82 062	22 992	1 839	1 891
Verdipapirisering	70 831	70 831	23 660	1 893	752
Sum kredittrisiko, IRB metode	1 031 278	878 518	428 251	34 260	34 697
Standardmetode					
Stater og sentralbanker	130 152	128 425	92	7	6
Institusjoner	389 755	343 303	65 280	5 222	5 795
Foretak	246 745	204 915	197 410	15 793	16 807
Spesialiserte foretak (SL)					0
Massemarked, pant i fast eiendom	18 662	17 397	9 214	737	180
Massemarked, øvrige engasjementer	47 432	18 021	13 501	1 080	1 358
Egenkapitalposisjoner	53 668	53 668	53 879	4 310	3 229
Øvrige eiendeler	2 836	2 836	2 836	227	310
Sum kredittrisiko, standardmetoden	889 250	768 566	342 213	27 377	27 686
Sum kredittrisiko	1 920 529	1 647 085	770 464	61 637	62 383
Markedsrisiko					
Posisjonsrisiko for gjeldsinstrumenter			40 668	3 253	3 057
Posisjonsrisiko for egenkapitalinstrumenter			1 295	104	95
Valutarisiko			0	0	0
Varerisiko			63	5	0
Sum markedsrisiko			42 026	3 362	3 151
Operasjonell risiko			63 133	5 051	4 616
Fradrag			(783)	(63)	(168)
Sum risikovektet volum og kapitalkrav før overgangsregel			874 840	69 987	69 983
Tillegg i kapitalkravet som følge av overgangsordning 2)			0	0	0
Sum risikovektet volum og kapitalkrav			874 840	69 987	69 983

1) Forventet engasjementsbeløp ved mislighold, exposure at default.
2) På grunn av overgangsregler kan minstekrav til kapitaldekning maksimalt reduseres til 80 prosent i forhold til kravene etter Basel I-reglene.

SPESIFIKASJON AV RISIKOVEKTET VOLUM OG KAPITALKRAV

DNB BANK-KONSERNET

Beløp i millioner kroner	Eksponering, nominelt 31.12.12	EAD [1] 31.12.12	Risikovektet volum 31.12.12	Kapitalkrav 31.12.12	Kapitalkrav 31.12.11
IRB-metode					
Foretak	808 855	673 236	367 717	29 417	30 453
Spesialiserte foretak (SL)	4 310	4 255	2 400	192	286
Massemarked, pant i fast eiendom	583 866	583 866	70 687	5 655	5 515
Massemarked, øvrige engasjementer	99 482	82 062	22 992	1 839	1 891
Verdipapirisering	70 831	70 831	23 660	1 893	752
Sum kredittrisiko, IRB metode	1 567 344	1 414 250	487 457	38 997	38 898
Standardmetode					
Stater og sentralbanker	137 650	149 344	121	10	10
Institusjoner	148 205	117 786	27 516	2 201	2 081
Foretak	336 492	259 009	242 764	19 421	22 576
Spesialiserte foretak (SL)					0
Massemarked, pant i fast eiendom	53 391	51 059	27 368	2 189	1 674
Massemarked, øvrige engasjementer	62 477	30 311	23 404	1 872	2 857
Egenkapitalposisjoner	2 914	2 914	3 124	250	276
Verdipapirisering	4 632	4 632	856	69	143
Øvrige eiendeler	10 051	10 051	10 051	804	920
Sum kredittrisiko, standardmetoden	755 813	625 108	335 206	26 816	30 537
Sum kredittrisiko	2 323 157	2 039 358	822 663	65 813	69 435
Markedsrisiko					
Posisjonsrisiko for gjeldsinstrumenter			38 881	3 110	2 833
Posisjonsrisiko for egenkapitalinstrumenter			1 295	104	95
Valutarisiko			0	0	0
Varerisiko			63	5	0
Sum markedsrisiko, standardmetoden			40 239	3 219	2 928
Operasjonell risiko			71 753	5 740	5 309
Fradrag			(1 410)	(113)	(214)
Sum risikovektet volum og kapitalkrav før overgangsregel			933 244	74 660	77 458
Tillegg i kapitalkravet som følge av overgangsordning [2]			50 892	4 071	4 029
Sum risikovektet volum og kapitalkrav			984 137	78 731	81 487

1) Forventet engasjementsbeløp ved mislighold, exposure at default.
2) På grunn av overgangsregler kan minstekrav til kapitaldekning maksimalt reduseres til 80 prosent i forhold til kravene etter Basel I-reglene.

SPESIFIKASJON AV RISIKOVEKTET VOLUM OG KAPITALKRAV

DNB-KONSERNET

Beløp i millioner kroner	Eksponering, nominelt 31.12.12	EAD [1] 31.12.12	Risikovektet volum 31.12.12	Kapitalkrav 31.12.12	Kapitalkrav 31.12.11
IRB-metode					
Foretak	808 855	673 236	367 717	29 417	30 453
Spesialiserte foretak (SL)	4 310	4 255	2 400	192	286
Massemarked pant i fast eiendom	583 866	583 866	70 687	5 655	5 515
Øvrig massemarked	99 482	82 062	22 992	1 839	1 891
Verdipapirisering	70 831	70 831	23 660	1 893	752
Sum kredittrisiko, IRB metode	1 567 344	1 414 250	487 457	38 997	38 898
Standardmetode					
Stater og sentralbanker	137 650	149 344	121	10	10
Institusjoner	138 103	107 684	25 496	2 040	1 922
Foretak	334 065	256 582	240 337	19 227	22 278
Spesialiserte foretak (SL)					0
Massemarked pant i fast eiendom	53 391	51 059	27 368	2 189	1 674
Massemarked øvrig	62 477	30 311	23 404	1 872	2 857
Egenkapitalposisjoner	3 172	3 172	3 276	262	288
Verdipapirisering	4 632	4 632	856	69	143
Øvrige eiendeler	9 472	9 472	9 472	758	901
Sum kredittrisiko, standardmetoden	742 961	612 257	330 329	26 426	30 074
Sum kredittrisiko	2 310 306	2 026 507	817 786	65 423	68 971
Markedsrisiko					
Posisjonsrisiko for egenkapitalinstrumenter			38 881	3 110	95
Posisjonsrisiko for gjeldsinstrumenter			1 295	104	2 833
Valutarisiko			0	0	0
Varerisiko			63	5	0
Sum markedsrisiko			40 239	3 219	2 928
Operasjonell risiko			72 416	5 793	5 386
Netto forsikring, etter elimineringer			94 538	7 563	7 708
Fradrag			(334)	(27)	(50)
Sum risikovektet volum og kapitalkrav før overgangsregel			1 024 645	81 972	84 942
Tillegg i kapitalkravet som følge av overgangsregel 2)			51 027	4 082	3 984
Sum risikovektet volum og kapitalkrav			1 075 672	86 054	88 926

1) Forventet engasjementsbeløp ved mislighold, exposure at default.
2) På grunn av overgangsregler kan minstekrav til kapitaldekning maksimalt reduseres til 80 prosent i forhold til kravene etter Basel I-reglene.

UTVIKLING I KAPITALKRAV

DNB-KONSERNET

Beløp i millioner kroner	31.12.12	30.09.12	30.06.12	31.03.12	31.12.11	30.09.11	30.06.11	31.03.11	31.12.10
IRB-metode									
Foretak	29 417	29 861	30 710	29 773	30 453	29 113	25 504	25 102	25 103
Spesialiserte foretak (SL)	192	180	306	289	286	166	133	124	117
Massemarked, pant i fast eiendom	5 655	5 629	5 522	5 480	5 515	5 407	4 981	4 861	4 533
Massemarked, øvrige engasjementer	1 839	2 000	1 983	1 977	1 891	1 869	1 813	1 778	1 778
Verdipapirisering	1 893	853	775	704	752	827	778	649	735
Sum kredittrisiko, IRB metode	38 997	38 522	39 296	38 223	38 898	37 382	33 209	32 514	32 266
Standardmetode									
Stater og sentralbanker	10	9	14	5	10	4	4	2	146
Institusjoner	2 040	1 888	1 858	2 108	1 922	2 050	1 781	1 919	1 783
Foretak	19 227	19 399	20 634	20 095	22 278	22 305	21 134	19 548	19 607
Spesialiserte foretak (SL)	0	0	0	0	0	0	0	0	476
Massemarked, pant i fast eiendom	2 189	1 818	1 861	1 665	1 674	1 613	1 507	1 331	1 294
Massemarked, øvrige engasjementer	1 872	2 781	3 046	2 825	2 857	2 605	2 530	2 295	2 474
Verdipapirisering	69	94	117	109	143	81	89	101	117
Øvrige eiendeler	758	1 102	893	993	901	999	874	642	688
Sum kredittrisiko	65 423	65 939	67 957	66 261	68 971	67 363	61 377	58 721	59 224
Markedsrisiko									
Posisjonsrisiko for gjeldsinstrumenter	3 110	3 071	2 869	3 539	2 833	3 056	3 260	2 340	2 429
Posisjonsrisiko for egenkapitalinstrumenter	104	98	91	96	95	46	43	40	37
Valutarisiko	0	0	0	0	0	0	162	146	0
Varerisiko	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum markedsrisiko	3 219	3 168	2 960	3 635	2 928	3 102	3 464	2 525	2 466
Operasjonell risiko	5 793	5 386	5 386	5 386	5 386	4 956	4 956	4 956	4 956
Netto forsikring, etter elimineringer	7 563	7 868	8 094	8 319	7 708	9 498	9 704	9 520	9 008
Fradrag	(27)	(39)	(45)	(47)	(50)	(56)	(38)	(39)	(39)
Sum risikovektet volum og kapitalkrav før overgangsregel	81 972	82 322	84 351	83 553	84 942	84 862	79 462	75 683	75 614
Tillegg i kapitalkravet som følge av overgangs-ordning [2)]	4 082	5 066	4 959	6 387	3 984	5 249	5 725	7 477	6 658
Sum kapitalkrav	86 054	87 388	89 310	89 940	88 926	90 111	85 187	83 160	82 272

KREDITTRISIKO

UTVIKLING I KREDITTRISIKO I 2012

Risikojustert kapital for kredittrisiko gikk ned med 7,5 milliarder kroner gjennom 2012 på grunn av redusert volum i bedriftskundesegmentene. Nedgangen målt i forventet engasjement ved mislighold var på 16 milliarder kroner for hele kredittområdet eksklusive banker og Markets. Nedgangen for storkundesegmentet var på 66 milliarder kroner. En styrket krone bidro til denne utviklingen med 21 milliarder kroner.

Den målte kredittkvaliteten i den friske porteføljen var stabil og god for de fleste områdene. Unntaket var shipping. Rekordlave fraktrater for tank-, container- og tørrbulksegmentene presset inntjeningen og likviditeten i rederiene. Fremover må det påregnes en svekket porteføljekvalitet for disse segmentene. Økt produksjon av skiferolje i USA vil redusere behovet for import av olje fra Afrika og Midtøsten og gi mindre etterspørsel etter tanktonnasje. En fortsatt forventet vekst i verdenshandelen gir imidlertid økt etterspørsel etter sjøtransport fra andre segmenter.

Store nye oljefunn på norsk sektor gir grunnlag for optimisme i offshoresektoren og for leverandørindustrien til oljesektoren. Markedet for næringseiendom i Norge utviklet seg positivt i 2012 med økt omsetning og moderat verdistigning til tross for at det er blitt vanskeligere og dyrere for investorene å finansiere investeringer i næringseiendom.

UTVIKLING KREDITTVOLUM (EAD) I MILLIARDER KRONER OG NORMALISERTE TAP (NT)

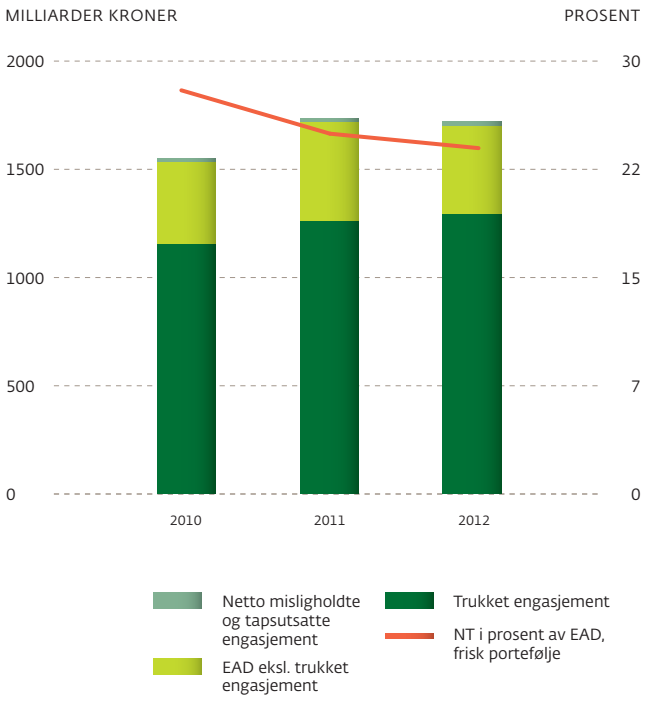

GENERELT OM KREDITTRISIKO

Kredittrisiko er risiko for tap som skyldes at konsernets motparter eller kunder ikke oppfyller sine betalingsforpliktelser overfor DNB-konsernet. Kredittrisiko vedrører alle fordringer på motparter eller kunder. Kredittporteføljen inkluderer utlån, kreditter, garantier, leasing, factoring, rentebærende verdipapirer, innvilgede, ikke trukne kreditter samt motpartsrisiko som oppstår gjennom derivater og valutakontrakter. I tillegg inngår oppgjørsrisiko, som oppstår i forbindelse med betalingsformidling som et resultat av at ikke alle transaksjonene skjer i realtid.

STYRING OG MÅLING AV KREDITTRISIKO

Konsernets retningslinjer for kredittaktiviteter ble vedtatt av styrene i DNB ASA og DNB Bank ASA i mai 2012. Det overordnede mål for kredittvirksomhet er å ha en engasjementsportefølje med en kvalitet og sammensetning som sikrer konsernets lønnsomhet på kort og lang sikt. Porteføljen skal ha en kvalitet som er forenlig med DNBs mål om en lav risikoprofil.

Gjeldsbetjeningsevnen skal være sentral i enhver kredittvurdering. Kreditt skal normalt ikke ytes dersom det ikke er sannsynlig at gjelden kan betjenes, selv om sikkerheten er tilfredsstillende. Sikkerheter skal vurderes ut fra realisasjonsverdi. Porteføljen skal ha en fleksibilitet og likviditet som legger til rette for mulig salg, syndikering eller verdipapirisering samt gi anledning til å bruke kredittderivater.

Kredittvirksomheten skal utøves innenfor vedtatte forretnings-, kreditt - og bransjestrategier. Strategiene besluttes av styret. DNBs regelverk for samfunnsansvar medfører at DNB har forpliktet seg til ikke å tilby produkter og tjenester eller utføre handlinger som innebærer vesentlig risiko for medvirkning til uetisk adferd, krenkelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter, korrupsjon eller miljøødeleggelser.

Større risikokonsentrasjoner, hvor betydelige endringer i en eller et fåtall risikodrivere kan gi resultatsvingninger som i vesentlig grad påvirker DNBs lønnsomhet, skal begrenses. Risikokonsentrasjoner omfatter store engasjementer med enkeltkunder eller kundegrupper, og store eksponeringer mot kunder i samme bransje, geografiske område eller i høyere risikoklasser. Kreditteksponering mot shipping og næringseiendom følges spesielt nøye.

Konsernet er i ferd med å implementere et nytt verktøy for risikostyring, risikoappetitt, se kapittel 2. Det vil blant annet innebære at det settes tak for hvor stor eksponering banken kan ha innenfor en enkelt bransje. Formålet er å begrense risikokonsentrasjoner, spesielt i volatile næringer. Risikoappetittrammeverket setter også måltall for maksimale statistisk forventede årlige tap på

kredittporteføljen, som vil bli gjenstand for løpende måling og oppfølging.

Kredittfullmaktene er personlige og er størrelsesmessig gradert etter kundens risikoklasse. For større kreditter er det en todelt beslutningsprosess hvor beslutningsfullmakt ligger i forretningsenhetene, mens gyldig bevilgning krever tilslutning fra en kredittsjef som er uavhengig av forretningsenhetene.

Engasjementer med negativ utvikling blir identifisert og fulgt opp særskilt.

Alle bedriftskunder med kredittengasjement skal risikoklassifiseres ved hver bevilgning av vesentlig størrelse og minst en gang årlig, med mindre annet er bestemt. Innenfor personmarkedet, hvor det er et stort antall kunder, skal de fleste sakene besluttes ved hjelp av automatiserte måle- og beslutningsstøttesystemer. Risikoklassifiseringen skal reflektere den langsiktige risikoen ved kunden og engasjementet.

Ansvaret for klassifiseringssystemet er organisatorisk uavhengig av den operative virksomheten. Klassifiseringsmodellene er utviklet for å dekke en portefølje av engasjementer. Dersom en modell vurderes å gi vesentlig feil klasse for et engasjement, kan den genererte klassen overstyres av en enhet uavhengig av den operative virksomheten etter innstilling fra forretningsområdene. Alle overstyringer skal være tilfredsstillende begrunnet og foretas kun unntaksvis etter en grundig vurdering. Effekten av overstyringer etterprøves årlig av en uavhengig enhet.

Risikoklassifiseringssystemene anvendes for beslutningsstøtte, overvåking og rapportering. Risikoparameterne fra klassifiseringssystemene inngår som en integrert del av kredittprosessen og oppfølgingen, herunder oppfølging av kredittstrategiene.

Det foreligger detaljerte regler for bruk og overvåking av sikkerhetsstillelser, inklusive retningslinjer for verdsettelse av ulike panteobjekter og kausjoner. Verdsettelsene er en del av kredittbeslutningen og revurderes ved den årlige gjennomgangen av engasjementene. Det er etablert en rutine for periodisk kontroll av pantesikkerheter.

Oppfølging av kredittrisiko inkluderer utvikling i risikoparametere, migrasjon og klassefordeling. Utviklingen i risikokonsentrasjoner følges nøye med hensyn til eksponering, risikoklasse og allokert risikojustert kapital. Store kunder og kundegrupper følges opp etter risikoklasse og allokert risikojustert kapital. Innenfor bedriftsmarkedsområdet identifiseres engasjementer som gjennom kredittprosessen vurderes å kreve særlig oppfølging. Dette sikrer oppmerksomhet og oppfølging fra ledelsen.

Modellenes beregninger av forventet misligholdsfrekvens skal vise sannsynlighet for mislighold som et gjennomsnitt for en konjunktursyklus. Dette innebærer at modellene overvurderer kredittrisikoen i en høykonjunktur og undervurderer kredittrisikoen i en lavkonjunktur. Derfor benyttes i tillegg stresstesting for å vurdere økte krav til konsernets kapital i en lavkonjunktur. Stresstestene skal identifisere mulige fremtidige endringer i økonomiske forhold som kan ha negativ effekt på konsernets kreditteksponeringer og evne til å tåle slike endringer. Slike vurderinger inngår i konsernets risiko- og kapitalvurderingsprosess for å fastsette riktig kapitalnivå.

Risikojustert kapital for kredittrisiko er aggregert ut fra enkeltengasjementer, hvor engasjementene blir klassifisert med hensyn til kvalitet i form av forventet misligholdsfrekvens og størrelse på tap dersom mislighold inntreffer. Porteføljeklassifiseringen gir grunnlag for statistisk baserte beregninger av normalisert tap og risikojustert kapital. Beregningen av risikojustert kapital inkluderer effekten av bransjekonsentrasjoner, diversifiseringseffekter og store engasjementer.

DNB-konsernet har lang erfaring med klassifiseringssystemer som støtte for kredittvurdering og kredittoppfølging. Data og analytiske verktøy er en integrert del av risikostyringen. Se også eget avsnitt om IRB-systemet.

Konsernets kredittrisikomodeller gir grunnlag for statistisk baserte beregninger av forventede tap på lengre sikt og risikojustert kapital ut fra en porteføljeberegning. Beregningen er basert på flere risikoparametere. De viktigste er:

- Forventet misligholdsfrekvens (probability of default, PD), brukes som mål på kvalitet. Kunden klassifiseres i risikoklasse ut fra sannsynlighet for mislighold.
- Forventet engasjement ved mislighold (exposure at default, EAD), er en beregnet størrelse hvor trukket engasjement eller utlån og en andel av bevilgede, utrukne rammer inngår.
- Tap gitt mislighold (loss given default, LGD), angir hvor mye konsernet forventer å tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. Modellene tar hensyn til sikkerhetene kunden har stilt og andre relevante faktorer.

DNBs modeller for risikoklassifisering av enkeltkunder er under kontinuerlig forbedring og etterprøving. Modellene er tilpasset bransjer og segmenter, og oppdateres jevnlig for å sikre at faktorene i modellene til enhver tid har høy forklaringskraft basert på vesentlige risikodrivere for de enkelte parameterne som inngår i modellene. Der ekstern rating foreligger, kan denne hensyntas ved klassifisering av enkeltengasjementer. Klassifisering av risiko tilknyttet land og institusjoner foretas på grunnlag av vurderinger fra eksterne ratingselskaper.

SIKKERHETER OG ANDRE RISIKOREDUSERENDE TILTAK

I tillegg til omfattende prosesser for kredittvurdering og oppfølging av engasjementene, benytter konsernet sikkerheter for å redusere risiko avhengig av marked og type transaksjon. Sikkerheter kan for eksempel være i form av fysisk sikkerhet (pant), garantier, kontantdepot eller avtaler om motregning. Hovedtyper av pant som benyttes er pant i boligeiendom, næringseiendom og annen fast eiendom, skip, rigger, registrerbart løsøre, fordringer, varelager, driftstilbehør, landbruksløsøre og oppdrettskonsesjoner. Fysisk sikkerhet skal som hovedregel være forsikret. I tillegg

benyttes såkalt negativ pantsettelse der kunden er forpliktet til å holde sine aktiva heftelsesfrie vis-à-vis alle långivere.

Utgangspunktet for kredittprosessen er en vurdering av kundens gjeldsbetjeningsevne i form av løpende fremtidig kontantstrøm. Kilde for slik kontantstrøm varierer med kundegruppe og kundens virksomhet eller låneobjektet. Hovedkilder for kontantstrøm som inngår i slik vurdering er lønnsinntekter og inntekter fra forretningsvirksomheten som finansieres.

I tillegg vurderes det i hvilken grad bankens eksponering ved et eventuelt fremtidig mislighold eller ved svekkelse av fremtidige kontantstrømmer vil kunne inndekkes ved realisasjon av sikkerhetene. Ved vurdering av pant i bolig benyttes eksterne takster. Den altoverveiende delen av boliglånene ligger innenfor 80 prosent av vurdert verdi av boligen, og det benyttes eksterne parametere for jevnlig revurdering av boligverdiene. Ved vurdering av sikkerhetenes verdi i bedriftsmarkedet legges til grunn en forutsetning om fortsatt drift. Unntak fra dette gjelder situasjoner hvor det er foretatt nedskrivning.

Det tas videre hensyn til forhold som kan påvirke sikkerhetens verdi, for eksempel konsesjonsbetingelser eller servitutter og salgskostnader. Ved vurdering av sikkerheter i form av verdipapirer og ved vurdering av motpartsrisiko tas det hensyn til estimert effekt av tvangssalg. Hovedprinsippet for verdivurdering av sikkerheter er at realisasjonsverdien, slik den forventes å være hvis banken på et fremtidig tidspunkt har behov for at sikkerheten realiseres, skal legges til grunn.

Det er utarbeidet et omfattende regelverk som del av kredittprosessen med blant annet maksimalsatser for alle typer sikkerhet og retningslinjer for eventuell realisasjon. Verdivurdering av sikkerheter skal foretas ved ny bevilgning og ved årlig gjennomgang og anses å være en del av kredittbeslutningen. Det er etablert en rutine for uavhengig periodisk vurdering av de verdiene som legges til grunn i kredittgivningen.

Hovedkategorier av garantister er privatpersoner, foretak, garantiinstitutter og banker. Garantister klassifiseres etter bankens klassifiseringsmodeller. Debitor kan bare tilordnes garantistens risikoklasse hvis klassen er 6 eller bedre og garantien gjelder hele engasjementet. Mottatte garantier kan bare tillegges verdi som sikkerhet og påvirke beregning av tap gitt mislighold hvis klassen er 6 eller bedre. Mottatte garantier utgjør en liten andel av samlet sikkerhetsstillelse.

Konsernets motregningsadgang følger alminnelige regler i norsk lov. Det er inntatt motregningsklausuler i alle bankens standard låneavtaler og produktavtaler i DNB Markets.

I tillegg til en vurdering av gjeldsbetjeningsevne, fremtidig realisasjonsverdi av sikkerheter, mottatte garantier og motregningsadgang er det inntatt finansielle klausuler i kredittavtaler. Disse klausulene er et supplement for å redusere risiko og sikre oppfølging og styring av engasjementene. Slike klausuler kan for eksempel være knyttet til krav om minimum netto kontantstrøm og egenkapitalgrad.

I styringen av kredittvirksomheten er det også vedtatt rammer for eksponering innenfor enkelte segmenter for å redusere konsentrasjonsrisiko.

Engasjementer med negativ utvikling blir identifisert og fulgt opp særskilt. Risikoklassifiseringssystemene omtalt over anvendes for beslutningsstøtte, overvåkning og rapportering.

OVERSIKT OVER KREDITTEKSPONERINGER

Figurene nedenfor viser konsernets totale engasjement fordelt etter kundegrupper. Totale engasjement er utlån og fordringer, garantier og utrukne kreditter. Inndelingen i kundegrupper er basert på Statistisk Sentralbyrås standard for sektor- og næringsgruppering. Utfyllende opplysninger finnes i vedlegget til Pilar 3.

ENGASJEMENTER FORDELT PÅ KUNDEGRUPPER

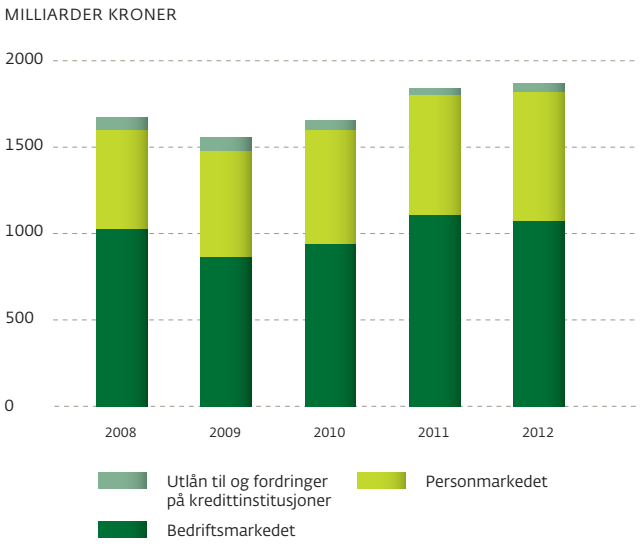

ENGASJEMENTER I BEDRIFTSMARKEDET FORDELT PÅ BRANSJER

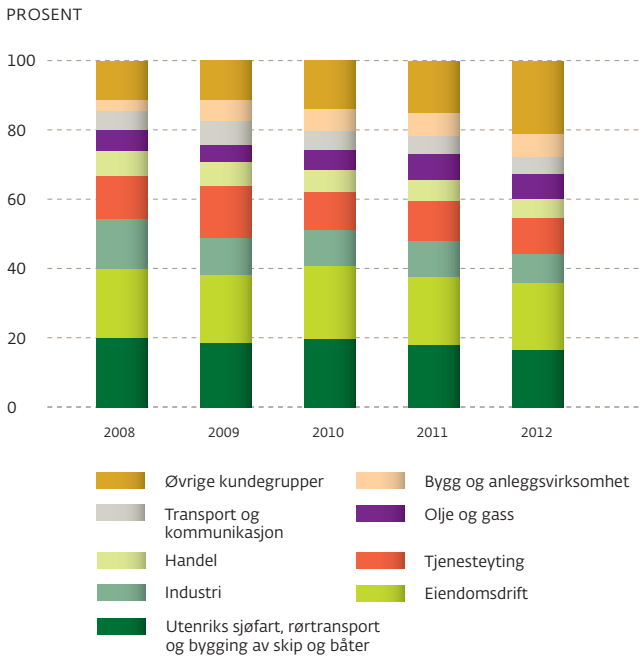

Figuren nedenfor viser konsernets totale engasjement fordelt etter geografi. Totale engasjement er utlån og fordringer, garantier og utrukne kreditter. Inndelingen i geografiske områder er basert på kundens adresse. Utfyllende opplysninger finnes i vedlegget til Pilar 3.

ENGASJEMENTER FORDELT PÅ GEOGRAFISKE OMRÅDER

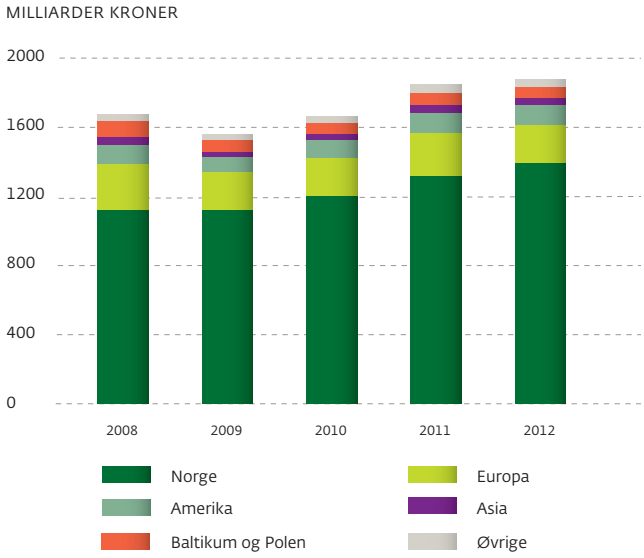

SAMLET ENGASJEMENTSBELØP FORDELT ETTER LØPETID 2012 DNB-KONSERNET

Gjenstående løpetid *Beløp i millioner kroner*	Inntil 1 mnd.	Fra 1 mnd. inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. inntil 1 år	Fra 1 år inntil 5 år	Over 5 år	Uten forfall	31.12.2012 Totalt
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	16 649	11 181	2 247	7 069			37 146
Netto utlån til kunder	151 903	82 100	60 710	238 902	766 628	(2 321)	1 297 922
Udisponerte kreditter under 1 år							309 704
Udisponerte kreditter over 1 år							185 462
Garantier							93 743

SAMLET ENGASJEMENTSBELØP FORDELT ETTER LØPETID 2011 DNB-KONSERNET

Gjenstående løpetid *Beløp i millioner kroner*	Inntil 1 mnd.	Fra 1 mnd. inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. inntil 1 år	Fra 1 år inntil 5 år	Over 5 år	Uten forfall	31.12.2011 Totalt
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	14 741	5 645	5 896	2 393	125		28 800
Netto utlån til kunder	213 708	109 709	78 904	165 562	714 930	(2 119)	1 280 694
Udisponerte kreditter under 1 år							275 428
Udisponerte kreditter over 1 år							246 309
Garantier							96 565

MISLIGHOLD OG NEDSKRIVNINGER

På hver balansedag vurderer konsernet om det foreligger objektive indikasjoner på at de finansielle eiendelene har vært utsatt for verdifall. Objektive indikasjoner for verdifall på utlån omfatter vesentlige finansielle problemer hos debitor, betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd, tilfeller der det anses som sannsynlig at debitor vil innlede gjeldsforhandling eller andre konkrete forhold som har inntruffet. Reforhandling av lånebetingelser for å underlette låntagers stilling regnes som en objektiv indikasjon på verdifall.

Nedskrivninger av andre finansielle eiendeler resultatføres der de etter sin art hører hjemme.

Dersom objektive bevis for verdifall kan identifiseres, beregnes nedskrivning på utlån som forskjellen mellom regnskapsført verdi i balansen og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med lånets effektive rente.

I samsvar med IAS 39 legges beste estimat til grunn for vurdering av fremtidige kontantstrømmer. Vurderingen baseres på erfaringsmateriale og skjønn både om fremtidig makroøkonomisk utvikling og utvikling for de utsatte engasjementene. Estimatene er et resultat av en prosess som involverer forretningsområdene og sentrale kredittmiljøer, og representerer beste skjønn basert på de forhold som var inntrådt på balansedagen. Ved vurdering av nedskrivning på utlån vil det hefte usikkerhet både ved identifisering av utlån hvor verdiene er svekket, estimeringen av beløp og tidspunkt for fremtidige kontantstrømmer, samt usikkerhet knyttet til vurdering av sikkerheter.

Den effektive renten som benyttes for neddiskontering blir ikke justert som følge av endring i lånets kredittrisiko eller lånebetingelser. Individuelle nedskrivninger på utlån reduserer engasjementenes regnskapsførte verdi i balansen, og periodens endringer i vurdert verdi resultatføres under «Nedskrivninger på utlån og garantier».

NETTO MISLIGHOLDTE OG TAPSUTSATTE ENGASJEMENT FORDELT PÅ FORRETNINGSOMRÅDE

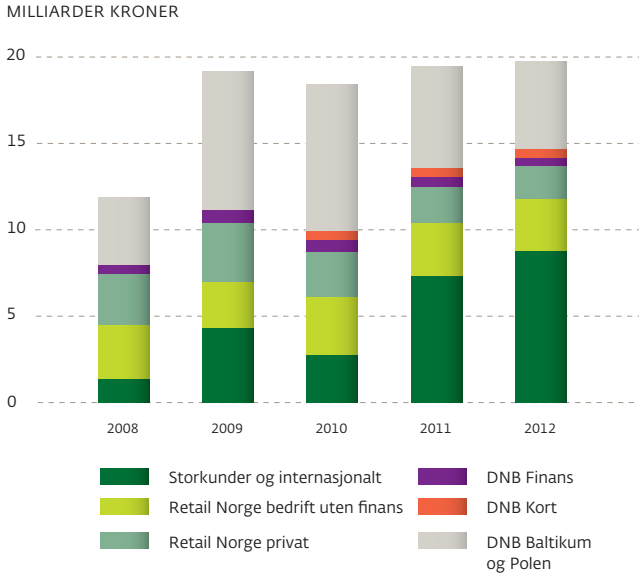

Utlån og andre engasjementer hvor betalingsbetingelsene misligholdes blir klassifisert som misligholdte, med mindre forholdet vurderes å være forbigående. Engasjementene klassifiseres som misligholdte senest 90 dager etter formelt betalingsmislighold. Garantier er misligholdte når ansvar er gjort gjeldende overfor banken. Lån, garantier og lignende som er klassifisert som høyrisiko uten å være misligholdt, er gjenstand for særskilt overvåkning og vurdering av tapsrisiko.

Utlån som ikke har vært gjenstand for individuelle vurderinger for verdifall, vurderes samlet i grupper. Utlån som er vurdert individuelt, men hvor nedskrivning ikke er foretatt blir også vurdert i grupper. Vurderingen baseres på objektive bevis for verdifall som har inntruffet på balansedagen og som kan knyttes til gruppen.

Gruppene er definert som utlån med like risiko- og verdi-egenskaper basert på inndeling av kundene etter hoved-sektorer eller hovednæringer samt risikoklasse. Beregning av nedskrivningsbehov foretas per kundegruppe med utgangs-punkt i estimater for konjunktursituasjonen samt tapserfaring for de respektive kundegruppene. Estimert konjunktursituasjon, uttrykt ved en konjunkturindikator, beregnes for de enkelte kundegruppene basert på ekstern informasjon om markedene. Det benyttes ulike parametere avhengig av kundegruppe. Sentrale parametere er produksjonsgap som er et mål på kapasitetsutnyttelse i økonomien, boligprisutvikling og fraktrater innenfor shipping. Konjunkturindikatorene som benyttes viser god korrelasjon med historiske nedskrivninger.

Gruppenedskrivninger reduserer engasjementenes regnskaps-førte verdi i balansen og periodens endringer resultatføres under «Nedskrivninger på utlån og garantier». Gruppenedskriv-ningene er, på samme måte som individuelle nedskrivninger, basert på neddiskonterte kontantstrømmer. Grunnlaget for neddiskonteringen er observerte erfaringstall fra individuelle nedskrivninger. Det beregnes renter på nedskrevne gruppe-vurderte engasjementer etter samme prinsipper og basert på samme erfaringsgrunnlag som for individuelt vurderte engasjementer.

Netto misligholdte og tapsutsatte engasjementer utgjorde 19,7 milliarder kroner ved utgangen av 2012, en liten økning fra 19,5 milliarder ved utgangen av 2011. Målt i forhold til totale utlån var nivået uendret fra utgangen av 2011 og utgjorde 1,5 prosent.

Grafene under viser konsernets netto misligholdte og taps-utsatte engasjementer fordelt etter kundegrupper. Inndelingen i kundegrupper er basert på Statistisk Sentralbyrås standard for sektor- og næringsgruppering. Utfyllende opplysninger finnes i vedlegget til Pilar 3.

NETTO MISLIGHOLDTE OG TAPSUTSATTE ENGASJEMENTER FORDELT PÅ KUNDEGRUPPER

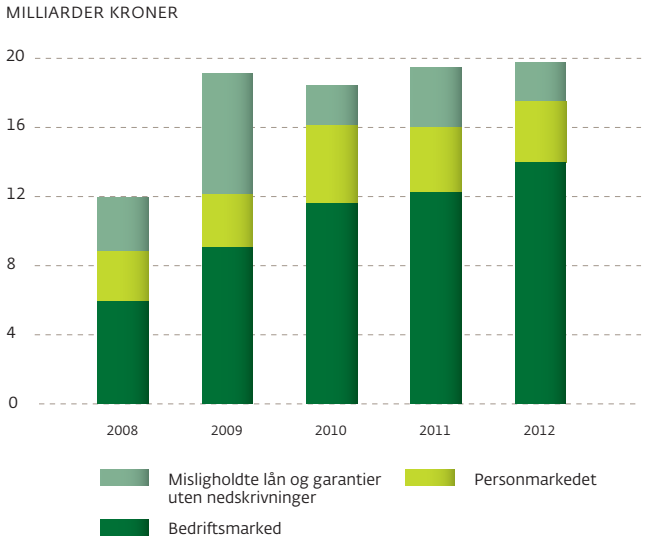

NETTO MISLIGHOLDTE OG TAPSUTSATTE ENGASJEMENTER I BEDRIFTSMARKEDET FORDELT PÅ BRANSJER

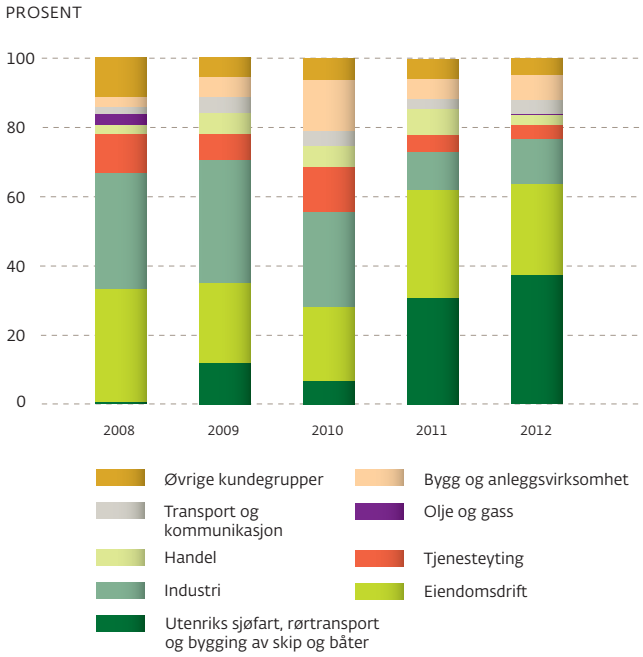

I privatmarkedet utgjør porteføljene i Baltikum og Polen 41 prosent av netto misligholdte og nedskrevne engasjementer.

Figuren nedenfor viser netto misligholdte og nedskrevne engasjementer fordelt på geografiske områder. Inndelingen i geografiske områder er basert på kundens adresse. Utfyllende opplysninger finnes i vedlegget til Pilar 3.

NETTO MISLIGHOLDTE OG TAPSUTSATTE ENGASJEMENTER FORDELT PÅ GEOGRAFISKE OMRÅDER

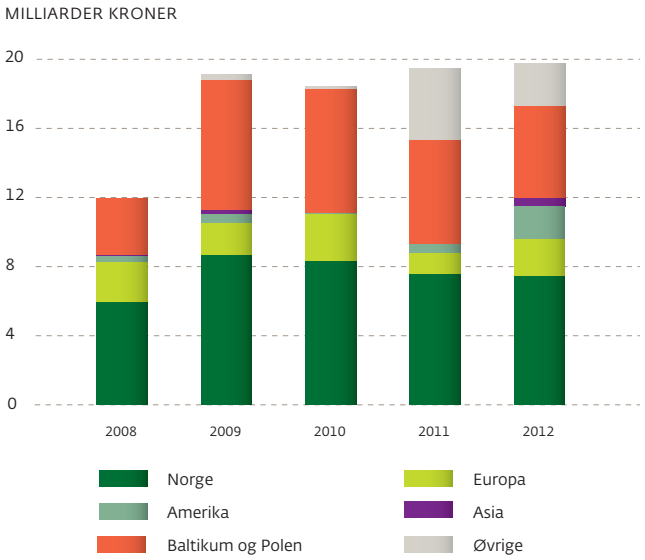

Figuren viser forfalte, men ikke misligholdte engasjementer. Utfyllende opplysninger finnes i vedlegget til Pilar 3.

UORDNEDE UTLÅN UTEN NEDSKRIVNINGER, FORDELT PÅ ANTALL DAGER

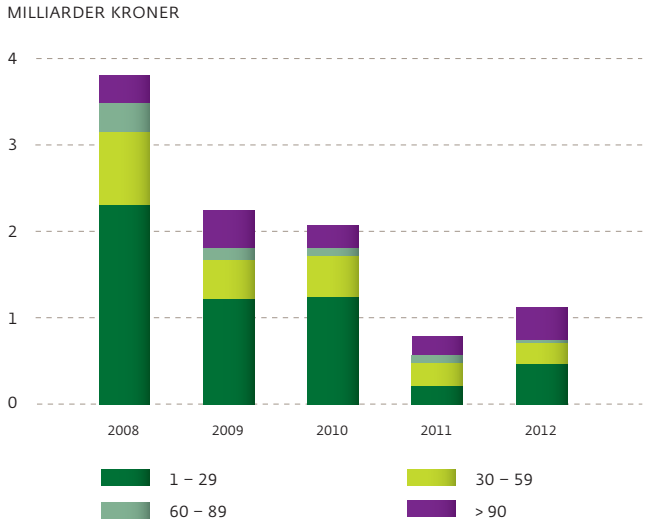

Figuren nedenfor viser nedskrivninger på utlån og garantier fordelt på kundegrupper. Inndelingen i kundegrupper er basert på Statistisk Sentralbyrås standard for sektor- og næringsgruppering.

NETTO NEDSKRIVNINGER FORDELT PÅ KUNDEGRUPPER

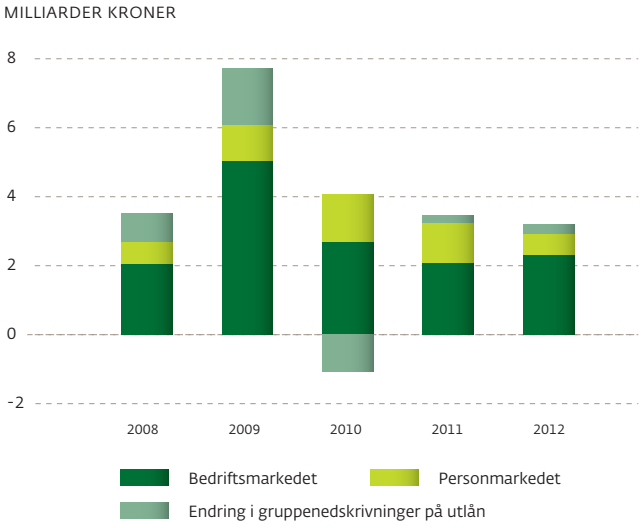

NETTO NEDSKRIVNINGER I BEDRIFTSMARKEDET FORDELT PÅ BRANSJER

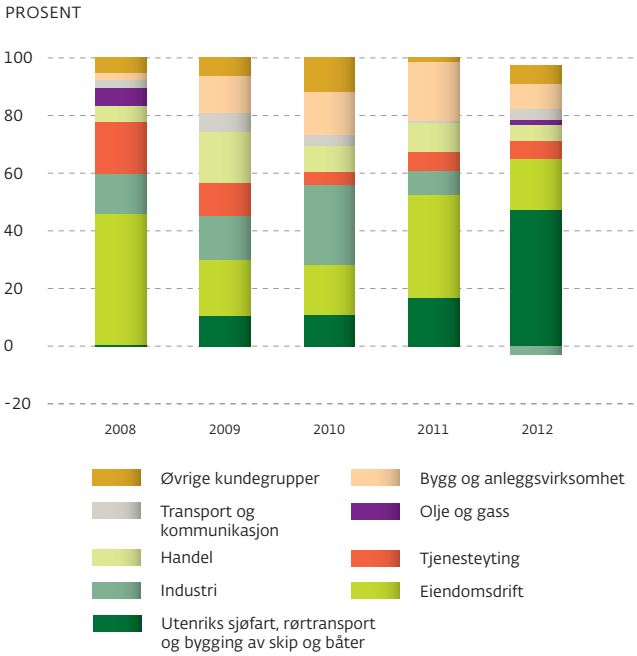

Nedenfor fremkommer nedskrivninger på utlån og garantier i DNB-konsernets balanse, resultat og nedskrivninger i resultatet fordelt på kundegrupper.

BALANSE

DNB-KONSERNET

	2012				2011			
Beløp i millioner kroner	Utlån til kreditt-institusjoner	Utlån til kunder	Garantier	Sum	Utlån til kreditt-institusjoner	Utlån til kunder	Garantier	Sum
Nedskrivninger per 1. januar	25	12 350	78	12 453	1	11 737	65	11 803
Nye nedskrivninger	0	2 400	83	2 483	26	2 320	53	2 399
Økte nedskrivninger	0	1 317	0	1 317	0	1 701	21	1 722
Reduksjon i nedskrivninger	2	796	20	818	0	968	47	1 015
Konstateringer mot tidligere nedskrivninger	0	2 876	2	2 879	0	2 740	13	2 753
Endring i individuelle nedskrivninger av periodiserte renter og amortisering	1	(2)	-	(1)	0	52	-	52
Endring i gruppenedskrivninger	0	265	-	265	0	227	-	227
Endring i konsernsammensetning	0	0	0	0	0	0	0	0
Valutakursendring	0	(319)	0	(319)	(1)	20	0	19
Nedskrivninger per 31. desember	25	12 337	139	12 501	25	12 350	78	12 453
Herav: Individuelle nedskrivninger	25	9 308	139	9 472	25	9 521	78	9 624
Individuelle nedskrivninger av periodiserte renter og amortisering	1	708	-	709	0	710	-	710
Gruppenedskrivninger	0	2 321	-	2 321	0	2 119	-	2 119

RESULTAT

DNB-KONSERNET

	2012			2011		
Beløp i millioner kroner	Utlån [1]	Garantier	Sum	Utlån [1]	Garantier	Sum
Kostnadsførte konstateringer	344	0	344	550	0	550
Nye individuelle nedskrivninger	3 717	83	3 800	4 047	73	4 120
Sum nye individuelle nedskrivninger	4 061	83	4 144	4 597	73	4 670
Reduserte individuelle nedskrivninger	797	20	818	968	47	1 015
Inngått på tidligere konstaterte nedskrivninger	412	0	412	437	0	437
Netto individuelle nedskrivninger	2 852	63	2 915	3 192	26	3 217
Endring i gruppenedskrivninger på utlån	265	-	265	227	-	227
Nedskrivninger på utlån og garantier	3 117	63	3 179	3 419	26	3 445
Konstateringer som er dekket av tidligere års individuelle nedskrivninger	2 876	2	2 879	2 740	13	2 753

1) Inklusive nedskrivninger på utlån til virkelig verdi.

IRB-SYSTEMET

Beregnet kapitalkrav for de porteføljer som rapporteres etter IRB-metoden, er vist i tabeller i kapitel 3.

Prinsippskissen nedenfor viser IRB-systemets gjennomgripende karakter. Målsettingen er å sikre tilfredsstillende oppfyllelse av kapitaldekningskravene som stilles til bankene. Denne målsettingen betinger kvalitet og transparens i hele verdikjeden frem til styrets fastsettelse av nivået for tilfredsstillende kapitalisering av virksomheten. Denne verdikjeden omfatter både kvantitative metoder for risikomåling, kvalitet i de administrative prosesser som frembringer data til de kvantitative risikoestimater og krav til at organisasjonen integrerer og benytter disse data på alle relevante organisatoriske nivå. Konsernets styre tar stilling til kapitaldekningsbehovet på grunnlag av den risikomåling som foretas og en samlet vurdering av rammebetingelser og forretningsmessige og strategiske mål. Alle ledd i denne verdikjeden skal valideres med hensyn til om myndighetenes krav og interne kvalitetskrav er oppfylt. Valideringen skal således både verifisere systemets tilstrekkelighet og avdekke behov for forbedringer.

Anvendelse av bankens egne beregninger av risikoparametre for kapitaldekningsrapportering er en del av IRB-systemet, som defineres som de modeller, arbeids- og beslutningsprosesser, kontrollmekanismer, IT-systemer og interne retningslinjer og rutiner som er knyttet til klassifisering og kvantifisering av kredittrisiko. IRB-systemet griper dermed inn i en betydelig del av konsernets virksomhet, også på tvers av forretnings- og støtteområder og staber. Det er gjennomført et betydelig arbeid over mange år for å etablere IRB-systemet. Dette kommer i tillegg til konsernets lange og omfattende erfaring med bruk av risikomodeller og -systemer, samt en etablert og god kredittkontroll. Innføring av IRB-systemet har bidratt til bedre kredittrisikostyring gjennom forbedrede oppfølgingssystemer.

Validering, det vil si etterprøving, er en sentral del av kvalitetssikringen av IRB-systemet og kan deles opp i kvantitativ og kvalitativ validering. Den kvantitative valideringen etterprøver risikomodellene, mens den kvalitative valideringen etterprøver IRB-systemets utforming og tester om IRB-systemet brukes som forutsatt. Konsernrevisjonen utarbeider en årlig IRB-compliancerapport med overholdelse av IRB-kravene. Rapporten behandles i bankstyret. Konsernrevisjonen gjennomfører i tillegg en rekke revisjoner av IRB-systemet i løpet av året.

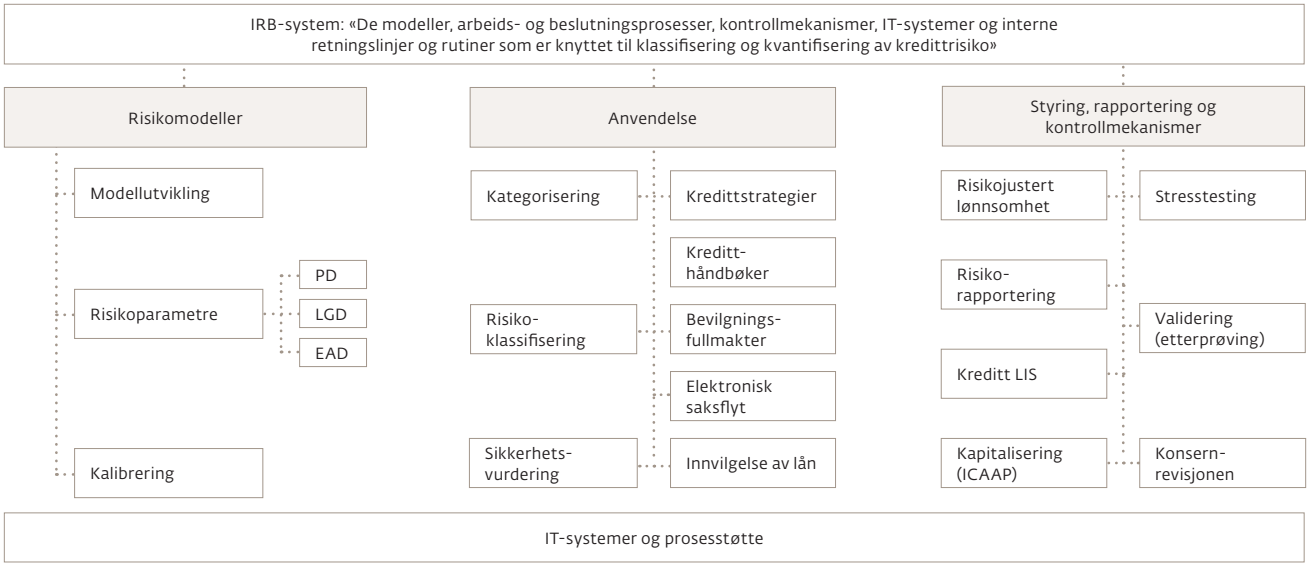

Klassifisering og kvantifisering

DNB deler sin portefølje i 10 risikoklasser som funksjon av engasjementenes sannsynlighet for mislighold. Alle kredittkunder skal risikoklassifiseres i forbindelse med enhver kredittbeslutning, og minimum en gang pr. år. Kredittkunder som har tapsutsatte engasjement gis klasse 11, og engasjement som er misligholdte over 90 dager får klasse 12. I begge tilfeller er engasjementene misligholdte etter konsernets misligholdsdefinisjon og forventet misligholdssannsynlighet er 100 prosent.

Forholdet mellom risikoklasser og misligholdssannsynlighet

DNBs RISIKOKLASSIFISERING [1)]

	Sannsynlighet for mislig-hold (prosent)		Ekstern rating	
Risikoklasse	Fra PD	Til PD	Moody's	Standard & Poor's
1	0,01	0,10	Aaa - A3	AAA - A-
2	0,10	0,25	Baa1 - Baa2	BBB+ - BBB
3	0,25	0,50	Baa3	BBB-
4	0,50	0,75	Ba1	BB+
5	0,75	1,25	Ba2	BB
6	1,25	2,00		
7	2,00	3,00	Ba3	BB-
8	3,00	5,00	B1	B+
9	5,00	8,00	B2	B
10	8,00	40,00	B3, Caa/C	B-, CCC/C

1) Basert på DNBs risikoklassifiseringssystem, hvor 1 representerer lavest og 10 høyest risiko.

For Basel II kapitalberegning er 0,03 prosent laveste tillatte PD for hver risikoklasse unntatt for engasjementer med stater.

MODELLER BENYTTET I IRB-RAPPORTERINGEN PER 31. DESEMBER 2012

Engasjementskategori	Kundesegment	PD-modell	EAD-modell	LGD-modell
Massemarked - pant i fast eiendom	Nye personkunder eller personkunder uten gyldig adferdscore, samt alle kunder som øker eksisterende gjeld med kr 200.000,- eller mer	PD-søknadsscore	EAD-bolig	LGD-bolig
	Alle personkunder, med unntak av kunder som har blitt kreditt-vurdert gjennom søknadsscore i løpet av de siste 12 måneder.	PD-adferdsscore		
Massemarked - øvrig massemarked	Personkunder i DNB Finans - gjenstandsfinansiering	PD-Personscore	EAD-DNB Finans	LGD-DNB Finans
	Personkunder i DNB Kort - uten pant	PD-Søknadsscore	EAD-DNB Kort	LGD-DNB Kort
		PD-Adferdsscore		
Foretak	Norske aksjeselskaper med omsetning < 1000 MNOK, samt norske eiendomsselskap med balanse < 200 MNOK	PD-Region	EAD-Region	LGD-Region
	Ansvarlige selskap med engasjement < 50 MNOK	PD-ANS		
	Enkeltpersonforetak med engasjement < 20 MNOK	PD-ENK		
	Norske aksjeselskaper i DNB Finans med omsetning < 1000 MNOK, samt norske eiendomsselskap med balanse < 200 MNOK	PD-Region Finans	EAD-DNB Finans	LGD-DNB Finans
	Enkeltpersonforetak i DNB Finans med engasjement < 5 MNOK	PD-ENK Finans		
	Storkunder (kunder med omsetning > 1000 MNOK)	PD-General Corporate	EAD-Storkunde	LGD-GC
	Shippingkunder (eksklusiv SPV)	PD-Shipping General Corporate		LGD-SGC
	Oppkjøpsfinansiering	PD-LBO		LGD-LBO

DNBs IRB-modeller er kalibrert til å dekke alle deler av konjunktursyklusen. For de fleste segmenter og produktgrupper er det derfor kartlagt tapshistorikk for perioden 1991 – 2012. Perioden 1988 – 1993 er en av de mest alvorlige bankkrisene i Norge i moderne historie. DNB har derfor kartlagt særskilt misligholdsfrekvenser og tapsnivåer for deler av denne perioden (1991 – 1993) for å kunne vekte inn påvirkningen av slike krise-perioder i kalibreringen av langsiktige misligholdsfrekvenser og tap i nedgangskonjunkturer. I kalibreringen av DNBs PD-modeller vekter misligholdsfrekvensen fra denne perioden 10 prosent basert på at slike kriser forventes å opptre hvert sekstiende år, og å vare i 6 år. Kalibreringen av LGD-modellene til nedgangs-konjunkturer baseres i all hovedsak på tapsnivåene i denne perioden. For enkelte segmenter og produktgrupper er det justert for vesentlige endringer i kredittstrategi og produktspekter.

Validering

Validering er en sentral del i kvalitetssikringen av DNBs IRB-system. I henhold til Kapitalkravsforskriftens § 48-1 (3) og DNBs retningslinjer for validering skal styret minst én gang i året fore-legges resultater fra valideringsarbeidet som skal gi grunnlag for å vurdere om klassifiseringen og kvantifiseringen av konsernets kredittrisiko er forsvarlig.

I den kvantitative valideringen gjennomføres det tester av modellenes rangeringsevne/diskrimineringsevne, evne til å fastsette riktig nivå (kalibrering) på risikoparameterne og stabiliteten i risikoparameterne.

Med hensyn til rangeringsevne testes sannsynlighet for misligholdmodellenes (PD-modellenes) evne til å skille mellom «dårlige» kunder (kunder som kommer til å misligholde) og «gode» kunder (kunder som ikke misligholder), og dermed å rangere disse riktig. DNB gjennomfører ROC-analyser[2)] og bruker arealet under ROC-kurven som mål på forklaringskraft. DNB har satt minstekrav til forklaringskraft på 70 prosent i personmarke-det og 75 prosent for foretakskunder. Til sammenligning ville en vilkårlig modell få en ROC på 50 prosent, mens en perfekt modell ville fått en ROC på 100 prosent.

Når det gjelder forventet tapsgrad gitt mislighold (LGD) har DNB implementert metoder for å teste modellenes evne til å skille misligholdskunder med høy tapsgrad fra misligholdskunder med lav eller ingen tapsgrad, for dermed å kunne rangere disse riktig.

Med hensyn til kalibrering gjennomføres tester for å vurdere om forventet misligholdssannsynlighet (PD), forventet eksponering gitt mislighold (EAD) og forventet tapsgrad gitt mislighold (LGD) er fastsatt på riktig nivå. Kriteriet for dette er at predikerte verdier stemmer godt overens med observerte utfall, eller at avvikene er forventede og/eller akseptable basert på hvilken konjunkturfase man er inne i.

For å vurdere PD-modellenes kalibrering brukes en binomisk test. Denne testen utføres for hver risikoklasse og sammenligner den observerte misligholdsfrekvensen med sannsynligheten som forventes under binomialfordelingen for en gitt PD. Testen besvarer spørsmålet «dersom vår predikerte PD for klassen er korrekt, hva er sannsynligheten for å få så mange mislighold som det vi observerte?» Siden predikert misligholdsfrekvens skal uttrykke det man gjennom en full økonomisk syklus skal observere, er testene basert på så mange observasjonsperioder som foreligger for den enkelte modell/portefølje. Resultatene bør imidlertid behandles forsiktig fordi PD skal reflektere forventet gjennomsnittlig mislighold i en hel økonomisk syklus, noe som innebærer at man i praksis forventer at modellen i gode tider skal gi for høy PD i forhold til observerte verdier, og motsatt for dårlige tider.

2) Receiver Operating Characteristic (ROC) er en mye brukt metodikk for å teste forklaringskraft. Målene man ser på er særlig ROC-kurven og arealet under ROC-kurven. ROC-kurven kan konstrueres ved å score og rangere de gode kundene fra dårligst til best score langs x-aksen, som en andel mellom 0 og 1 av alle gode kunder. For hver gode kunde plottes andelen av dårlige kunder som er ekskludert, dvs rangert lavere enn den gode kunden, på y-aksen. ROC-kurven svarer dermed på spørsmålet «hvilken andel av de friske kundene må modellen ekskludere, for å kunne ekskludere en gitt andel av de dårlige kundene?»

For å vurdere LGD-modellenes kalibrering sammenlignes predikert og observert LGD (både antallsvektet og volumvektet) i intervaller for å vurdere forskjellen mellom gjennomsnittlig predikert og observert tapsgrad. Basert på valideringsresultater for mange år så bør ideelt sett gjennomsnittlig observert LGD ligge tydelig under den øvre grensen for intervallene, og ikke overskride den i årene hvor det er økonomiske nedgangstider, da LGD skal reflektere tapsgrad i økonomiske nedgangstider («downturn»).

Også predikert EAD skal reflektere økonomiske nedgangstider dersom dette er mer konservativt enn gjennomsnittet over en økonomisk syklus.

For å fange opp systematiske variasjoner i observert misligholdsfrekvens og observert tapsgrad er det utviklet en makromodell som benyttes som støtte i vurderingen av nivået på antall observerte mislighold i lys av konjunktursituasjonen.

I den kvalitative valideringen etterprøves både IRB-systemets design og IRB-prosessen. I valideringen av IRB-systemets design gjennomgås forutsetningene IRB-modellene bygger på, herunder utvikling av klassifiseringsmetoden, datakvalitet og stabiliteten til klassifiseringssystemet. Videre skal det etterprøves at IRB-systemet brukes etter forutsetningene. Etterprøving av hvordan risikomodellene blir anvendt i beslutningsprosesser og intern og ekstern rapportering er derfor en viktig del av den kvalitative valideringen.

Misligholdsdefinisjon i henhold til IRB-regelverket
Et engasjement skal anses som misligholdt dersom et krav er forfalt med mer enn 90 dager, og forfalt beløp er større enn 2 000,- kroner, og misligholdet ikke skyldes forsinkelser eller tilfeldige forhold hos motparten. Et engasjement skal også anses som misligholdt dersom banken:

- som følge av svekket kredittverdighet hos motparten foretar nedskrivning[3)] og beløpet ikke er uvesentlig,
- som følge av svekket kredittverdighet hos motparten avhender en fordring til underkurs og underkursen ikke er uvesentlig,
- avtaler endringer i vilkårene som følge av betalingsproblemer hos motparten, og det må antas at dette reduserer verdien av kontantstrømmen med et ikke uvesentlig beløp,
- antar at det vil bli åpnet gjeldsforhandling, konkurs eller offentlig administrasjon hos motparten, eller av andre grunner antar at forpliktelsen ikke vil bli oppfylt.

Definisjonen ovenfor gjelder både bedrifts- og personmarkedet, men for segmenter der det ikke gjøres individuelle vurderinger, skal kun 90-dagersregelen gjelde.

Garantier er misligholdte når ansvar er gjort gjeldende overfor banken.

EKSPONERING OG NØKKELTALL FOR IRB-PORTEFØLJEN

Sammenligning av risikoparametere med faktisk utfall
Tall per 2012 foreligger først til andre kvartal 2013.

PD MODELLER

Tall i prosent	2008		2009		2010		2011	
	Predikert	Observert	Predikert	Observert	Predikert	Observert	Predikert	Observert
Små og mellomstore aksjeselskaper	1,83	2,06	1,84	2,52	2,22	2,49	1,99	2,36
Enkeltpersonforetak	2,33	1,88	2,21	1,56	3,62	1,89	2,87	1,93
Ansvarlige selskaper	2,60	1,34	1,84	1,76	2,41	1,85	1,59	1,64
Massemarked - lån med pant i fast eiendom	0,80	0,34	0,77	0,46	0,65	0,36	0,62	0,27
Massemarked - rullerende kreditter					2,24	1,70	2,16	1,34
Massemarked - gjenstandsfinansiering					2,74	1,74	2,57	1,86
Storkundemodeller					1,92	0,94	1,59	0,42

3) Nedskrivninger som eventuelt foretas ut fra porteføljebetraktninger skal ikke regnes som en misligholdshendelse.

EAD MODELLER

Tall i prosent	EAD-mål	2008	2009	2010	2011
Små og mellomstore aksjeselskaper	Observert/predikert EAD	89,3	82,0	77,6	78,1
	Akseptrate			47,4	67,2
Enkeltpersonforetak	Observert/predikert EAD	89,3	82,0	77,6	78,1
	Akseptrate			36,6	58,3
Ansvarlige selskaper	Observert/predikert EAD	89,3	82,0	77,6	78,1
Massemarked - lån med pant i fast eiendom	Observert/predikert EAD		97,8	96,9	96,2
	Akseptrate	93,4	94,7	93,1	94,5
Massemarked - rullerende kreditter	Observert/predikert EAD			95,5	95,7
Massemarked - gjenstandsfinansiering	Akseptrate			44,1	59,3

LGD MODELLER

	2009		2010		2011	
Tall i prosent	Predikert	Observert	Predikert	Observert	Predikert	Observert
Små og mellomstore aksjeselskaper	30,4	19,7	31,8	20,6	31,2	20,9
Enkeltpersonforetak	23,0	9,1	24,7	9,6	24,0	16,4
Ansvarlige selskaper	23,3	8,1	32,4	26,3	24,9	10,1
Massemarked - lån med pant i fast eiendom			16,4	8,6	15,1	9,6
Massemarked - rullerende kreditter			39,0	33,5	46,4	31,8
Massemarked - gjenstandsfinansiering			25,2	17,9	27,8	28,7
Storkundemodeller			29,5	8,8	27,7	8,9

Faktiske verdiendringer

Tabellen sammenligner forventede tap for den friske porteføljen i begynnelsen av året med nye nedskrivninger gjennom året for godkjente IRB porteføljer.

FAKTISK VERDIENDRING

	Totalt		Massemarked, pant i fast eiendom		Annet massemarked		Foretak		Spesialiserte foretak (SL)	
Beløp i millioner kroner	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Forventet tap (EL), ved årets begynnelse	2909	3064	405	504	470	458	2028	2089	7	12
Verdiendring og nedskrivninger, årsslutt	2021	1780	131	126	224	252	1666	1403	-	-
Forventet tap (EL), ved årets begynnelse	0,25 %	0,24 %	0,08 %	0,09 %	0,71 %	0,63 %	0,35 %	0,31 %	0,31 %	0,16 %
Verdiendring og nedskrivninger, ved årets slutt i prosent av portefølje ved årets begynnelse	0,18 %	0,14 %	0,03 %	0,02 %	0,34 %	0,34 %	0,29 %	0,21 %	-	-

Samlet eksponering for godkjente IRB-porteføljer

Følgende tabell viser forventet engasjement ved mislighold (EAD) for porteføljene massemarked og foretak fordelt på risikoklasse. I tillegg fremkommer tapsgrad og konverteringsfaktor som blir beregnet etter interne modeller. Tapsgrad er beregning av forventet tap ved mislighold. Konverteringsfaktor angir hvor stor del av kredittrisiko som vedrører ikke utbetalt beløp på for eksempel utrukne kredittrammer, lånetilsagn og garantier. Faktoren benyttes til å estimere forventet utnyttelse av en gitt ramme på tidspunktet for mislighold.

SAMLET EKSPONERING FOR GODKJENTE IRB-PORTEFØLJER

	Pant i fast eiendom					Øvrig massmarked				
	Ubenyttet ramme	Konverte-ringsfaktor	EAD	Tapsgrad	Risikovekt	Ubenyttet ramme	Konverte-ringsfaktor	EAD	Tapsgrad	Risikovektet volum
Riskoklasse 1										
Riskoklasse 2	21 250	100 %	215 839	13 %	5 %	46 622	71 %	41 945	33 %	13 %
Riskoklasse 3	11 583	100 %	156 110	13 %	9 %	6 891	76 %	11 015	34 %	21 %
Riskoklasse 4	3 755	100 %	63 822	14 %	13 %	3 075	79 %	6 010	35 %	30 %
Riskoklasse 5	4 893	100 %	82 117	14 %	18 %	2 606	77 %	5 447	34 %	37 %
Riskoklasse 6	2 047	100 %	39 762	14 %	25 %	1 885	78 %	4 186	36 %	47 %
Riskoklasse 7	601	100 %	15 543	15 %	36 %	1 575	79 %	3 135	36 %	52 %
Riskoklasse 8	209	100 %	6 433	15 %	47 %	1 414	83 %	3 448	36 %	55 %
Riskoklasse 9	57	100 %	1 756	15 %	58 %	353	85 %	1 433	35 %	57 %
Riskoklasse 10	12	100 %	498	16 %	79 %	987	85 %	3 854	39 %	86 %
Riskoklasse 11	1	100 %	86	21 %	110 %	16	77 %	108	45 %	124 %
Riskoklasse 12	18	100 %	1 902	21 %	138 %	318	86 %	1 480	38 %	120 %

SAMLET EKSPONERING FOR GODKJENTE IRB-PORTEFØLJER

	Foretak					Foretak, spesialiserte				
	Ubenyttet ramme	Konverte-ringsfaktor	EAD	Tapsgrad	Risikovekt	Ubenyttet ramme	Konverte-ringsfaktor	EAD	Tapsgrad	Risikovektet volum
Riskoklasse 1	55 776	55 %	48 150	29 %	14 %	0	-	1 616	49 %	28 %
Riskoklasse 2	80 970	59 %	88 803	30 %	28 %					
Riskoklasse 3	60 601	63 %	110 935	25 %	34 %	2	0 %	808	28 %	48 %
Riskoklasse 4	45 197	60 %	106 847	26 %	47 %					
Riskoklasse 5	37 090	67 %	106 618	27 %	59 %	131	60 %	1 176	46 %	101 %
Riskoklasse 6	29 387	69 %	103 825	27 %	67 %	16	100 %	655	19 %	57 %
Riskoklasse 7	10 780	75 %	42 943	26 %	72 %					
Riskoklasse 8	5 199	68 %	29 563	28 %	85 %					
Riskoklasse 9	2 107	66 %	10 750	29 %	103 %					
Riskoklasse 10	1 710	72 %	8 506	30 %	130 %					
Riskoklasse 11										
Riskoklasse 12	618	49 %	16 297	22 %	234 %					

Under vises risikovekter for IRB-porteføljene per bransje. Inndelingen er basert på Statistisk Sentralbyrås standard for sektor- og næringsgruppering.

IRB-PORTEFØLJENE PER INDUSTRISEGMENT DESEMBER 2012 FRISK PORTEFØLJE

	EAD	Risikovektet volum	Risikovekt i prosent	PD i prosent	Tapsgrad i prosent	Løpetid
Boliglån	581,9	68,0	11,7	0,63	13,3	-
Annet personmarkedet	80,4	21,1	26,2	1,53	33,9	-
Utenriks sjøfart og rørtransport og bygging av skip og båter	140,4	98,6	70,2	1,59	29,2	3,1
Eiendomsdrift	116,6	49,9	42,8	1,09	22,1	3,6
Industri	67,3	32,1	47,7	1,12	29,1	2,2
Tjenesteyting	82,0	43,3	52,9	1,36	26,8	2,8
Handel	41,5	23,1	55,5	1,75	29,5	2,2
Olje og gass	49,8	18,3	36,7	0,52	27,6	2,6
Transport og kommunikasjon	36,9	15,7	42,6	1,11	26,0	2,7
Bygg og anleggsvirksomhet	47,7	21,9	45,9	1,38	27,1	2,2
Kraft og vannforsyning	45,4	13,0	28,7	0,43	30,6	2,5
Fiske og fangst	18,3	8,6	46,9	0,85	25,2	2,9
Hotell og restaurant	5,4	2,7	50,3	1,63	23,9	3,3
Jordbruk og skogbruk	9,0	4,2	47,4	1,58	24,3	3,5
Øvrige kundegrupper	0,8	0,4	54,7	1,92	27,9	2,2
Sum totalt	**1 323,5**	**421,0**	**31,8**	**0,98**	**21,4**	**-**
Sum foretak	661,2	331,9	50,2	1,21	27,1	2,8
Sum personmarkedet	662,4	89,0	13,4	0,74	15,8	-

IRB-PORTEFØLJENE PER INDUSTRISEGMENT DESEMBER 2012

MISLIGHOLDTE OG TAPSUTSATTE ENGASJEMENT

	EAD	Risikovektet volum	Risikovekt i prosent	IRB-modell tapsgrad i prosent	Nedskrivninger, i prosent av EAD
Boliglån	2,0	2,7	137,1	20,3	13,7
Annet personmarkedet	1,6	1,9	121,5	37,4	31,8
Utenriks sjøfart og rørtransport og bygging av skip og båter	8,0	23,3	290,4	37,3	16,8
Eiendomsdrift	2,5	3,9	159,7	34,5	28,8
Industri	1,8	3,7	203,8	30,7	19,6
Tjenesteyting	0,8	1,6	211,1	39,1	40,0
Handel	0,5	0,7	136,8	36,5	50,8
Olje og gass	0,1	0,2	301,2	32,7	52,8
Transport og kommunikasjon	0,8	1,8	213,5	28,7	19,0
Bygg og anleggsvirksomhet	1,2	2,3	196,4	33,3	27,6
Kraft og vannforsyning	0,0	0,0	189,9	31,3	49,6
Fiske og fangst	0,1	0,1	160,1	37,2	30,9
Hotell og restaurant	0,1	0,1	60,2	38,1	53,4
Jordbruk og skogbruk	0,2	0,3	156,8	29,8	25,7
Offentlig forvaltning	0,0	0,0	94,1	60,2	86,0
Øvrige kundegrupper	0,3	0,1	51,6	24,4	47,6
Sum totalt	**19,9**	**42,8**	**215,6**	**33,8**	**22,8**
Sum foretak	16,3	38,2	234,3	35,1	23,0
Sum personmarkedet	3,6	4,7	130,2	27,9	21,7

KREDITTRISIKO – STANDARDMETODEN

Beregnet risikovektet volum og kapitalkrav for de porteføljer som rapporteres etter standardmetoden, er vist i tabeller på side 19 og 20.

Som IRB-bank rapporterer DNB de porteføljer som ikke er IRB-godkjent etter standardmetoden, men fordelt på IRB-kategorier. I tillegg rapporteres engasjementer som kunne ha blitt behandlet etter IRB, men hvor datagrunnlaget ikke er tilstrekkelig, etter denne metoden. Porteføljer som rapporteres etter standardmetoden er stater og sentralbanker, samt institusjoner. I tillegg rapporteres foretaks- og massemarkeds-porteføljer i flere av DNBs datterselskaper etter standard-metoden. DNB 's investering i verdipapiriseringer rapporteres etter IRB, mens Eksportfinans' portefølje rapporteres etter Standardmetoden.

Ekstern rating benyttes for utenlandsk statsrisiko og offentlig forvaltning i utlandet samt utenlandske banker og kreditt-institusjoner som inngår henholdsvis i engasjementskategoriene stater og institusjoner. Landets rating legges til grunn. Denne fastsettes som hovedprinsipp som gjennomsnittet av ratingene fra Moody's, Standard & Poor's og Fitch. Dersom rating ikke fore-ligger fra et av ratingbyråene, benyttes gjennomsnittet fra de to gjenværende. Dersom to av byråene ikke har gitt landet rating, benyttes rating fra gjenværende ratingbyrå. Dersom ingen av de ovennevnte ratingbyråene har rating på vedkommende land benyttes rating fra The Economist Intelligence Unit, alternativt Euromoney eller Institutional Investor.

MOTPARTSRISIKO FOR DERIVATER

Derivater handles i porteføljer der balanseprodukter også handles. Markedsrisikoen på derivatene blir håndtert, overvåket og kontrollert som en integrert del av disse porteføljenes markedsrisiko. Derivater handles med mange ulike motparter, og de fleste av disse gjør også andre typer forretninger. Kredittrisikoen som oppstår i forbindelse med handel i derivater inngår i den totale kredittrisikoen i DNB-konsernet. Ved beregning av kapitalkrav benyttes markedsverdimetoden. For mange motparter er det inngått nettingavtaler eller bilaterale kausjonsavtaler, og på den måten reduseres kredittrisikoen. Myndighetenes kapitalkrav tar hensyn til slike avtaler ved at kapitalkravet reduseres.

Det er inngått CSA-avtaler (Credit Support Annex) med de fleste største bankene. Dette innebærer at markedsverdien av alle derivater inngått mellom DNB og motparten avregnes enten daglig eller ukentlig. Dette innebærer at motpartsrisikoen i stor grad raderes ut. Ved svekket sikkerhet, det vil si dårligere rating, vil minimumsbeløp for utveksling av penger reduseres.

I tillegg er det slik at produkter som eksempelvis aksjeterminer, verdipapirlån og valutatrading for privatkunder følges opp og marginer avregnes daglig.

Tabellen under viser virkelig verdi før og etter motregning og sikkerheter. Nominelt beløp er uttrykt ved EAD.

MOTPARTSRISIKO FINANSIELLE DERIVATER

	Nominelt beløp		Kredittekvivalent		Vektet beløp	
Beløp i millioner kroner	31.12.12	31.12.11	31.12.12	31.12.11	31.12.12	31.12.11
Brutto verdi før motregning	6 365 382	6 640 645	188 453	189 705	78 135	71 984
Netto verdi etter motregning	476 928	608 481	94 998	98 909	49 440	48 622

Tabellen under viser nominelle verdier for kredittderivater benyttet til sikring.

KREDITTDERIVATER BENYTTET TIL SIKRING

	Kjøpt	Solgt	Kjøpt	Solgt
Beløp i millioner kroner	31.12.12	31.12.12	31.12.11	31.12.11
CDS - Credit Default Swaps	73	56	115	103
CLN - Credit Linked Notes	56	0	65	0
Sum kredittderivater	129	56	180	103

Det ble ikke kjøpt eller solgt kredittderivater til sikring i 2012. Beholdningene ble redusert som følge av forfall.

INVESTERING I VERDIPAPIRISERING

Likviditetsporteføljen i DNB omtales i kapittel 10 om likviditetsrisiko.

MARKEDSRISIKO

DNB yter et bredt spekter av finansielle tjenester og produkter som medfører markedsrisiko. For å understøtte bankens kundeorienterte forretningsstrategi er det helt nødvendig med et visst markedsrisikonivå. Styring og begrensning av denne risikoen er en viktig del av den overordnede risikostyringen i DNB. Bankens markedsrisikoramme inngår i den overordnede styrefastsatte markedsrisikorammen for konsernet.

UTVIKLING I MARKEDSRISIKO I 2012

Verdens finansmarkeder har vært preget av en samlet sett positiv utvikling i 2012. En endelig løsning på gjeldsutfordringene i Europa og i den vestlige verden forøvrig er ikke på plass, men det er ikke lenger overhengende fare for at verdens finanssystem skal bryte sammen.

Volatiliteten i aksjemarkedene falt og var på et historisk normalnivå ved utgangen av 2012. Aksjemarkedene i Europa, USA, Norge og verdens fremvoksende økonomier[4] har hatt en oppgang på om lag 15 prosent, mens Japan og Hong Kong har steget med 23 prosent i løpet av året.

Den norske swaprentekurven, målt ved 10 års swaprente, har i løpet av året falt 0,45 prosentpoeng til 3,12 prosent. Fallende swaprenter har sammenheng med avklaringen i Europa og økt tillit til finanssektoren samtidig som statsrentene også har falt noe. Differansen mellom 3 måneders statskasseveksler og 3 måneders NIBOR har i 2012 falt med 1,25 prosentpoeng til 0,34 prosentpoeng.

Basisswapspreaden mellom kroner og dollar er et mål på kostnaden og risikoen ved å sikre norske kroner i bytte med dollar. I løpet av 2012 har 5 års basisswapspread, dollar mot kroner, økt fra -36 basispunkter til -14 basispunkter. Dette er et tegn på at det er relativt mindre etterspørsel etter dollar, og høyere etterspørsel etter norske kroner, og at risikoen til den norske banksektoren relativt til den amerikanske banksektoren er redusert.

Markedsrisikoen i DNB målt ved risikojustert kapital økte, primært som følge av endrede forutsetninger som reflekterer bevegelsene i markedspriser under finanskrisen. Basisswaprisiko i handelsvirksomheten er inkludert i risikojustert kapital. Denne risikoen varierte betydelig gjennom året. Det var ingen vesentlige endringer i rammene for markedsrisiko i 2012.

GENERELT OM MARKEDSRISIKO

Markedsrisiko er risiko for tap eller reduserte fremtidige inntekter som følge av endringer i markedspriser eller -kurser. Risikoen oppstår som følge av bankens eksponering mot valuta-, rente-, råvare, kreditt- og egenkapitalmarkeder. Risikonivået avhenger av volatiliteten i markedspriser og størrelsen på eksponeringene.

[4] *Målt ved MSCI Emerging Markets Index*

Markedsrisiko i DNB kan deles inn i handelsaktiviteter og bankaktiviteter.

- Handelsaktivitetene er i sin helhet underlagt DNB Markets. DNB Markets tar markedsrisiko hovedsakelig gjennom kursstilling og lagerhold av finansielle instrumenter og i begrenset grad gjennom egenhandel. Risikoen fra handelsaktiviteter utgjør en mindre andel av konsernets totale markedsrisiko.
- Markedsrisiko fra bankaktiviteter oppstår i forbindelse med bankens finansiering og balansestyring samt strategiske aksjeinvesteringer. Balansestyring omfatter ordinære inn- og utlånsaktiviteter, hvor blant annet ulike rentebindingstider for eiendeler og gjeld er kilde til markedsrisiko. Bankens innlån i utenlandsk valuta med tilhørende valutasikring bidrar også til markedsrisiko. Den vedvarende europeiske bank- og gjeldskrisen har ført til vedvarende høy volatilitet i markedet for basisswapper, som igjen medfører store kortsiktige variasjoner i konsernets resultatregnskap. Risikoen fra bankaktiviteter utgjør en vesentlig del av markedsrisikoeksponeringen i DNB.

STYRING OG MÅLING AV MARKEDSRISIKO

Alle markedsrisikoaktiviteter i DNB er underlagt konsernretningslinjer for markedsrisiko og overordnet ramme for markedsrisiko. Den overordnede risikoappetittrammen for markedsrisiko fastsettes av konsernstyret og delegeres videre ned til hvert enkelt forretningsområde. Styret fastsetter også årlig sensitivitetsrammer for hver risikotype. Sensitivitetsrammene er en del av operasjonalisering av den overordnede markedsrisikorammen. Konsernretningslinjene for markedsrisiko fastsetter felles prinsipper og prosedyrer for markedsrisikotagning. Rammeverket for markedsrisiko sikrer enhetlig og overordnet kontroll av all markedsrisiko i konsernet.

Markedsrisikorammer for hver enkelt risikotype blir fastsatt årlig som sensitivitetsrammer av konsernstyret. Sensitivitetsrammene er begrenset av den overordnede rammen for markedsrisiko i DNB. Rammene delegeres ned til forretningsområdene og videre ned til risikotagende enheter. Markedsrisikorammer delegeres på personlig basis på alle nivåer. Markedsrisikorammer følges opp på daglig basis og eventuelle brudd rapporteres umiddelbart til den som har delegert rammen og til uavhengig enhet for risikooppfølging.

Markedsrisikoeksponering rapporteres i konsernets kvartalsvise risikorapport. Rapporten går til konsernstyret. I tillegg rapporteres eksponering daglig til ledelsen for forretningsområdene og til den uavhengige markedsrisikoorganisasjonen underlagt konsernets CRO.

Styring og oppfølging av markedsrisiko er underlagt konsernets CRO. Risikooppfølgende enheter i forretningsområdene

rapporterer uavhengig av forretningsmessig ledelse til konsernets risikostyringsenhet (CRO).

Ansvaret for alle DNB Bank-konsernets handelsaktiviteter er underlagt DNB Markets. Treasuryfunksjonen i DNB Bank-konsernet håndterer bankvirksomhetens renterisiko. Rente- og valutarisiko i bankkonsernet er sentralisert ved at alle enheter i bankkonsernet må avdekke sine posisjoner mot treasury. DNBs virksomhet i Baltikum, Polen og Russland har egne risikorammer. På denne måten sikres kvalitet og oversiktlighet i posisjonstagning både lokalt og i konsernet som helhet. Hovedansvar for oppfølging, utvikling og rapportering av alle typer investeringer i og erverv av egenkapitalinstrumenter, er tillagt Konserninvesteringer i Konsernfinans. Enheten inngår i bankens misligholdsberedskap ved at den også har ansvar for kredittengasjementer hvor banken tar eierposisjoner.

Ulike mål på markedsrisiko har forskjellige risikoavdekkende egenskaper. For å sikre best mulig kontroll benytter DNB et bredt spekter av mål på risiko i oppfølgingen av markedsrisiko: sensitiviteter, Value at Risk, stresstesting samt Totalrisiko-modellen for beregning av risikojustert kapital.

Sensitivitetsmål benyttes for rapportering og oppfølging av eksponering mot rammer for hver enkelt risikotype og i noen tilfeller på risikofaktornivå, det vil si intervaller på rentekurver.

VaR benyttes i oppfølging av markedsrisiko innen bank-aktiviteter og handelsaktiviteter. Modellen baserer seg på 99 prosent konfidensnivå over en dags tidshorisont. Det betyr at forventet fremtidig tap vil overskride det estimerte VaR-tallet en av hundre dager.

Stresstesting benyttes til å avdekke eksponeringer og tap som kan oppstå under ekstreme, men samtidig sannsynlige markedsforhold. En av de viktigste egenskapene til stress-testing er å knytte tapene som beregnes til troverdige fremtidige økonomiske scenarioer.

Risikojustert kapital for markedsrisiko beregnes gjennom simulering av potensielle tap på basis av forventet maksimal eksponering innen handelsaktiviteter, realisasjonstid for posisjoner og samvariasjon mellom porteføljene. Simuleringene gjøres i Totalrisikomodellen. Samvariasjonene er fastsatt ut fra et stresset scenario. Realisasjonstiden varierer fra 250 handledager for egenkapitalinstrumenter i bankaktiviteter til 2 handledager for posisjoner i de mest handlede valutaene. Beregningen av risikojustert kapital skiller mellom handels- og bankaktiviteter.

MARKEDSRISIKO I HANDELSAKTIVITETER

Handelsaktivitetene omfatter handel i finansielle instrumenter med sikte på å oppnå fortjeneste ved å utnytte svingninger i renter/kurser, typisk innenfor en kortsiktig horisont. Innenfor handelsaktivitetene benyttes markedsverdiprinsippet som regn-skapsprinsipp, og aktivitetene er underlagt kapitaldekningskrav for rente-/markedsrisiko.

RAMMER I HANDELSAKTIVITER FOR 2012

Risikotype	Rammetype	Ramme	Beskrivelse
Valutarisiko	Millioner Kroner	5000	Markedsverdiramme
Renterisiko	Basispunktverdi i millioner kroner	5,6	Sensitivitetsramme
Egenkapitalrisiko	Millioner Kroner	2500	Markedsverdiramme
Råvarerisiko	Millioner Kroner	300	Markedsverdiramme

Tabell 1 viser de ulike markedsrisikotypene med tilhørende rammer for 2012. I tillegg er det fastsatt rammer for rente-, valuta- og aksjederivater, basisswapper og intervaller på rentekurver.

Value at Risk benyttes i den daglige oppfølgingen av markeds-risiko innen DNB Markets. Figuren nedenfor viser aggregert VaR og per risikotype for handelsaktivitetene for 2012.

VALUE-AT-RISK FOR HANDELSAKTIVITETER, 1 DAGS HORISONT, KONFIDENSNIVÅ 99 PROSENT

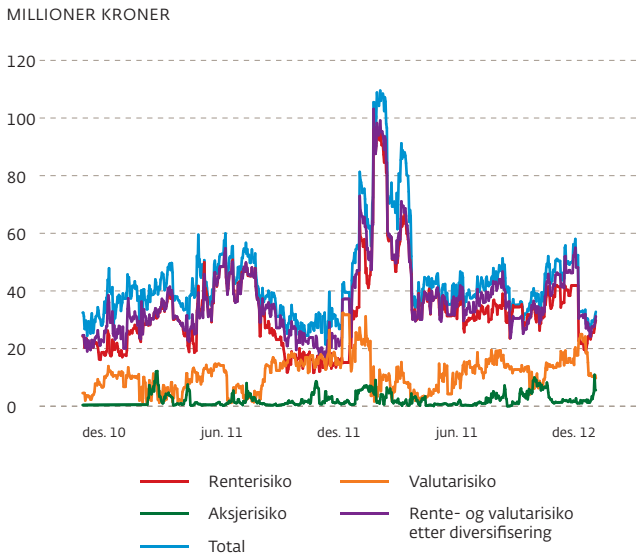

Risikonivået for valuta- og renterisiko i handelsaktivitetene i DNB Markets uttrykt ved «Value at Risk» har i perioden variert mellom 24 og 54 millioner kroner. Gjennomsnitt for året har vært 36 millioner kroner. Den største eksponeringen er i norske renter.

Basisrisiko oppstår når en sikringshandel ikke har samme verdiutvikling som den underliggende investeringen som sikres. Basisrisiko som er vesentlig for DNB følges opp med egne markedsrisikorammer. Den mest betydelige basisrisikoen i DNB oppstår i forbindelse med valutasikring av fremtidige kontant-strømmer i fremmed valuta, såkalt basisswaprisiko. Fremtidige kontantstrømmer i ulike valutaer prises ulikt i markedet for basisswapper. Dette prisavviket er utgangspunktet for basis-swaprisikoen og har to effekter:

- Endringer i basisswapspreader medfører endring i verd-settelse av sikringshandler (swap) som ikke motsvares i verdsetting av handelen som sikres.

- Innlån i utenlandsk valuta som ikke verdsettes til markedsverdi, og som valutasikres er i tillegg til basisswaprisiko utsatt for endring i andre risikofaktorer som benyttes til verdsetting av sikringshandelen (renteendringer).

Basisswapper benyttes både i handels- og bankaktivitetene i DNB Markets.

I bankporteføljen benyttes basisswapper av DNB Treasury og DNB Boligkreditt for å sikre innlån i fremmed valuta til norske kroner. I følge IFRS skal verdsetting av basisswappene gjøres til markedsverdi, mens innlånene verdsettes til bokført verdi. Ulik bruk av verdsettingsprinsipper for innlån og sikringshandler medfører resultatvolatilitet i konsernregnskapet. Basisswaphandel i bankporteføljen er ikke innrammet ettersom det kun benyttes for valutasikring av innlån i fremmed valuta og således kun har risikoreduserende hensikt. Det beregnes heller ikke risikojustert kapital for basisrisiko i bankaktiviteter.

I handelsporteføljen oppstår basisswaprisiko både fra transaksjoner mot bankporteføljen og i handel med eksterne kunder. Disse kontraktene verdsettes til markedsverdi og er utsatt for basisrisiko gjennom spreadendringer. Handelsporteføljen begrenses av rammer for basisswapeksponering, fastsatt av konsernstyret. Det beregnes risikojustert kapital for basisrisiko i handelsaktiviteter.

MARKEDSRISIKO I BANKAKTIVITETER

Rente- og valutarisiko

Renterisiko utenfor handelsporteføljen oppstår som følge av tradisjonelle bankaktiviteter som kundeutlån og -innskudd, hvor ulike rentebindingstider for eiendeler og gjeld, herunder fastrentelån og fastrenteinnskudd, er kilde til renterisiko. Renterisiko knyttet til utlån og innskudd baseres på kontraktuelle løpetider. Inkludert i renterisiko utenfor handelsporteføljen er Treasurys beholdning av verdipapirer i norske kroner samt bankens verdipapirgjeld i norske kroner. Derivater som renteswapper, future rate agreements og futures benyttes til avdekning av renterisiko.

Value at Risk benyttes i den daglige oppfølgingen av markedsrisiko (rente- og valutarisiko) i DNB Treasury.

AGGREGERT VALUE-AT-RISK FOR BANKAKTIVITETER, 1 DAGS HORISONT, KONFIDENSNIVÅ 99 PROSENT

RENTERISIKO - UTENFOR HANDELSPORTEFØLJEN

Verdiendring ved 1 basispunkt endring i rentenivå (millioner kroner)	31.12.12	31.12.11
NOK	3,285	2,432
SEK	-	0,085
EUR	0,200	0,030

Egenkapitalrisiko

Egenkapitalrisiko utenfor handelsporteføljen, slik den fremgår i konsernets regnskap, kan deles i to; egenkapitalrisiko i konsoliderte datterselskaper og direkte aksjeeksponering. Direkte aksjeeksponering ivaretas av divisjonen Konserninvesteringer. Porteføljen til Konserninvesteringer kan deles inn i fire kategorier:

1. *Strategiske investeringer:* Porteføljen består av investeringer som defineres som strategiske for konsernet.
2. *Finansielle investeringer:* Finansielle investeringer består av direkte- og PE-fondsinvesteringer. Formålet med finansielle investeringer er, foruten finansiell avkastning, å bidra til nye forretningsmuligheter for DNB. Investeringene er rammestyrt. Rammene fastsettes av styret på årlig basis.
3. *Kredittportefølje:* Kreditporteføljen består av eierskap i selskaper som har misligholdt sine forpliktelser til banken. Formålet med porteføljen er å sikre eller gjenvinne verdien av kredittengasjementet gjennom eierskap og realisasjon på et senere tidspunkt.
4. *Eiendomsportefølje:* Eiendomsporteføljen består av eierskap i eiendom og i eiendomsprosjekter som følge av mislighold. Formålet med porteføljen er å sikre eller gjenvinne verdien av kredittengasjementet gjennom eierskap og realisasjon på et senere tidspunkt

Rammene for investeringskategorien finansielle investeringer fastsettes årlig av styret i banken. De resterende kategoriene har på grunn av sine egenskaper ingen begrensninger.

Eksponering mot rammer og markedsrisiko beregnes ut i fra markedsverdi av investeringene og eventuelle kommitteringer.

For derivater måles risikoeksponering som ekvivalent eksponering i underliggende instrument. Garantier for emisjoner og annenhånds plasseringer i egenkapitalmarkedet, medregnes fullt ut i rammeutnyttelsen. Aksjer i datterselskaper og tilknyttede selskaper inngår ikke, ettersom disse konsolideres helt eller delvis i regnskapet.

EGENKAPITALPOSISJONER – AKSJER UTENFOR HANDELSPORTEFØLJEN	DNB-KONSERNET	
Beløp i millioner kroner	31.12.11	31.12.11
Finansinstitusjoner	3	2
Norske selskaper [1]	622	851
Utenlandske selskaper	1 910	1 774
Fondsandeler [2]	637	872
Aksjer, DNB Bank og Kapitalforvaltning (bestemt regnskapsført til virkelig verdi)	3 172	3 501
Herav Netto gevinster på aksjer bestemt regnskapsført til virkelig verdi (DNB Bank og Kapitalforvaltning)	241	(11)
Aksjer, DNB Livsforsikring [3]	37 816	40 607
Aksje totalt	40 987	44 108
1) Herav børsnotert	*40*	*39*
2) Herav aksjeinvesteringer i PE-fond	*421*	*409*
3) Aggregert beholdning av aksjer konsolidert fra DNB Livsforsikring (inkludert kollektivporteføljer)		

VERDIVURDERINGSMETODER

Aksjer verdsettes til virkelig verdi i regnskapet i henhold til IFRS 7. Under IFRS 7 kategoriseres aksjer i et av tre nivåer etter hvilken type informasjon som er benyttet i verdsettelsen: noterte priser fra aktive markeder, observerbar markedsdata og annet enn observerbar markedsdata. Note 32 viser fordelingen av aksjeinvesteringene i de tre verdsettelseskategoriene.

MARKEDSRISIKO I DNB LIVSFORSIKRING

Styring av DNB Livsforsikringsrisiko inngår som en del av selskapets strategi som vedtas av styret. Risikosituasjonen i DNB Livsforsikring blir sett i sammenheng med konsernets samlede risikoprofil. Det er fra og med 2013 etablert et risikoappetittrammeverk for konsernet som begrenser markedsrisikoen i livsforsikring. Markedsrisiko utgjør hovedtyngden av risikoen i DNB Livsforsikring.

UTVIKLING I MARKEDSRISIKO I LIVSFORSIKRING I 2012

I etterkant av finanskrisen har norske renter hatt en nedadgående trend. Den norske 10 års swaprenten har i løpet av året falt 0,45 prosentpoeng til 3,12 prosent. Det fallende rentenivået er en utfordring for livsforsikringsbransjen som har forpliktelser i form av garantert avkastning ovenfor sine kunder. Redusert rentedifferanse mellom rentegarantien og rentenivå bidrar også til økt forventet kapitalkrav under Solvens II.

GENERELT OM MARKEDSRISIKO I LIVSFORSIKRING

Markedsrisiko i livsforsikring er risiko for at bokført finansavkastning ikke vil være tilstrekkelig til å dekke forpliktelsene selskapet har i avtalene med kundene. I tillegg er det knyttet markedsrisiko til forvaltningen av selskapsmidlene. Rammevilkårene for livsforsikring i Norge innebærer at DNB Livsforsikring bærer risikoen for å oppfylle forpliktelsene selskapet har i avtalene med kundene. Finansavkastningen må være stor nok til å møte den årlige avkastningen som er lagt til grunn i premieberegningen. I motsatt fall må den manglende avkastningen dekkes ved bruk av tilleggsavsetninger[5)] eller ved at den manglende avkastningen belastes egenkapitalen. Denne årlige resultatfordelingen begrenser muligheten til å investere i aktivklasser med lang investeringshorisont og høy forventet avkastning, ettersom DNB Livsforsikring risikerer å måtte dekke inn manglende avkastning i år med lav avkastning.

STYRING OG MÅLING AV MARKEDSRISIKO I LIVSFORSIKRING

Styring av DNB Livsforsikringsrisiko inngår som en del av selskapets strategi som vedtas av styret. Risikosituasjonen i DNB Livsforsikring blir sett i sammenheng med konsernets samlede risikoprofil. Det er fra og med 2013 etablert et risikoappetittrammeverk for konsernet som begrenser markedsrisikoen innen livsforsikring.

Oppfølging og styring av markedsrisiko er underlagt CRO i DNB Forsikring, som rapporterer direkte til leder DNB Forsikring og konsernets CRO, og er uavhengig av finansforvaltningen og forretningsområdene i DNB Livsforsikring. En uavhengig avdeling for risikostyring har ansvar for å identifisere, måle, overvåke og rapportere selskapets totale risiko.

Avdelingen for risikostyring utarbeider kvartalsvis en risikorapport til selskapets ledelse og styre. Risikorapporten inneholder stresstester og sensitivitetstester for løpende å vurdere selskapets totale risiko. Overholdelse av rammer og retningslinjer rapporteres månedlig.

DNB Livsforsikring blir delegert en andel av den overordnede markedsrisikorammen fastsatt i risikoappetittrammeverket. Denne rammen blir operasjonalisert i form av sensitivitetsrammer, hvorav noen fastsettes på konsernnivå, mens andre fastsettes av forretningsområdet. For å ivareta hensynet til tilstrekkelig diversifisering er det fastsatt rammer for hver aktivaklasse. Rammene begrenser også konsentrasjonsrisiko mot enkeltutstedere og motparter. Det er utarbeidet egne rammer for bruk av derivater i kapitalforvaltningen.

EU har samlet alle sentrale direktiver som dekker områdene livsforsikring, skadeforsikring og reassuranse samt forsikringsgrupper i ett direktiv. Som følge av forsinkelser i denne prosessen er det forventet at det nye regelverket vil tre i kraft tidligst fra 2015.

De vesentligste endringene i det samlede regelverket for forsikringsselskaper er knyttet til nytt soliditetsregelverk som blant annet skal erstatte dagens solvensmarginkrav. Det nye soliditetsregelverket vil bygge på en 3-pilarstruktur tilsvarende Basel II-regelverket. Det innebærer at i tillegg til minstekrav til kapital vil Solvens II også inneholde kvalitative krav til virksomhets- og risikostyring, intern kapitalvurderingsprosess og utvidede krav til ekstern rapportering. Det nye kravet vil være mer risikosensitivt og gi et bedre bilde av faktisk risiko i forsikringsselskaper.

DNB Livsforsikring har deltatt i de kvantitative studiene som har vært gjennomført for den europeiske forsikringsnæringen, og vil våren 2013 delta i konsekvensstudie knyttet til langsiktige garantier. DNB Livsforsikring har et Solvens II-program for å sikre at selskapet oppfyller kravene ved implementeringstidspunktet.

Overordnet markedsrisiko i DNB Livsforsikring måles ved internmodellen for risikojustert kapital. Denne modellen anvendes blant annet til å fastsette rammer for markedsrisiko i DNB Livsforsikring og til oppfølging av markedsrisiko innen livsforsikring.

[5)] *Avsetning bygd opp gjennom tidligere års kundeoverskudd*

RISIKOJUSTERT KAPITAL

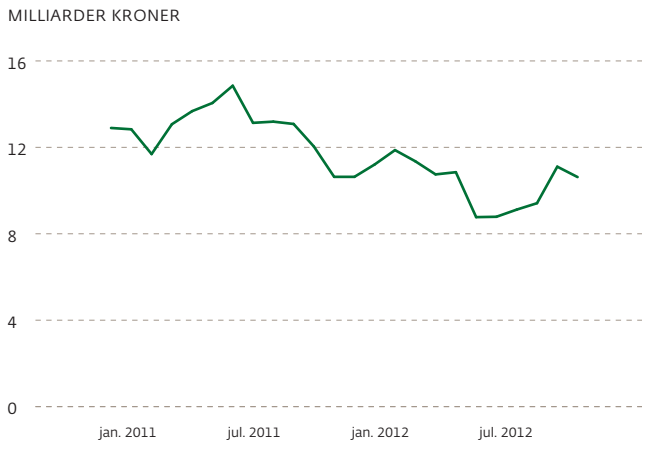

RISIKO I KAPITALFORVALTNING (RiK)

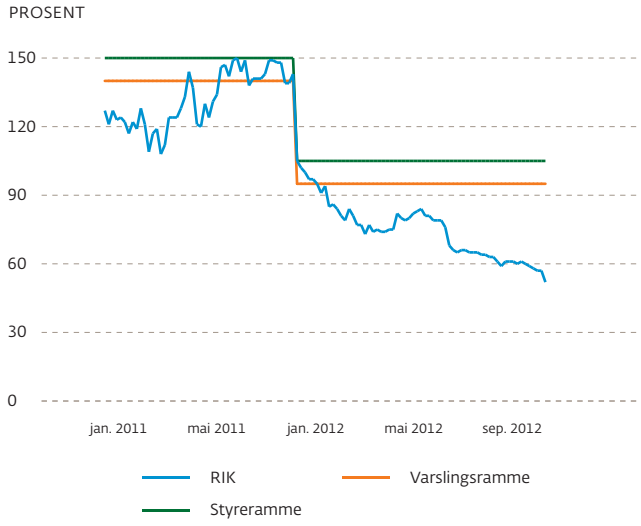

Markedsrisikoen i DNB Livsforsikring er redusert som en del av forberedelsene til innføring av Solvens II som er forventet å gi økt kapitalkrav.

I beregningen av risikojustert kapital simuleres verdiutviklingen for forsikringsselskapets finansielle eiendeler. Det skilles mellom kundens og selskapets midler i simuleringene, slik at selskapskapitalen forvaltes særskilt for eiers regning og risiko. Verdiutviklingen simuleres på daglig basis for alle porteføljer, og det tas hensyn til samvariasjon mellom delporteføljene. Verdiene testes mot grenser som angir når DNB må ta tap. Disse grensene påvirkes av kursreguleringsfondet, opptjent delårsresultat, tilleggsavsetninger og størrelsen på rentegarantien. Beregningene tar hensyn til en mulig rebalansering av porteføljen, det vil si dynamisk tilpasning av risiko.

Risiko i kapitalforvaltning (RiK) viser VaR i prosent av bufferkapital utover dagens minstekrav til regulatorisk kapital. Det er fastsatt en ramme for bufferkapitalutnyttelse for markedsrisiko i kollektivporteføljen. En RiK på 100 prosent innebærer at DNB Livsforsikring forventes å bryte regulatorisk kapitalkrav i 1 av 20 år som følge av markedsrisiko i kollektivporteføljen.

Risikoen i kapitalforvaltningen ble kraftig redusert ved utgangen av 2011 og ytterligere redusert i løpet av 2012. Reduksjonen er en følge av usikkerheten rundt innføring av Solvens II og økt kapitalkrav.

UTVIKLING I GARANTERT ÅRLIG AVKASTNING OG 10 ÅRS SWAPRENTE

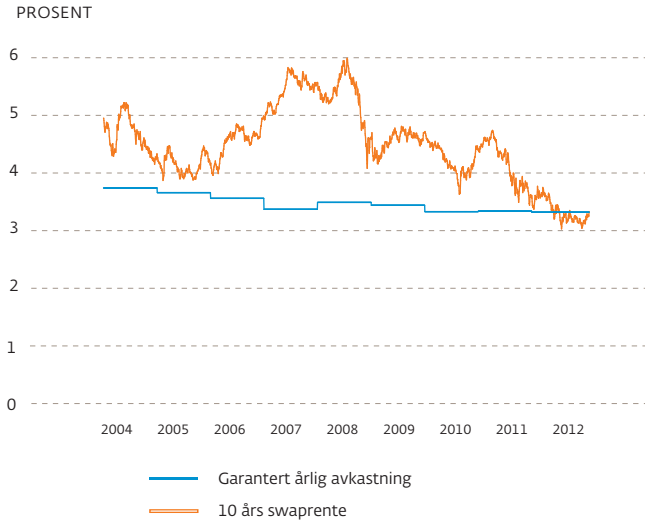

I etterkant av finanskrisen har norske renter hatt en nedadgående trend. Det fallende rentenivået er en utfordring for livsforsikringsbransjen som har forpliktelser i form av garantert avkastning ovenfor sine kunder. Redusert rentedifferanse mellom rentegarantien og rentenivå bidrar også til økt forventet kapitalkrav under Solvens II.

FORSIKRINGSRISIKO

Forsikringsrisiko i DNB består av forsikringsrisiko i DNB Livsforsikring og risiko i DNB Skadeforsikring.

UTVIKLING I FORSIKRINGSRISIKO I 2012

Finanstilsynet offentliggjorde 8. mars 2013 nye forutsetninger som livsforsikringsselskapene skal benytte ved beregning av fremtidig utbetaling av alderspensjon. Finanstilsynet har tatt utgangspunkt i SSBs mellomalternativ for fremskriving av levealder, men forsterket den med en sikkerhetsmargin på 10 prosent. Videre er startdødeligheten justert med 12 prosent. Det nye beregningsgrunnlaget gir et totalt oppreserverings-behov på ca 14,4 milliarder kroner, hvorav 3,8 milliarder er avsatt per 31.desember 2012. Gjenværende avsetningsbehov utgjør om lag 6,5 prosent av reserven. Myndighetene har stilt krav til 20 prosent finansiering over selskapenes egenkapital. Nye tariffer skal implementeres med virkning fra 2014. Eventuelt behov for økte avsetninger skal finansieres innen utløpet av 2018. Det gjenstår å avklare enkelte forhold knyttet til implementeringen.

Forsikringsresultatet for DNB Skadeforsikring ble godt i 2012, med en combined ratio på 87,2 prosent på bruttobasis. Selskapets lønnsomhetsforbedrende tiltak har gitt effekt og skadeprosenten ble bedre enn forventet. Alle hovedprodukter viser nå god lønnsomhet. Selskapets reassuranseprogram omfatter blant annet en 50 prosent kvotereassuranse på produktet villa- og hjemforsikring. Dette gir en lavere økning i forsikringsrisikoen enn porteføljeveksten skulle tilsi. Samlet reduserer reassuranse-programmet risikojustert kapital med i overkant av 0,1 milliarder kroner. I tillegg til å redusere forsikringsrisikoen, gir reassuranseprogrammet mindre volatilitet i kvartalsresultatene.

GENERELT OM FORSIKRINGSRISIKO

Forsikringsrisiko i livsforsikring er risiko relatert til endringer i fremtidige forsikringsforpliktelser forårsaket av endringer i forsikredes levealder og uførhet.

Risiko i DNB Skadeforsikring omfatter forsikrings-, markeds-, kreditt-, operasjonell og forretningsrisiko. Forsikringsrisikoen omfatter risiko for tap som følge av at forsikringspremien ikke dekker fremtidige skadeutbetalinger, og som følge av at erstatningsavsetninger ikke er tilstrekkelige. Skadeforsikrings-selskapet er eksponert for markeds- og kredittrisiko i investeringsvirksomheten, og det er knyttet kredittrisiko til reassuranseavtalene. Med dagens forretningsmodell for DNB Skadeforsikring er imidlertid disse risikotypene av liten betydning sammenlignet med den rene forsikringsrisikoen.

STYRING OG MÅLING AV FORSIKRINGSRISIKO

DNB Livsforsikring har utviklet en egen strategi for styring av forsikringsrisiko. Denne omhandler blant annet omfang av og type reassuranse som skal tegnes, og setter ramme for total forsikringsrisiko.

Risikoresultatene blir fulgt opp periodisk, og utviklingen vil over tid bli tatt hensyn til i priser, produktutforming og markedsstrategier. Avsetninger vurderes fortløpende, det vil si kvartalsvis.

DNB Skadeforsikrings styre har etablert strategi og over-ordnede retningslinjer for markeds- og forsikringsrisiko, herunder premissene for selskapets reassuranseavdekning. Gjennom reassuranseprogrammet tilpasses totalrisikoen til kapitalbasen. Reassuranseprogrammet bidrar også til resultatutjevning gjennom avdekning av storskaderisiko. Kreditt og markedsrisiko blir styrt av investeringsplanen, som blir behandlet årlig i konsernets balansestyringsutvalg og i selskapets styre. Forsikringsrisikoen i DNB Skadeforsikring overvåkes kontinuerlig gjennom oppfølging av lønnsomhet på alle produkter. Samtidig foretas det en kvartalsvis evaluering av erstatningsavsetningene.

Risikojustert kapital for forsikringsrisiko i livsforsikring beregnes som det potensielle behovet for å styrke de forsikringsmessige avsetningene som følge av endringer i levealder, dødelighet og uførhet. Risikojustert kapital for skadeforsikringsrisiko beregnes med utgangspunkt i Finanstilsynets stresstest for beregning av totalrisiko og blir i tillegg justert mot DNBs sikkerhetsnivå.

OPERASJONELL RISIKO

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko er en konsekvens av DNBs virksomhet.

UTVIKLING I OPERASJONELL RISIKO I 2012

Det ble registrert 807 operasjonelle hendelser i 2012, mot 650 hendelser i 2011. Dette gir en økning i antall rapporterte hendelser knyttet til operasjonell risiko på 24 prosent fra 2011. Økt oppmerksomhet rundt behovet for god oversikt, styring og kontroll med egne hendelser kan ha medvirket til økt registrering. Nettotapet utgjør om lag 190 millioner kroner, en reduksjon på om lag 40 prosent sammenlignet med tapene i 2011. Nivået vurderes som lavt, og understøtter konsernets målsetning om at den operasjonelle risikoen skal være lav. Det er i 2012 ingen store enkelthendelser som gir et tap utover 100 millioner. Det har vært en betydelig økning i omfanget av trojanerangrep og hacking mot konsernets nettbanker.

Den årlige statusrapporten om styring og kontroll av operasjonell- og forretningsmessig risiko viser at DNB i all hovedsak er en organisasjon hvor risikosituasjonen er underlagt tilfredsstillende kontroll, og hvor det er god kvalitet i styring og drift. Rapporten ble fremlagt styrende organer i oktober.

STYRING OG MÅLING AV OPERASJONELL RISIKO

DNB har vedtatt en konsernretningslinje for operasjonell risikostyring. Operasjonell risiko skal være lav, og styringen skal sikre at risikoen for uønskede tap reduseres.

Enhver leder er ansvarlig for å kjenne og styre operasjonell risiko innenfor eget ansvarsområde. Dette gjøres gjennom kvalitetssikring og risikovurderinger både av den løpende drift, av alle vesentlige endringer i virksomheten og av spesielt kritiske prosesser. Når vurderingene viser behov for forbedringstiltak, blir disse fulgt opp særskilt. For å begrense konsekvensene av alvorlige hendelser, som for eksempel driftsstans, er det utarbeidet beredskaps- og kontinuitetsplaner.

I alle områdene er det etablert miljøer som skal støtte ledelsen i styringen av operasjonell risiko innenfor eget ansvarsområde. Funksjonen inngår i de respektive stabsmiljøene i områdene for å sikre uavhengighet i forhold til forretningsdriften. Arbeidet omfatter også tilrettelegging for å påse at virksomheten drives i samsvar med alle lover og regler (compliance). All rapportering skjer todelt, både gjennom egen linjeorganisasjon og gjennom konsernets sentrale risikomiljø. Det sentrale arbeidet med styring av operasjonell risiko og compliance er organisert i en egen enhet innenfor Risikostyring konsern.

ANTALL HENDELSER

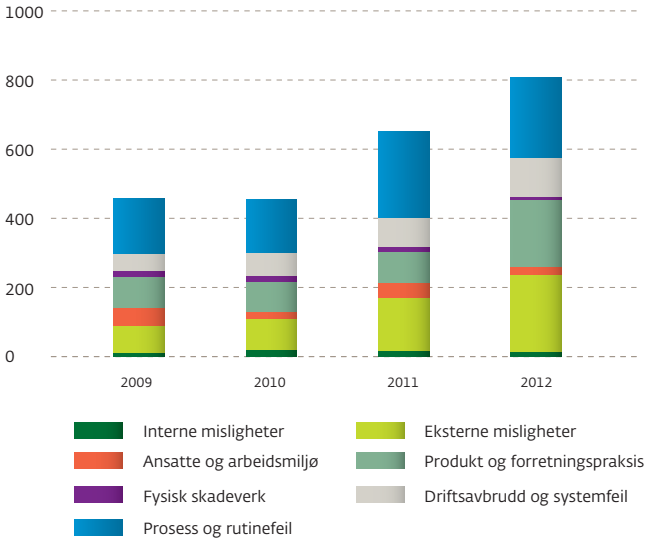

TAP

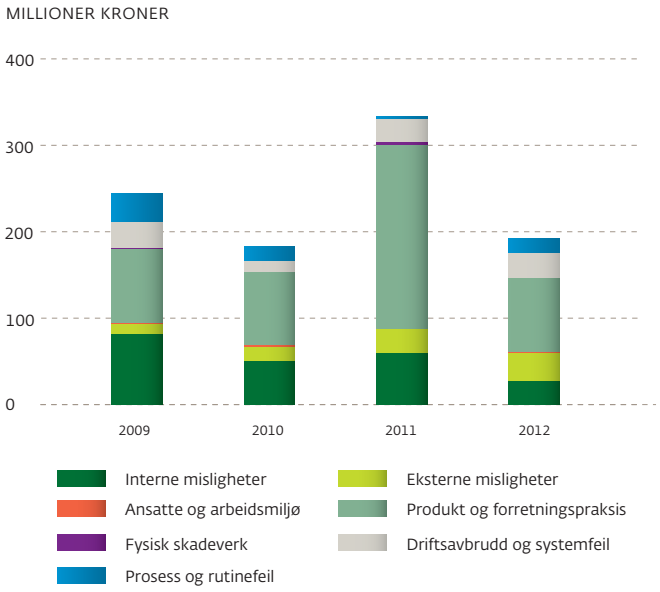

Konsernets forsikringsdekninger inngår som et element i styringen av operasjonell risiko. Forsikringer kjøpes for å begrense de økonomiske konsekvensene av uønskede hendelser som skjer til tross for etablerte sikkerhetsrutiner og andre risikoreduserende tiltak. Forsikringsprogrammet inkluderer blant annet det rettslige erstatningsansvaret konsernet kan møte knyttet til virksomheten.

Operasjonelle hendelser som gir konsernet et tap på mer enn 50 000 kroner, og nestenhendelser med et potensielt tap på over 100 000 kroner registreres i konsernets hendelsesdatabase. Hendelsene rapporteres og følges opp løpende. Compliance-brudd (brudd på lover og regler) registreres i databasen uavhengig av økonomisk tap. Uønskede hendelser som gir, eller kunne gitt, økonomisk tap for konsernet, representerer verdifull informasjon og læring om nødvendige forbedrings-behov. Gjennom medlemskap i Operational Risk Exchange får konsernet også tilgang til informasjon om hendelser i andre finansinstitusjoner, som brukes i arbeidet med operasjonell risikostyring.

Styret holdes oppdatert på status for operasjonell risiko gjennom konsernets kvartalsvise risikorapport. Videre holdes styret oppdatert om konsernets operasjonelle risiko i den årlige statusrapporten om styring og kontroll av operasjonell og forretningsmessig risiko. I statusrapporten gis en presentasjon av de mest vesentlige konsernovergripende risikoene med tilhørende forbedringstiltak, samt en detaljert kvalitativ egen-evaluering i forhold til de ambisjoner som konsernet har innenfor viktige områder for risikostyring og kvalitet. Fra og med 2013 vil styringen av operasjonell risiko inngå som et delelement i risikoappetittrammeverket.

DNB er kvalifisert for å benytte sjablongmetoden for beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko. Risikojustert kapital for operasjonell risiko er basert på regulatorisk kapitalkrav hvor inntekter og type forretningsvirksomhet er drivere for kapital-størrelsene, og blir i tillegg justert mot DNBs sikkerhetsniva.

FORRETNINGSRISIKO

Forretningsrisiko er risiko for tap på grunn av endringer i eksterne forhold som markedssituasjonen eller myndighetenes reguleringer. Slik risiko inkluderer tap av inntekter som følge av svekket omdømme.

Forretningsrisiko gir seg uttrykk i en uventet svekkelse i resultatet. Det kan skyldes konkurrenter som introduserer nye produkter eller andre endringer i konkurransesituasjonen, myndighetsreguleringer eller negativ medieomtale. Tap oppstår dersom konsernet ikke makter å tilpasse kostnadsbasen til slike endringer.

Negativ medieomtale kan være en konsekvens av andre risikoformer, men behandles i DNB som forretningsrisiko. Et svekket omdømme kan ramme alle forretningsområder, uavhengig av hvor i konsernet, eller finansbransjen for øvrig, den opprinnelige hendelsen oppstod.

UTVIKLING I FORRETNINGSRISIKO I 2012

Utviklingen i den kvantifiserte forretningsrisikoen i 2012 var relativt stabil med en mindre økning som følge av økte forretningsvolumer og inntekter. Konsernets omdømme var i henhold til de indikatorene som følges for dette, opprettholdt på godt nivå og lå ved utgangen av 2012 på samme nivå som ett år tidligere.

Det er kommet en rekke forslag internasjonalt som vil endre rammevilkårene for banker og andre finansinstitusjoner fundamentalt. Norske myndigheter har som følge av EØS-avtalen i stor grad avventet utfallet i EU av lovgivningen knyttet til gjennomføringen av de såkalte Basel III og Solvens II reglene. EU klarte ikke å fullføre beslutningsprosessene for disse reguleringene i 2012. Det er derfor fortsatt en betydelig regulatorisk usikkerhet. Det avventes blant annet viktige avklaringer med hensyn til hvor stort handlingsrom nasjonale myndigheter skal ha. Gjennomføringen av Basel III synes nå å være utsatt til 2014 og Solvens II til tidligst 2015.

Gjennom 2012 ble det imidlertid klart at det ikke vil bli en harmonisert nordisk gjennomføring av Basel III som omfatter kapital- og likviditetskrav for banker. Risikoen har økt for at norske banker vil få rammebetingelser som gir konkurranseulemper i det norske markedet sammenlignet med filialer og datterbanker av utenlandske finanskonsern.

I 2012 ble Banksikringsloven endret slik at avgiften til Bankenes Sikringsfond skal innkreves uavhengig av hvor stort fondet er, mens det tidligere var anledning til å redusere eller la være å innkreve avgift når fondet var større enn en minimumsgrense. Dette innebærer økte kostnader for bankene.

STYRING OG MÅLING AV FORRETNINGSRISIKO

God strategisk planlegging er det viktigste verktøyet for å redusere forretningsrisikoen. Forretningsrisiko påvirkes positivt gjennom et aktivt forhold til samfunnsansvar og det etiske regelverket for de ansatte.

Omdømmerisiko blir styrt gjennom policyer og forretningsaktiviteter, inkludert compliance. Omdømmerisiko følges opp gjennom overvåkning av medieomtale, mens konkurransesituasjonen følges opp gjennom analyser av markedsutviklingen og utviklingen i markedsandeler.

Konsernet har utviklet en modell for beregning av forretningsrisiko per forretningsområde. Modellen er basert på historiske svingninger i inntekter og kostnader. En høy inntektsvolatilitet øker risikonivået og dermed risikojustert kapital. Motsatt vil stor grad av fleksibilitet i kostnadsstrukturen redusere risikojustert kapital.

LIKVIDITETSRISIKO OG BALANSESTYRING

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å kunne innfri sine forpliktelser ved forfall, samt risikoen for at konsernet ikke klarer å møte sine likviditetsforpliktelser uten at kostnaden ved dette øker dramatisk. Ut fra et bredere perspektiv inneholder likviditetsrisiko også risikoen for at konsernet ikke er i stand til å finansiere økninger i eiendeler etter hvert som refinansieringsbehovet øker.

UTVIKLING I LIKVIDITETSRISIKO I 2012

Bankkonsernet har i løpet av året holdt seg godt innenfor de kortsiktige og de langsiktige rammene for likviditetsrisiko.

De kortsiktige markedene for innlån har vært gjennomgående gode for banker med god kredittrating gjennom hele året. DNB har hatt god tilgang til finansiering med kortere løpetider. Generelt er dette markedet blitt mindre selektivt og det er et økende antall banker som er blitt ansett som finansielt sterke og som har hatt god tilgang til kapital.

I markedene for langsiktig finansiering var det høy aktivitet i årets første halvdel, og spesielt hadde banker med høy kredittrating god tilgang til disse markedene. Prisene på langsiktig finansiering forbedret seg gradvis i løpet av første halvår, noe som blant annet skyldtes at europeiske banker fikk tilført betydelig langsiktig finansiering gjennom tiltakene fra den europeiske sentralbanken. Usikkerheten rundt europeisk statsrisiko økte igjen mot sommeren og det ble generelt gjennomført svært få transaksjoner i andre halvår. Mot slutten av året oppstod det noe større interesse blant investorene for langsiktig finansiering, og noen få transaksjoner ble gjennomført før årsslutt. DNB-konsernet gjennomførte det meste av fjorårets planlagte låneopptak av langsiktig finansiering i løpet av første halvår.

RISIKOPROFIL

I tråd med bankens virksomhet for øvrig skal likviditetsrisikoen være lav og underbygge bankens finansielle styrke og evne til å stå imot ulike hendelser og utviklingstrekk. Dette innebærer at banken skal tilstrebe en balansesammensetning som gjenspeiler likviditetsrisikoprofilen til en internasjonal bank med langsiktig kredittrating på AA-nivå.

STYRING OG MÅLING AV LIKVIDITETSRISIKO

Styret foretar jevnlige gjennomganger av bankens likviditetsrisiko og fastsetter rammer og retningslinjer. Rammenes størrelse behandles av styret årlig eller oftere ved behov.

Organiseringen av bankens likviditetsstyring er underlagt en klar fullmakts- og rapporteringsstruktur, og er i samsvar med forskrift om forsvarlig likviditetsstyring, hvor det skilles mellom premissgivende og utøvende enheter. I all hovedsak er premissgivende enheter organisert i konsernstaber, mens utøvende enheter er organisert i Markets.

Ansvaret for fastsettelse av prinsipper og rammer for likviditetsstyring er lagt til enheten Balansestyring, og ansvaret for langsiktige innlån til enheten IR/Kapitalanskaffelse. Treasury har ansvar for tilpasningen av konsernets samlede, kortsiktige likviditetsrisiko og for at likviditetsbehovet holdes innenfor de kortsiktige rammene fastsatt av styret. Enheten har også det operative ansvaret for lange obligasjonsinnlån i kroner. Balansestyringsutvalget ALCO er rådgivende organ for konserndirektør finans i DNB vedrørende prinsipper og metoder for måling av likviditetsrisiko.

DNB Bank-konsernet styrer sin likviditet samlet ved at DNB Bank ASA har ansvar for finansieringen av datterselskaper og filialer og datterbanker i utlandet. Likviditetsrisikoen styres gjennom både kortsiktige rammer, som begrenser netto refinansieringsbehov innenfor én uke, én måned og tre måneder, og et langsiktig styringsmål som setter krav til hvor stor andel av utlånene og andre illikvide eiendeler som skal være finansiert av stabile kilder som kundeinnskudd eller innlån med minimum 12 måneders restløpetid. Rammene for likviditetsrisiko begrenser bankens avhengighet av kortsiktige innlån fra penge- og kapitalmarkedene i inn- og utland. Rammene er fastsatt fordi innlån fra slike kilder generelt er mer flyktige enn ordinære innskudd.

Likviditetsstyring i DNB innebærer opprettholdelse av en bred innskudds- og innlånsbase fra så vel person- som bedriftskunder samt en diversifisert finansiering av virksomheten for øvrig. Som ledd i dette er det etablert låneprogrammer i ulike markeder. Seniorfinansiering gjøres i hovedsak gjennom det europeiske European Medium Term Note-programmet på 45 milliarder euro. I tillegg er det også etablert seniorprogrammer i amerikanske dollar og japanske yen. Det er videre etablert sertifikatprogrammer i USA og i Europa på henholdsvis 18 milliarder amerikanske dollar og 15 milliarder euro. I tillegg er de kortsiktige finansieringskildene ytterligere diversifisert gjennom et Yankee CD-program på 12 milliarder amerikanske dollar, der lånesertifikater utstedes av DNBs filial i New York. I markedet for obligasjoner med fortrinnsrett (Covered Bonds) er det i tillegg til et europeisk låneprogram etablert låneprogrammer både i USA og i Australia.

Et viktig instrument for langsiktig innlåning er utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett. Obligasjonene utstedes av bankens datterselskaper DNB Boligkreditt AS og DNB Næringskreditt AS, hvor investorene gis sikkerhet i selskapenes porteføljer av henholdsvis bolig- og næringseiendomslån. Gjennom finansuroen har obligasjoner med fortrinnsrett vist seg som et mer robust og betydelig rimeligere innlånsinstrument enn ordinære obligasjonslån. I årene fremover vil DNB fortsatt ta sikte på å dekke en stor andel av det langsiktige innlånsbehovet gjennom utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett.

Som ledd i den løpende likviditetsstyringen har DNB Bank behov for å disponere en beholdning av verdipapirer som kan benyttes på flere måter for å regulere konsernets behov for likviditet og som grunnlag for sikkerhetsstillelser for virksomhet innen de hovedvalutaer der banken er aktiv. Verdipapirene benyttes blant annet som sikkerhet for kortsiktige lån i en rekke sentralbanker og er grunnlag for likviditetsbuffere for oppfyllelse av regulatoriske krav. Banken dekker behovet for verdipapirer ved å eie obligasjoner av beste kredittkvalitet.

DNB vektlegger å ha gode relasjoner til et stort antall internasjonale investorer og banker, samt å gjøre konsernet kjent i de internasjonale kapitalmarkedene.

Informasjon om nye rammebetingelser for likviditetsrisiko finnes i eget kapittel om nye rammebetingelser i årsrapporten.

GJENNOMSNITTLIG LØPETID PÅ OBLIGASJONSPORTEFØLJEN, SENIOR GJELD OG COVERED BONDS

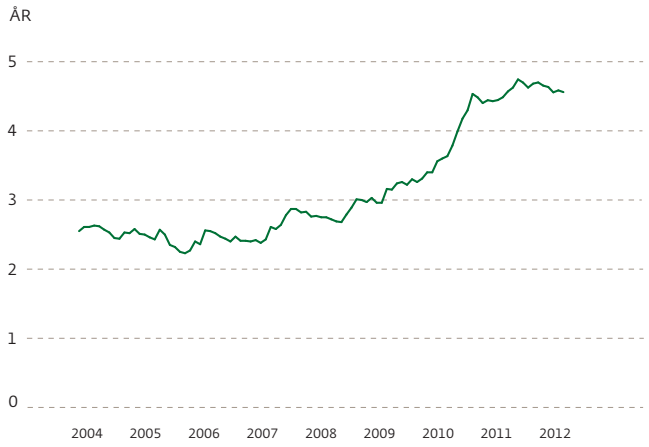

Likviditetsrisiko blir styrt og målt ved hjelp av flere målemetoder. Metodene inkluderer oppfølging av refinansieringsbehov, balansenøkkeltall, gjennomsnittlig restløpetid samt fremtidig innlåningsbehov. DNB benytter også stresstester der man simulerer likviditetseffekten av at bankens internasjonale kredittrating svekkes som følge av en eller flere negative hendelser. Resultatet av slike stresstester inngår i informasjonsgrunnlaget for bankkonsernets beredskapsplan for likviditetsstyring under en finansiell krise.

Fra og med 2012 er det vedtatt en endring i rammestrukturen for likviditetsrisiko slik at denne er i samsvar med strukturen i Basel III-regelverket. Kortsiktige og langsiktige rammer for likviditetsrisiko måles ved de nye internasjonale standardene, Liquidity Coverage Ratio (LCR) og Net Stable Funding Ratio (NSFR). LCR viser godkjente likvide aktiva i prosent av utgående kontantstrøm innen de neste 30 dager under stressede forutsetninger, og NSFR viser faktisk stabil finansiering i prosent av nødvendig stabil finansiering. Ved hjelp av observasjonsperiodene er det lagt opp til en gradvis tilpasning til minimumskravene innen tidsrammene, slik de er beskrevet av Baselkomitéen. De kortsiktige og langsiktige rammene gjelder per hovedvaluta og samlet.

Banken vurderer jevnlig forutsetningene som likviditetsstyringen bygger på. Dette omfatter vurderinger av om eiendeler som er klassifisert som likvide, kan realiseres eller belånes i henhold til forutsetningene som er lagt til grunn, samt i hvilken grad antagelsene om stabilitet i finansieringen er realistiske i en bankspesifikk krise eller i en situasjon med svikt i markedene.

INNSKUDD FRA KUNDER OG INNSKUDDSDEKNING

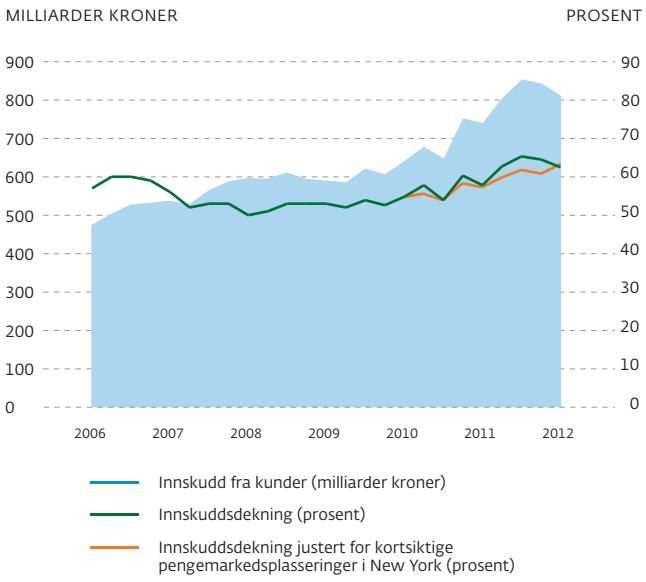

INTERNASJONAL ANDEL AV LIKVIDITETSPORTEFØLJEN VED UTGANGEN AV 2012 FORDELT PÅ RATINGKATEGORIER

PROSENT

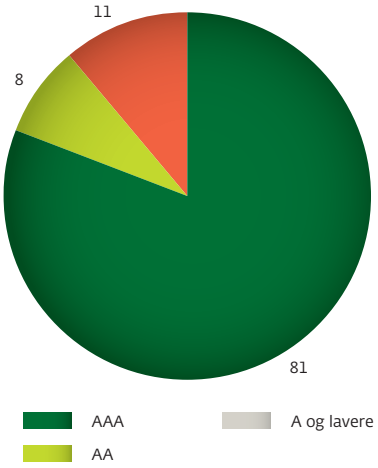

INTERNASJONAL ANDEL AV LIKVIDITETSPORTEFØLJEN VED UTGANGEN AV 2012, FORDELT PÅ LAND

PROSENT

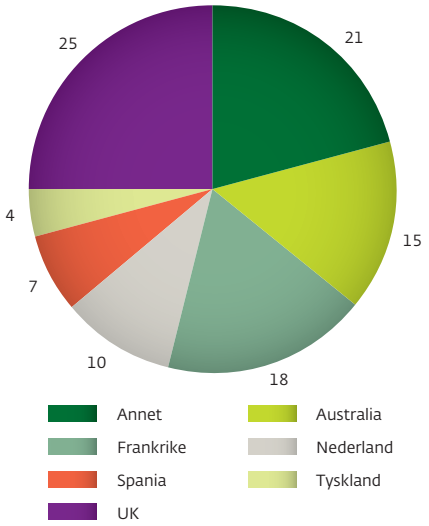

LIKVIDITETSPORTEFØLJEN

Likviditetsporteføljen, som består av en internasjonal del og en norsk del, benyttes for å regulere konsernets behov for likviditet og som grunnlag for sikkerhetsstillelser for likviditets-operasjoner i ulike valutaer. Verdipapirene benyttes blant annet som sikkerhet for kortsiktige og langsiktige lån i en rekke sentralbanker, og er grunnlag for likviditetsbuffere for oppfyllelse av regulatoriske krav. En betydelig del av den internasjonale likviditetsporteføljen er klassifisert som «hold-til-forfall» med verdsetting til amortisert kost og eventuelt nedskriving hvis det foreligger objektive indikasjoner på verdifall. Fra og med 2011 er nye investeringer gjort i LCR-godkjente verdipapirer, bokført som en tradingportefølje. Per utgangen av 2012 utgjorde den internasjonale likviditetsporteføljen 118,6 milliarder kroner.

Den norske likviditetsporteføljen består i hovedsak av norske statspapirer, og utgjorde ved utgangen av 2012 100,8 milliarder kroner inkludert boligkredittobligasjoner.

DNB har kun eksponering i verdipapiriseringer som investor. Bankens investeringer er plassert i den overnevnte hold-til-forfall porteføljen. Det foretas ingen nye investeringer i denne porteføljen. Porteføljen overvåkes sammen med de øvrige verdipapirporteføljene i Markets og det gjøres løpende målinger av markedsrisiko i form av å beregne effekten på portefølje-verdien av 1 bp endring i spreadnivå. Videre gjøres en løpende oppfølging og rapportering utviklingen i kredittrating på de underliggende papirene. Porteføljen verdsettes til amortisert kost og nedskrives hvis det foreligger objektive indikasjoner på verdifall.

NÆRMERE OM HOLD-TIL-FORFALL PORTEFØLJEN

Porteføljen utgjorde 70,8 milliarder kroner ved utgangen av 2012 og ca 70 prosent av verdipapirene i porteføljen hadde en AAA-rating, mens ca 13 prosent hadde en AA-rating. Det var ingen syntetiske verdipapirer i porteføljen. Det var ingen plasseringer i amerikanske sub-prime obligasjoner eller Collateralised Debt Obligations (CDO). Porteføljen har en gjennomsnittlig løpetid på ca 3 år, og verdien av ett basispunkt utgjorde 20,5 millioner kroner ved utgangen av 2012. Nedenfor vises sammensetningen av porteføljen ved utgangen av 2012.

HOLD-TIL-FORFALL PORTEFØLJEN — DNB-KONSERNET

	Prosent 31.12.12	Millioner kroner 31.12.12	Prosent 31.12.11	Millioner kroner 31.12.11
Forbrukerkreditt	0	144	1	1 019
Pantesikrede boliglån	58	41 580	60	58 067
Bedriftslån	1	690	1	1 247
Statsrelatert	41	29 231	37	35 663
Sum internasjonal obligasjonsportefølje, nominelle verdier	100	71 645	100	95 996
Periodiserte renter, inklusive nedskrivninger		(814)		(934)
Sum internasjonal obligasjonsportefølje DNB Markets, holdes til forfall	**100**	**70 831**	**100**	**95 062**

Alle papirene er ratet av minst ett av ratingselskapene S&P, Moodys eller Fitch. Det er den dårligste ratingen som benyttes i beregningen av kapitalkravet, eller den midterste dersom man har rating fra alle tre ratingselskaper.

RATING FOR HOLD-TIL-FORFALL PORTEFØLJEN

Beløp i millioner kroner	EAD	Risikovekt, %	RWA
Klassifisering			
AAA	49 307	7	3 659
AA	9 098	8	771
A+	396	11	42
A	1 374	13	175
A-	4 015	21	851
BBB+	1 672	37	620
BBB	1 033	64	657
BBB-	1 562	106	1 656
BB+	858	265	2 273
BB	752	451	3 389
BB-	0	689	0
Lavere enn BB-	765	1250	9 568
Sum	**70 831**		**23 660**

I kapitaldekningsberegningen er porteføljen rapportert som investering i verdipapirisering. Fra og med tredje kvartal 2010 har porteføljen blitt rapportert etter IRB. Konsernet har ikke andre porteføljer eller engasjementer som er risikoavdekket gjennom verdipapirisering.

Det har ikke skjedd vesentlige endringer i porteføljen eller blitt foretatt nye verdipapiriseringsaktiviteter siden forrige rapportering.

LIKVIDITETSPORTEFØLJEN I EKSPORTFINANS

DNB Bank ASA har en eierandel i Eksportfinans på 40 prosent. I kapitaldekningsberegningene for DNB bankkonsernet og DNB konsernet tas 40 prosent av selskapets risikovektede volum med i konsolideringen. Eksportfinans sin obligasjonsportefølje rapporteres etter standardmetoden. DNBs andel av porteføljen fordeler seg slik.

EKSPORTFINANS – DNBs ANDEL AV PORTEFØLJEN

Beløp i millioner kroner	Statskasseveksler eller tilsvarende	Verdipapir-handel	Andre verdipapirer	Sum
Klassifisering				
AAA	50	661		711
AA+ til AA-		365		365
A+ til A-		812	590	1 402
Lavere enn A-		895	990	1 886
Ingen internasjonal klassifisering			269	269
Totalt	**50**	**2 733**	**1 849**	**4 632**

INFORMASJON OM DNBs GODTGJØRELSESORDNING

Forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner m.v. fastsatt av Finansdepartementet 1. desember 2010, fastsetter at foretaket skal offentliggjøre informasjon om hovedprinsippene for fastsettelse av godtgjørelse, kriterier for fastsettelse av eventuell variabel godtgjørelse,

samt kvantitativ informasjon om godtgjørelse til ledende ansatte, til ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering, til ansatte med kontrolloppgaver og tillitsvalgte med tilsvarende godtgjørelse.

Konsernretningslinjer for belønning i DNB-konsernet gjelder total belønning for alle fast ansatte i DNB-konsernet. Retningslinjene omfatter monetær belønning (fastlønn, kort- og langsiktige insentiver), ansattegoder (pensjon, personalforsikring og øvrige ansattegoder) samt utvikling og karriere (kurs og utviklingsprogrammer, karriereprogrammer og annen ikke-monetær belønning).

Retningslinjene fastsetter at total belønning skal gis på bakgrunn av en helhetlig vurdering av konsernets resultater samt enhetens og den enkelte ansattes bidrag til verdiskaping. Total belønning skal utformes slik at den ikke bidrar til å påføre konsernet uønsket risiko. Belønningen skal være konkurransedyktig, men samtidig kostnadseffektiv for konsernet.

Retningslinjene fastsetter videre at monetær belønning skal bestå av fastlønn, samt en variabel del der det er hensiktsmessig. Fastlønn skal være en godtgjørelse for det ansvar, krav og kompleksitet som er knyttet til stillingen, mens variabel lønn skal stimulere til ekstra prestasjoner og ønsket adferd.

I 2011 implementerte DNB nye konsernretningslinjer for variabel godtgjørelse for å sikre etterlevelse av godtgjørelsesforskriften. Herunder er det vedtatt særskilte retningslinjer for variabel godtgjørelse til ledende ansatte, ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering (risikotagere) samt ansatte som er ansvarlige for uavhengige kontrollfunksjoner. De særskilte retningslinjene skal bidra til å motvirke overdreven risikotaging og fremme en sunn og effektiv risikohåndtering.

Variabel godtgjørelse i DNB skal fremme langsiktig lønnsomhet og bestemmes ut fra måltall basert på finansielle og ikke-finansielle mål. I tillegg skal det skje en helhetlig vurdering basert på blant annet etterlevelsen av konsernverdier og ledelsesprinsipper. De variable godtgjørelsesordningene skal dokumenteres i en prosess bestående av etablering, oppfølging og evaluering av mål og måloppnåelse, og en prosess for eventuell tildeling og utbetaling av variabel godtgjørelse.

Styret vil legge følgende retningslinjer for kompensasjon frem for avstemming på generalforsamlingen i henhold til allmennaksjeloven paragraf 6-16a:

«Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte

DNBs retningslinjer for fastsettelse av godtgjørelse til konsernsjef og øvrig konsernledelse skal til enhver tid understøtte gjeldende strategi og verdigrunnlag og bidra til å nå konsernets mål. Godtgjørelsen skal fremme adferd som bygger ønsket kultur i forhold til prestasjons- og resultatorientering. Styret har i forbindelse med avgivelsen av denne erklæringen fattet vedtak som innebærer mindre endringer i prinsippene for fastsettelse av variabel godtgjørelse sammenlignet med tidligere avgitte erklæringer.

BESLUTNINGSPROSESS

Styret i DNB ASA har et kompensasjonsutvalg som består av tre medlemmer: styrets leder, nestleder og ett styremedlem.

Kompensasjonsutvalget skal forberede saker for styret og har i hovedsak ansvar for å:

- Årlig vurdere og foreslå total kompensasjon til konsernsjef
- Årlig utarbeide forslag til målkort for konsernsjef
- Etter forslag fra konsernsjef, beslutte kompensasjon og andre personalrelaterte forhold for konserndirektør revisjon
- Være rådgiver for konsernsjef vedrørende kompensasjon og andre vesentlige personalrelaterte forhold for konsernledelsen og eventuelt andre som rapporterer til konsernsjef
- Vurdere andre forhold som bestemt av styret og/eller kompensasjonsutvalget
- Gjennomgå andre personalpolitiske saker som kan antas å innebære stor omdømmerisiko

A. VEILEDENDE RETNINGSLINJER FOR DET KOMMENDE REGNSKAPSÅRET

Godtgjørelse til konsernsjef
Den totale godtgjørelse til konsernsjefen består av fastlønn (hovedelement), naturalytelser, variabel godtgjørelse og pensjons- og forsikringsordninger. Den totale godtgjørelsen fastsettes på bakgrunn av en helhetlig vurdering hvor hovedvekten i den variable delen av godtgjørelsen baseres på følgende forhold: finansielt risikojustert resultat, konsernets egenkapitalavkastning, konsernets rene kjernekapitaldekning (equity Tier 1 capital ratio), konsernets nominelle kostnader og måling av DNB-konsernets kundetilfredshet og omdømme. Den helhetlige vurderingen vil i tillegg være knyttet til

etterlevelse av konsernets visjon, verdier, etiske retningslinjer og ledelsesprinsipper.

Fastlønnen er gjenstand for årlig vurdering og fastsettes blant annet på bakgrunn av lønnsutviklingen i samfunnet generelt og i finansnæringen spesielt.

Variabel godtgjørelse til konsernsjefen fastsettes basert på konkret resultatmåling av definerte målområder fastsatt i konsernsjefens målkort og en helhetsvurdering. Variabel godtgjørelse kan maksimalt utgjøre 50 prosent av fastlønn. Konsernsjefen tildeles ingen resultatbaserte ytelser utover nevnte variable godtgjørelse.

Konsernsjefen kan i tillegg til variabel godtgjørelse gis naturalytelser som bilordning, aviser/tidsskrifter og telefon-/kommunikasjonsordninger. Tildeling av naturalytelser skal ha sammenheng med konsernsjefens funksjon i konsernet eller være i tråd med markedsmessig praksis og bør ikke være vesentlig i forhold til konsernsjefens fastlønn.

Styret vil respektere tidligere inngått avtale med konsernsjef hvoretter pensjonsalder er 60 år med en pensjon som utgjør 70 prosent av fastlønn. Dersom ansettelsesforholdet opphører før konsernsjef fyller 60 år, skal han oppebære pensjon fra fylte 60 år med avkorting med 1/14 for hvert hele år som gjenstår til han fyller 60 år. Etter avtalen skal konsernsjef gis etterlønn i to år hvis ansettelsesforholdet avsluttes før fylte 60 år. Dersom konsernsjef inngår i annet ansettelsesforhold i denne perioden, skal det gjøres avkorting i etterlønn med lønn som mottas i det nye ansettelsesforholdet. Tilleggsytelser beholdes i en periode på tre måneder.

GODTGJØRELSE TIL ØVRIGE LEDENDE ANSATTE

Konsernsjefen fastsetter godtgjørelse til ledende ansatte i samråd med styrets leder. Der det er inngått forpliktende avtaler, vil styret overholde disse.

Den totale godtgjørelsen til ledende ansatte består av fastlønn (hovedelement), naturalytelser, variabel lønn og pensjons- og forsikringsordninger. Den totale godtgjørelsen fastsettes ut fra behovet for å gi konkurransedyktige betingelser i de ulike forretningsområdene. Godtgjørelsen skal gjøre konsernet konkurransedyktig i det aktuelle arbeidsmarkedet og skal fremme konsernets lønnsomhet, herunder ønsket inntekts- og kostnadsutvikling. Den totale godtgjørelse skal ta hensyn til DNBs omdømme og ikke være markedsledende, men sikre at DNB tiltrekker seg og beholder ledende ansatte med ønsket kompetanse og erfaring.

Fastlønnen er gjenstand for årlig vurdering og fastsettes blant annet på bakgrunn av lønnsutviklingen i samfunnet generelt og finansnæringen spesielt.

Naturalytelser kan tilbys ledende ansatte i den grad ytelsene har en relevant sammenheng med den ansattes funksjon i konsernet eller er i tråd med markedsmessig praksis. Ytelsene bør ikke være vesentlige i forhold til den ansattes fastlønn.

KONSERNRETNINGSLINJER FOR VARIABEL GODTGJØRELSE

I 2011 implementerte DNB konsernretningslinjer for variabel godtgjørelse for å sikre etterlevelse av godtgjørelsesforskriften og Finanstilsynets rundskriv nr 11/2011 om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond, datert 21. februar 2011.

DNBs variable godtgjørelsesordning har til hensikt å belønne adferd og påvirke kultur som sikrer langsiktig verdiskaping. Ordningen er utformet i tråd med konsernets generelle retningslinjer for variabel godtgjørelse vedtatt av styrets kompensasjonsutvalg. Konsernsjefen har det helhetlige operative ansvaret for konsernets ordning i samsvar med gjeldende retningslinjer.

For konsernets internasjonale filialer og datterselskaper har respektive nasjonale myndigheter fastsatt lokale lover, forskrifter og retningslinjer. Det vil kunne være juridiske utfordringer i tilfeller hvor det norske regelverket er avvikende i forhold til lokal lovgivning og lokale regler for godtgjørelse i finansinstitusjoner. Konsernet vil i slike tilfeller søke råd hos Finanstilsynet og internasjonal ekspertise for å sikre at praksis er i overensstemmelse med både norske og lokale reguleringer.

Variabel godtgjørelse baseres på konkret resultatmåling av definerte målområder fastsatt i den enkeltes målkort, samt en helhetsvurdering knyttet til etterlevelse av konsernets visjon, verdier, etiske retningslinjer og ledelsesprinsipper. Ordningen skal være resultatavhengig uten å være risikodrivende. Videre skal den motvirke overdreven risikotaging samt fremme en sunn og effektiv risikohåndtering i DNB. Det er fastsatt et øvre tak for utbetaling av variabel godtgjørelse (bonus) på inntil 50 prosent av fastlønn for ledende ansatte.

Konsernretningslinjene for variabel godtgjørelse skal sikre at konsernets ordninger motvirker overdreven risikotaging samt bidra til å oppnå og opprettholde en sunn og robust kapitaldekning og langsiktig lønnsomhet. Ordningen skal fremme en sunn og effektiv risikohåndtering i DNB og sikre at samlede godtgjørelser understøtter konsernets strategi og interesser.

Ordningen for variabel godtgjørelse i DNB er global, dog slik at ikke-norske filialer og datterselskaper i tillegg vil være underlagt lokal lovgivning, forskrifter og retningslinjer.

MÅLSTRUKTUR 2013

Styrets kompensasjonsutvalg godkjenner overordnede kriterier, prinsipper og rammer for variabel godtgjørelse. Styrets kompensasjonsutvalg har for 2013 besluttet at regnskapsført avkastning, kjernekapitaldekning og kostnadsnivå skal være konsernets nøkkeltall. I tillegg til de finansielle nøkkeltallene benyttes måling av konsernets kundetilfredshetsindeks og omdømme.

Konsernets finansielle måltall er brutt ned til relevante variabler for de ulike forretnings- og støtteområder og konsernstaber, for

i størst mulig utstrekning å understøtte implementering av nye reguleringer knyttet til kapitaldekning og likviditet.

Ovennevnte mål vil bli lagt til grunn for målkortene og vil være de bærende elementene når opptjent variabel godtgjørelse for 2013 skal beregnes og utbetales. Alle finansielle variabler er definert og kommunisert til de relevante forretnings- og støtteområder og konsernstaber som en del av arbeidet med målkortene for 2013.

BEREGNING AV VARIABEL GODTGJØRELSE FOR 2013

Beregning av oppnådd variabel godtgjørelse for 2013 vil bestå av følgende elementer:

- Fastsatte maksimale rammer for variabel godtgjørelse
- Beregning av måloppnåelse basert på fastsatte kriterier i målkort
- Helhetlig vurdering som evaluerer etterlevelse av verdigrunnlag, ledelsesprinsipper og generell vurdering av den enkeltes bidrag til enhetens resultatoppnåelse

Styret vil fastsette en øvre total bonusramme for konsernet basert på oppnåelse av konsernmål, kombinert med en helhetlig vurdering av andre viktige parametre samt konsernets finansielle kapasitet.

Særskilt om ledende ansatte, identifiserte risikotagere og selvstendige kontrollfunksjoner

DNB har utarbeidet og implementert særskilte retningslinjer for identifiserte risikotagere, selvstendige kontrollfunksjoner og ledende ansatte, heretter kalt risikotagere. De særskilte retningslinjene utfyller de generelle konsernretningslinjene for variabel godtgjørelse og er utformet i tråd med godtgjørelsesforskriften.

For risikotagere gjelder følgende hovedprinsipper for variabel godtgjørelse:

- Toårig opptjeningsperiode
- Minimum 50 prosent av opptjent variabel godtgjørelse utbetales utsatt og betinget i DNB-aksjer. Aksjedelen deles i tre deler med bindingstid (utsatt og betinget) med 1/3 hvert år over tre år. Den utsatte og betingede utbetalingen vil følge godtgjørelsesforskriftens bestemmelser.

PENSJONER MV.

Pensjonsordning og eventuell avtale om etterlønn og lignende skal sees i sammenheng med øvrig godtgjørelse og skal gi konkurransedyktige betingelser. Pensjonsordning og sluttvederlag må ikke i sine ulike komponenter eller i sum være egnet til å skade DNBs omdømme.

Som hovedregel inntrer rettigheter til pensjon for ledende ansatte ved fylte 65 år, med muligheter for tilpasninger. I henhold til konsernets ordning for ytelsesbasert pensjon bør rettigheter ikke overstige 70 prosent av fastlønn begrenset oppad til 12 ganger folketrygdens grunnbeløp. Imidlertid vil konsernet respektere tidligere inngåtte avtaler. Med virkning fra 1. januar 2011 ble det etablert en innskuddsbasert pensjonsordning for konsernet begrenset oppad til pensjonsgrunnlag inntil 12 ganger grunnbeløpet. Samtidig ble konsernets ytelsesbaserte pensjonsordning lukket for opptak av nye medlemmer fra 31. desember 2010.

Etterlønnsordninger skal som hovedregel ikke gis. Imidlertid vil konsernet respektere tidligere inngåtte avtaler.

Retningslinjene gjelder generelt for inngåelse av nye avtaler, og omfatter alle ledende ansatte.

Se oversikt over godtgjørelse til ledende ansatte nedenfor.

B. Bindende retningslinjer for aksjer, tegningsretter, opsjoner m.v. for det kommende regnskapsåret
Av den variable godtgjørelsen til konsernsjef og ledende ansatte investeres en andel tilsvarende 50 prosent av opptjent variabel lønn i aksjer i DNB ASA med en bindingstid på ett år for en tredjedel, to år for en tredjedel og tre år for en tredjedel.

Ytterligere aksjer, tegningsretter, opsjoner og andre former for godtgjørelse som kun er knyttet til aksjer eller utviklingen av aksjekursen i selskapet eller i andre selskaper innenfor det samme konsernet, tildeles ikke til konsernsjef eller ledende ansatte. Konsernsjef og ledende ansatte gis imidlertid, på lik linje med øvrige ansatte i DNB-konsernet, adgang til å delta i et aksjetegningsprogram for ansatte.

C. Redegjørelse for lederlønnspolitikken i foregående regnskapsår
Konsernets retningslinjer fastsatt i 2011 har blitt fulgt.

D. Redegjørelse for virkningene for selskapet og aksjeeierne av avtaler om godtgjørelse i form av tildeling av aksjer, tegningsretter, opsjoner m.v.
Av variabel lønn opptjent i 2012 til konsernsjef og ledende ansatte investeres en andel tilsvarende 50 prosent av opptjent variabel lønn i aksjer i DNB ASA. Målt mot totalt antall aksjer i selskapet, er det styrets vurdering at tildelingen av aksjer til ledende ansatte ikke antas å ha noen negative konsekvenser for selskapet eller aksjonærene.»

DNB

Postadresse:
Postboks 1600 Sentrum
N-0021 Oslo

Besøksadresse:
Dronning Eufemias gate 30
Bjørvika, Oslo

dnb.no

DNB PROFIL & DESIGN WEI QING